

Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

**Παρατηρήσεις στη νομοθετική πρωτοβουλία του Υπουργείου
Μετανάστευσης και Ασύλου με τίτλο: «Εφαρμογή του
Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο και λοιπές
διατάξεις του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου»**

28 Μαΐου 2026

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) είναι το ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο της ελληνικής Πολιτείας και ο Εθνικός Θεσμός σε θέματα προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Έχει ιδρυθεί με το Ν 2667/1998 βάσει κανόνων των Ηνωμένων Εθνών (Αρχές των Παρισίων) όπως αυτός αντικαταστάθηκε με τον Ν 4780/2021. Σε αυτήν μετέχουν πρόσωπα οριζόμενα από είκοσι φορείς (ανεξάρτητες Αρχές, συνδικαλιστικές οργανώσεις, δικηγορικοί σύλλογοι, οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα και ερευνητικά ιδρύματα).

Περιεχόμενα

I. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ	7
II. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ	9
III. ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	10
1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	10
2. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) 2024/1356 ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΔΙΑΛΟΓΗΣ ΥΠΗΚΟΩΝ ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΣΤΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΣΥΝΟΡΑ (ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ - ΜΕΡΟΣ Α΄ ΣχΝ) 12	
• Άρθρα 4 και 10 ΣχΝ (Σημεία ελέγχου διαλογής και Συμπλήρωση του εγγράφου ελέγχου διαλογής)	13
• Άρθρο 5 ΣχΝ	14
• Άρθρο 8 ΣχΝ (Καταχώριση προσωπικών στοιχείων και λήψη βιομετρικών δεδομένων) 16	
• Άρθρο 9 ΣχΝ (Προκαταρκτικός ιατρικός έλεγχος και έλεγχος ευαλωτότητας).....	17
• Άρθρο 11 ΣχΝ (Παραπομπή σε διαδικασία υπαγωγής σε καθεστώς διεθνούς προστασίας).....	22
• Άρθρο 13 ΣχΝ (Συνθήκες κατά τον έλεγχο διαλογής)	22
• Νομικό πλάσμα «μη εισόδου».....	23
• Βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.....	25
• Ανεξάρτητος μηχανισμός παρακολούθησης θεμελιωδών δικαιωμάτων (άρθρο 10 Κανονισμού περί Ελέγχου Διαλογής).....	26
3. ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΟΔΗΓΙΑΣ (ΕΕ) 2024/1346 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΩΝ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ (ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ - ΜΕΡΟΣ Β΄ ΣχΝ).....	28
• Άρθρο 17 ΣχΝ (Ορισμοί)	29
• Άρθρα 23 – 27 ΣχΝ (Περιορισμός της ελεύθερης κυκλοφορίας, κράτηση).....	29
• Άρθρο 31 ΣχΝ (Μαθήματα γλωσσών και επαγγελματική κατάρτιση)	36
• Άρθρο 37 ΣχΝ (Περιορισμός ή διακοπή των υλικών συνθηκών υποδοχής).....	36
• Άρθρο 38 ΣχΝ (Αιτούντες με ειδικές ανάγκες υποδοχής και αξιολόγηση των ειδικών αναγκών υποδοχής).....	37
• Άρθρο 40 ΣχΝ (Ασυνόδευτοι και χωρισμένοι ανήλικοι).....	38
• Άρθρο 41 ΣχΝ (Θύματα βασανιστηρίων και βίας).....	39

• Άρθρο 33 ΣχΝ (Γενικοί κανόνες για τις υλικές συνθήκες υποδοχής και την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη) και Άρθρο 42 ΣχΝ (Προσφυγές).....	39
4. ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ (ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ-ΜΕΡΟΣ Γ' ΣχΝ).....	40
• Άρθρα 50 ΣχΝ (Ορισμοί), Άρθρο 53 ΣχΝ (Αρμόδια αρχή για την προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων) και 60 ΣχΝ (Αρμόδια αρχή και όργανα της επιτροπείας ασυνόδευτων ανηλίκων).....	40
Άρθρο 58 ΣχΝ (Εκπροσώπηση σε θέματα προσωπικής κατάστασης).....	41
• Άρθρο 63 ΣχΝ (Αναγγελία κατάστασης επιτροπείας).....	41
• Άρθρο 65 ΣχΝ (Λήξη επιτροπείας).....	42
• Άρθρο 66 ΣχΝ (Εντεταλμένος επιτροπείας).....	43
• Άρθρο 67 ΣχΝ (Συντονισμός και επίβλεψη εντεταλμένων επιτροπείας).....	43
• Άρθρο 68 ΣχΝ (Σύγκρουση συμφερόντων).....	44
• Άρθρο 70 ΣχΝ (Ευθύνη επιτρόπου και εντεταλμένου επιτροπείας).....	44
• Άρθρο 71 ΣχΝ (Σύσταση, συγκρότηση, αρμοδιότητες και λειτουργία Συμβουλίου Επιτροπείας Ασυνόδευτων Ανηλίκων (ΣΕΑΑ)).....	44
• Άρθρο 72 ΣχΝ (Προσωρινός εκπρόσωπος ασυνόδευτου ανηλίκου).....	44
• Άρθρο 77 ΣχΝ (Κατευθυντήριες γραμμές και πρότυπες διαδικασίες).....	45
• Ασφαλής τρίτη χώρα.....	45
• Άρθρο 78 ΣχΝ (Πλαίσιο φιλοξενίας).....	48
• Άρθρο 82 ΣχΝ (Λειτουργία ασφαλών ζωνών για ασυνόδευτους ανηλίκους).....	49
• Άρθρο 91 ΣχΝ (Αξιολόγηση και καθορισμός του βέλτιστου συμφέροντος των ανηλίκων).....	50
5. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) 2024/1348 ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΚΟΙΝΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ (ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ - ΜΕΡΟΣ Δ' ΣχΝ) ...	51
• Άρθρα 96 (Γενικές εγγυήσεις για τους αιτούντες διεθνή προστασία).....	52
• Άρθρο 99 ΣχΝ (Κοινή συνέντευξη επί του παραδεκτού και επί της ουσίας).....	53
• Άρθρο 102 ΣχΝ (Νομική συνδρομή στον α' βαθμό).....	53
• Άρθρο 103 ΣχΝ (Νομική συνδρομή στον β' βαθμό).....	54
• Άρθρο 104 (Ειδικές Διαδικαστικές Εγγυήσεις).....	55
• Άρθρο 107 ΣχΝ (Εκτίμηση ηλικίας ανηλίκων).....	56

• Άρθρα 105 και 117 του ΣχΝ (Ειδικές εγγυήσεις για ασυνόδευτους ανήλικους, αιτήσεις ασυνόδευτων ανηλίκων).....	56
• Άρθρο 118 ΣχΝ (Μετάφραση προσκομισθέντων εγγράφων).....	57
• Άρθρο 121 ΣχΝ (Απόρριψη αίτησης και έκδοση απόφασης επιστροφής).....	57
• Άρθρο 122 ΣχΝ (Λόγοι απαραδέκτου).....	58
• Άρθρο 125 ΣχΝ (Σιωπηρή ανάκληση).....	59
• Άρθρο 126 ΣχΝ (Ταχεία διαδικασία εξέτασης).....	60
• Άρθρο 127 ΣχΝ (Διαδικασία ασύλου στα σύνορα).....	61
• Άρθρο 131 παρ. 2 ΣχΝ (Μεταγενέστερες αιτήσεις).....	62
• Άρθρο 147 ΣχΝ (Διακοπή υλικών συνθηκών υποδοχής).....	62
6. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) 2024/1349 ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΣΤΑ ΣΥΝΟΡΑ (ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ - ΜΕΡΟΣ Ε' ΣχΝ).....	63
• Άρθρα 154 - 155 ΣχΝ (Γενικές Διατάξεις).....	63
• Άρθρα 156-157 ΣχΝ (Διαδικασία Επιστροφής στα Σύνορα).....	64
• Άρθρο 158 ΣχΝ (Παρεκκλίσεις σε Καταστάσεις Κρίσης).....	65
• Άρθρο 159 ΣχΝ (Κόμβοι Επιστροφής).....	66
7. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) 2024/1347 ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΥΠΗΚΟΩΝ ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ Η ΑΝΙΘΑΓΕΝΩΝ ΩΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ, ΓΙΑ ΕΝΑ ΕΝΙΑΙΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ Η ΓΙΑ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥΝΤΑΙ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ - ΜΕΡΟΣ ΣΤ' ΣχΝ).....	68
• Άρθρο 168 ΣχΝ (Άδειες διαμονής).....	68
• Άρθρο 170 ΣχΝ (Ελεύθερη κυκλοφορία).....	69
8. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ, ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ, ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑ EURODAC (ΒΙΒΛΙΟ ΤΡΙΤΟ ΣχΝ).....	70
• Άρθρο 213 ΣχΝ (Αρμόδιες αρχές).....	71
• Άρθρο 214 ΣχΝ (Εθνική Στρατηγική για τη Διαχείριση του Ασύλου και της Μετανάστευσης).....	71
• Άρθρο 216 ΣχΝ (Πρόσβαση στη διαδικασία εξέτασης αίτησης διεθνούς προστασίας).....	71
• Άρθρο 217 ΣχΝ (Υποχρεώσεις του αιτούντος και συνέπειες μη συμμόρφωσης).....	71
• Άρθρο 222 ΣχΝ (Διαδικασία για τα αιτήματα αναδοχής στη συνοριακή διαδικασία).....	72

- Άρθρο 223 ΣχΝ (Επίδοση της απόφασης μεταφοράς).....72
- Άρθρο 224 ΣχΝ (Προσφυγές) 73
- Άρθρα 226 - 228 ΣχΝ (Μηχανισμός αλληλεγγύης, Έλεγχος ασφαλείας στο πλαίσιο της διαδικασίας μετεγκατάστασης, Διαδικασία μετεγκατάστασης).....73
- Άρθρο 232 ΣχΝ (Ενεργοποίηση των μέτρων αλληλεγγύης και στήριξης και παρεκκλίσεις).....75
- Άρθρα 242-257 ΣχΝ 76

Παρατηρήσεις στη νομοθετική πρωτοβουλία του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου με τίτλο: «Εφαρμογή του Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο και λοιπές διατάξεις του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου»*

I. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ), εθνικός θεσμός για τα δικαιώματα του ανθρώπου και ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο της Πολιτείας σε θέματα προστασίας και προώθησης των δικαιωμάτων του ανθρώπου, είναι, σύμφωνα με τον ιδρυτικό της νόμο και το *Εγχειρίδιο Ανάλυσης Συνεπειών Ρύθμισης* της Γενικής Γραμματείας Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων,¹ το κατ' εξοχήν αρμόδιο όργανο για την παροχή γνωμοδοτήσεων επί προωθούμενων μεταρρυθμίσεων εθνικής νομοθεσίας που άπτονται ζητημάτων προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή/και με αντίκτυπο σε αυτά.

Στις 11.05.2026 τέθηκε σε δημόσια ηλεκτρονική διαβούλευση το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου με τίτλο «Εφαρμογή του Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο και λοιπές διατάξεις του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου».² Το σχέδιο νόμου δεν συνοδευόταν από αιτιολογική έκθεση (βλ. Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης) σε αντίθεση με όσα προβλέπονται στο άρθρο 61 του Ν. 4622/2019 για τη διαβούλευση. Η διαβούλευση είχε τη νόμιμη διάρκεια δύο (2) εβδομάδων, ωστόσο το νομοσχέδιο κατατέθηκε στη Βουλή την αμέσως επόμενη ημέρα, δηλαδή την 26^η Μαΐου 2026, γεγονός που θέτει σε αμφιβολία κατά πόσον υπήρξε επαρκής χρόνος για την εκτίμηση των σχολίων που τέθηκαν στη διαβούλευση. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις ετήσιες εκθέσεις της για το κράτος δικαίου, έχει διατυπώσει επανειλημμένα συστάσεις για τη βελτίωση της νομοθετικής διαδικασίας, ουσιαστικό κομμάτι της οποίας αποτελεί και η έγκαιρη και ουσιαστική διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη.³

Το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο αποτελείται από εννέα (9) Κανονισμούς και μία (1) Οδηγία. Υιοθετήθηκε στις 10 Απριλίου 2024 από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στις 14 Μαΐου 2024 από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι εννέα (9) νομοθετικές πράξεις τέθηκαν σε ισχύ στις 12 Ιουνίου 2024 ενώ ο Κανονισμός περί

* Το παρόν κείμενο Παρατηρήσεων υιοθετήθηκε από την Ολομέλεια της ΕΕΔΑ στις 28.5..2026. Εισηγητές/-τριες: Μ. Γαβουνέλη, Πρόεδρος ΕΕΔΑ, Ε. Βαρχαλαμά, Β' Αντιπρόεδρος ΕΕΔΑ και Ε. Τζαβαλά, Κ. Χαροκόπου, Χ. Τσεβάς, Ι. Τσαμπαρδούκας, Φ. Σταθουλοπούλου, Επιστημονικό Προσωπικό ΕΕΔΑ. Ευχαριστούμε τον Στ. Τάκο, ασκούμενο της ΕΕΔΑ για τη συμβολή του.

¹ Γενική Γραμματεία Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων, Αρχές και Εργαλεία για την Καλή Νομοθέτηση, <https://gslegal.gov.gr/arches-kai-ergaleia-gia-tin-kali-nomothetisi/>

² Δημόσια ηλεκτρονική διαβούλευση για το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου με τίτλο: «Εφαρμογή του Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο και λοιπές διατάξεις του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου», 11 Μαΐου 2026.

³ <https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/annual-rule-law-cycle>

Επιστροφών βρίσκεται ακόμα σε διαδικασία νομοθέτησης στα ευρωπαϊκά όργανα. Στη συνέχεια συμφωνήθηκε μια διετία ως μεταβατική περίοδος για την προετοιμασία των συστημάτων των Κρατών Μελών (έως 12 Ιουνίου 2026). Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε ένα Κοινό Σχέδιο Εφαρμογής, που περιγράφει τα απαραίτητα βήματα για την εφαρμογή του Συμφώνου και βασίζεται σε 10 θεμελιώδεις πυλώνες που καλύπτουν διάφορες πτυχές της πολιτικής για τη μετανάστευση και το άσυλο. Μέχρι και σήμερα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει δημοσιεύσει δύο εκθέσεις σχετικά με την πορεία εφαρμογής του Συμφώνου στο εσωτερικό των Κρατών Μελών.⁴

Η Εθνική Επιτροπή ορίστηκε ως παρατηρητής στην Ομάδα Εργασίας για τον συντονισμό, την υλοποίηση και παρακολούθηση του έργου «Εφαρμογή, επιχειρησιακός σχεδιασμός και υλοποίηση του Συμφώνου για την Μετανάστευση και το Άσυλο, βάσει της παρ. 4 του άρθρου 38 του ν. 4622/2019». Η εν λόγω Ομάδα Εργασίας δεν συνεδρίασε ποτέ. Παράλληλα, τον Νοέμβριο του 2024 κλήθηκε να μετάσχει με εκπροσώπους της στις άτυπες 10 ομάδες εργασίας που σχηματίστηκαν για την παραγωγή προπαρασκευαστικών κειμένων ανά θεμελιώδη πυλώνα (*building block*) του Εθνικού Σχεδίου Εφαρμογής υπό το συντονισμό του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης. Πραγματοποιήθηκε μία συνεδρίαση ανά ομάδα εργασίας στις οποίες η ΕΕΔΑ συμμετείχε με εκπροσώπους της. Στη συνέχεια κατέθεσε αναλυτικό Υπόμνημα με τις θέσεις της. Έκτοτε και παρά τις οχλήσεις της προς το αρμόδιο Υπουργείο δεν έλαβε ποτέ γνώση του Εθνικού Σχεδίου Εφαρμογής.

Η ΕΕΔΑ πληροφορήθηκε, για πρώτη φορά, για τα εθνικά εφαρμοστικά μέτρα του Συμφώνου με την ανάρτηση του υπό σχολιασμό Σχεδίου Νόμου στη δημόσια διαβούλευση. Συνεπώς στη μεθοδολογία της, η Εθνική Επιτροπή συγκάλεσε ακρόαση προσώπων και φορέων που θα μπορούσαν να βοηθήσουν το έργο αυτής με την εμπειρογνωμοσύνη τους και στοιχεία από το πεδίο ώστε να σχηματίσει τεκμηριωμένη άποψη για την επεξεργασία των παρόντων σχολίων στο Σχέδιο Νόμου. Στην ακρόαση που πραγματοποιήθηκε στις 20 Μαΐου 2026 στα γραφεία της Επιτροπής κλήθηκε και παρέστη ο Υπουργός Μετανάστευσης και Ασύλου, η Εκπρόσωπος της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα, εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής καθώς και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών με πολυετή εμπειρία και συνεχή παρουσία στην προσφυγική προστασία.

Τα παρόντα σχόλια αξιοποιούν τις μέχρι σήμερα θέσεις της ΕΕΔΑ και ταυτόχρονα λαμβάνουν υπόψη τα σχόλια που κατατέθηκαν από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών κατά τη δημόσια διαβούλευση του ΣχΝ για την Εφαρμογή του Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο.

---

⁴ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS State of play on the implementation of the Pact on Migration and Asylum, COM/2025/319 final, 11.6.2025, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52025DC0319>. COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS State of play on the implementation of the Pact on Migration and Asylum, COM(2026) 196 final, 8.5.2026, https://home-affairs.ec.europa.eu/report-state-play-implementation-pact-migration-and-asylum_en.

II. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ

Το υπό εξέταση Σχέδιο Νόμου εντάσσεται μεν τυπικά στην εφαρμογή του νέου Ευρωπαϊκού Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, πλην όμως υπερβαίνει κατά πολύ τα όρια μιας ουδέτερης τεχνικής εναρμόνισης. Στην ουσία, **θεσμοθετεί ένα νέο και σαφώς αυστηρότερο πρότυπο διαχείρισης της μετανάστευσης στα εξωτερικά σύνορα, βασισμένο στον έλεγχο διαλογής, στις επιταχυνόμενες διαδικασίες και στο νομικό πλάσμα της «μη εισόδου».** Ήδη από μια συνολική αποτίμηση, καθίσταται εμφανές ότι οι προτεινόμενες ρυθμίσεις εγείρουν σοβαρά και συστηματικά ζητήματα ως προς την επάρκεια της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, ιδίως των ευάλωτων προσώπων. Η ΕΕΔΑ εκφράζει την ανησυχία της καθώς το συγκεκριμένο Σχέδιο Νόμου εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο εθνικής νομοθεσίας, όπως ο Ν. 5226/2025 και ο Ν. 5275/2026, η οποία αυστηριοποιεί τις διαδικασίες, παραγνωρίζοντας την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των εγγυήσεων που πρέπει να υπάρχουν στις συγκεκριμένες διαδικασίες και ενόψει της ευρωπαϊκής νομοθεσίας για τις επιστροφές.

Η αρχιτεκτονική του Σχεδίου Νόμου, παρά τη φαινομενική της ουδετερότητα ως απόρροια των Κανονισμών και εν γένει του Συμφώνου, κινείται προς μία σαφή κατεύθυνση: **την ενίσχυση των περιορισμών εις βάρος των εγγυήσεων.**

Ο έλεγχος διαλογής καθιερώνεται ως μια **ταχεία, συμπυκνωμένη διαδικασία πρώτης διαχείρισης στα σύνορα.** Στο επίκεντρο βρίσκεται **το άρθρο 5,** το οποίο στην πράξη λειτουργεί ως ο βασικός μηχανισμός περιορισμού της ελευθερίας ήδη από το στάδιο της διαλογής. Η **έννοια της «διαθεσιμότητας» προς τις αρχές,** η οποία προβάλλεται ως οργανωτική αρχή, καταλήγει να νομιμοποιεί γενικευμένες μορφές περιορισμού ή και στέρησης της ελευθερίας. Η διάκριση μεταξύ «περιορισμού κυκλοφορίας» και κράτησης αποδεικνύεται, σε μεγάλο βαθμό, επίπλαστη, καθώς ο πρώτος συχνά **συνεπάγεται στην πράξη συνθήκες *de facto* κράτησης, χωρίς τις αντίστοιχες δικονομικές εγγυήσεις,** επιτείνοντας την ανασφάλεια δικαίου.

Η κατάσταση είναι ακόμη πιο ανησυχητική σε ό,τι αφορά τα ανήλικα, ιδίως τα ασυνόδευτα. Παρά τις σαφείς δεσμεύσεις του ενωσιακού και διεθνούς δικαίου για υπεροχή του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού, το ΣχΝ αποτυγχάνει να ενσωματώσει ουσιαστικά την αρχή αυτή. Παράλληλα, η επαναφορά πρακτικών που προσομοιάζουν στην «προστατευτική φύλαξη» συνιστά σαφή οπισθοδρόμηση έναντι πάγιας ευρωπαϊκής νομολογίας. Η δε παραμονή ανηλίκων σε ακατάλληλες δομές επιβεβαιώνει ότι, στην πράξη, η προστασία τους υποχωρεί έναντι της λογικής του ελέγχου.

Η ενσωμάτωση της Οδηγίας για τις συνθήκες υποδοχής φαίνεται να απομακρύνεται από το προστατευτικό της πνεύμα, ενώ η συνολική κατεύθυνση του πλαισίου οδηγεί στη συγκρότηση ενός αυστηρότερου συνοριακού συστήματος με εκτεταμένη χρήση περιοριστικών μέτρων. Έτσι, η τυπική εναρμόνιση δεν συνοδεύεται από ουσιαστική συμμόρφωση.

Η ΕΕΔΑ εκφράζει την ανησυχία της ως προς την ικανότητα των αρχών να ανταπεξέλθουν στις προκλήσεις εφαρμογής σε επιχειρησιακό επίπεδο εντός ενός πλαισίου επιλογής σύντομων προθεσμιών και διαδικασιών που εμπεριέχουν σημαντικά διοικητικά βήματα, όπως το πλαίσιο διακρίβωσης της ευαλωτότητας,

Συνολικά, το Σχέδιο Νόμου σηματοδοτεί μια σαφή μετατόπιση σε ένα κατ' εξοχήν ελεγκτικό πρότυπο. Η «διαθεσιμότητα» αναγορεύεται σε καθοδηγητική αρχή, ενώ η **κράτηση, ρητή ή συγκαλυμμένη, τείνει να κανονικοποιηθεί. Ο κίνδυνος γενίκευσης της de facto κράτησης, η ανεπαρκής προστασία των ανηλίκων και η περιορισμένη συμμόρφωση με το ενωσιακό δίκαιο συνιστούν τα βασικά σημεία κριτικής.** Υπό τις συνθήκες αυτές, καθίσταται αναγκαία μια ουσιαστική επανεξέταση των διατάξεων.

III. ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Σχετικά με τις προωθούμενες διατάξεις του ΣχΝ που σχετίζονται ή αναφέρεται ότι σχετίζονται με την πρόσβαση στην απασχόληση των αιτούντων διεθνούς προστασίας ή την απασχόληση των δικαιούχων διεθνούς προστασίας, η ΕΕΔΑ επισημαίνει καταρχήν ότι ορισμένες αποτελούν μέτρα ενσωμάτωσης Οδηγιών (πχ άρθρα 32, 36, 188 και 192), ενώ κάποιες δεν σχετίζονται με το Σύμφωνο (πχ άρθρο 171), αλλά αποτελούν ρυθμιστικές πρωτοβουλίες του επισπεύδοντος Υπουργείου. Ταυτόχρονα οφείλει να υπενθυμίσει ότι το πεδίο αυτό συνιστά σταθερό πεδίο παρακολούθησης και διατύπωσης παρατηρήσεων και προτάσεων, διαμορφωμένων ύστερα από διαρκή παρακολούθηση της πρακτικής εφαρμογής του εκάστοτε ισχύοντος ρυθμιστικού πλαισίου και εκτενείς συζητήσεις στην Ολομέλεια της Εθνικής Επιτροπής, καθώς και στις ακροάσεις φορέων και προσώπων.

Διαχρονικά κρίσιμο στοιχείο των νομοθετικών πρωτοβουλιών και ακολούθως νομοθετικών διατάξεων για την νόμιμη πρόσβαση στην απασχόληση των αιτούντων διεθνούς προστασίας, είναι το κοινό χαρακτηριστικό ότι **παραμένουν διακηρυκτικές και ανεφάρμοστες**, κυρίως λόγω **πρακτικών εμποδίων ανταπόκρισης** στις απαιτήσεις του υφιστάμενου κανονιστικού και διοικητικού πλαισίου. Κι αυτό διότι η (νόμιμη) πρόσβαση στην εργασία συνδέεται στην πράξη όχι μόνο με την τυπική χορήγηση του ΑΦΜ, του ΠΑΥΠΑ και του ΑΜΚΑ, αλλά κυρίως με την ενεργοποίησή τους και την ένταξη του αιτούντος διεθνούς προστασίας (όπως και του δικαιούχου) στο ψηφιακό διοικητικό περιβάλλον, ως υποχρεωτικού προαπαιτούμενου για το άνοιγμα τραπεζικών λογαριασμών, όπου είναι επιβεβλημένη η κατάθεση των αποδοχών των εργαζομένων μαζί με τις ασφαλιστικές εισφορές και τον φόρο μισθωτών υπηρεσιών (άρθρο 40 παρ. 2 ν. 3863/2010, όπως κωδικοποιήθηκε με το άρθρο 153 του ΠΔ 62/2025). Χωρίς ΑΦΜ και χωρίς τη χορήγηση κωδικών πρόσβασης στο TAXISnet, δεν μπορεί να υλοποιηθεί η πρόσβαση στην πληροφόρηση για τους όρους εργασίας, οι οποίοι έχουν αναρτηθεί στο ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ II, από όπου αντλούνται η αναγγελία της πρόσληψης και τα στοιχεία της σύμβασης

εργασίας.⁵ Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, να απασχολούνται οι αιτούντες διεθνούς προστασίας παράνομα και συχνά σε συνθήκες εργασιακής εκμετάλλευσης με καταχρηστικούς όρους εργασίας και σοβαρότατους κινδύνους για την υγεία και την ασφάλειά τους, ακριβώς λόγω της ανάγκης βασικού βιοπορισμού και της ευαλωτότητάς τους.⁶ Σημειώνεται ότι στο πλαίσιο των παρόντων παρατηρήσεων κινείται και η γνωμοδότηση της Ο.Κ.Ε. στο προτεινόμενο ΣχΝ.

Η ΕΕΔΑ επανέρχεται με έμφαση στη βασική της επισήμανση **ότι η απασχόληση αποτελεί βασικό στοιχείο της διαδικασίας ένταξης**, σύμφωνα με τα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα. Πρόκειται για θέση που αποτυπώνεται και από την ίδια την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο Σχέδιο Δράσης για την ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών, όπου τονίζεται ότι η εξεύρεση εργασίας είναι θεμελιώδους σημασίας για τη συμμετοχή στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας υποδοχής, ενώ ταυτόχρονα εξασφαλίζει πρόσβαση σε αξιοπρεπή στέγαση και αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης καθώς και οικονομική ένταξη.⁷

Προσκόμματα στην πρόσβαση στην αγορά εργασίας ή στη δημόσια ζωή για τους νεοεισερχόμενους μπορούν με τη σειρά τους να υπονομεύσουν μακροπρόθεσμα την ενσωμάτωση τους στην κοινωνία υποδοχής. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο Σχέδιο Δράσης για την ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών συστήνει στα Κράτη Μέλη της ΕΕ να στηρίξουν την ταχεία εισαγωγή των νεοαφιχθέντων πολιτών τρίτων χωρών στην αγορά εργασίας, προκειμένου να ενισχύσουν τις πολιτικές ένταξης και να άρουν τα εμπόδια στην αποτελεσματική πρόσβαση στην επαγγελματική κατάρτιση και στην αγορά εργασίας για τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο, όταν υπάρχουν σημαντικές προοπτικές χορήγησης ασύλου.⁸ Τα Κράτη Μέλη έχουν συγκεκριμένες υποχρεώσεις βάσει του δικαίου της ΕΕ, κυρίως βάσει της Οδηγίας 2013/33/ΕΕ για τις Συνθήκες Υποδοχής και της Οδηγίας 2011/95/ΕΕ για την Αναγνώριση, προκειμένου, αφενός να προσφέρουν στους αιτούντες άσυλο κατάλληλες συνθήκες υποδοχής ευθύς εξαρχής και να διασφαλίσουν ισότιμη πρόσβαση στην αγορά εργασίας και αφετέρου να διευκολύνουν την πρόσβαση σε θέσεις εργασίας αφότου χορηγηθεί

⁵ Βλ. [Παρατηρήσεις ΕΕΔΑ](#) στο ΣχΝ «Πρώτηση πολιτικών νόμιμης μετανάστευσης, ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1233 σχετικά με ενιαία διαδικασία υποβολής αίτησης για τη χορήγηση στους υπηκόους τρίτων χωρών, ενιαίας άδειας διαμονής και εργασίας στην επικράτεια κράτους μέλους και σχετικά με κοινό σύνολο δικαιωμάτων για τους εργαζόμενους από τρίτες χώρες που διαμένουν νομίμως σε κράτος μέλος, τροποποιήσεις του Κώδικα Μετανάστευσης και άλλες διατάξεις», Ιανουάριος 2026.

⁶ Βλ. ΕΕΔΑ [Έκθεση Αναφοράς](#) για το Προσφυγικό και Μεταναστευτικό Ζήτημα-Σεπτέμβριος Μέρος Α', 2019, [Έκθεση Αναφοράς](#) για το Προσφυγικό και το Μεταναστευτικό Ζήτημα - Μέρος Β', Σεπτέμβριος 2020, [Συμβολή](#) για την αξιολόγηση του επιπέδου συμμόρφωσης της Ελλάδας με τις συστάσεις της ΕΕΔΑ σχετικά με την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου - υπόθεση Μανωλάδα (Ανακοίνωση βάσει του άρθρου 9(2) για την εκτέλεσή της στην απόφαση Chowdury και λοιποί κατά Ελλάδα (21884/15) προς την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης), Ιούνιος 2020.

⁷ [Ανακοίνωση](#) της Επιτροπής προς το ΕΚ, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, Σχέδιο δράσης για την ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών 2021-2027, COM(2016) 377 final.

⁸ [Ανακοίνωση](#) της Επιτροπής προς το ΕΚ, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, Σχέδιο δράσης για την ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών 2021-2027, COM(2016) 377 final.

το καθεστώς προστασίας, καθώς και ισότιμη μεταχείριση όσον αφορά την αναγνώριση διπλωμάτων και άλλες ειδικές διευκολύνσεις.

Ειδικότερα αξίζει να σημειωθούν εδώ τα εξής επιμέρους ζητήματα που εντοπίζει η ΕΕΔΑ:

i) ως προς την **παρ. 3 του άρθρου 32** (Απασχόληση (Άρθρο 17 της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1346)), σχετικά με την ενσωμάτωση του περιεχομένου της παραγράφου 2 του άρθρου 17 της Οδηγίας 2024/1346, τονίζεται ότι η Οδηγία προβλέπει ότι η κάλυψη συγκεκριμένης θέσης εργασίας εξαρτάται από το αν μπορεί να πληρωθεί από Έλληνες, πολίτες ΕΕ ή νόμιμα διαμένοντες αλλοδαπούς ή ανιθαγενείς. Σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπει γενική ανάκληση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας. Κάθε περιορισμός θα πρέπει να βασίζεται σε αντικειμενικά κριτήρια της πολιτικής για την απασχόληση και όχι να επιβάλλεται αυθαίρετα,

ii) ως προς την **παρ. 10 του άρθρου 32 σε συνδυασμό με άρθρο 37** (Περιορισμός ή διακοπή των υλικών συνθηκών υποδοχής (Άρθρο 23 της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1346)) σχετικά με τις κυρώσεις σε περίπτωση μη ενημέρωσης της αρμόδιας αρχής υποδοχής για την αλλαγή εργοδότη, υποχρέωση η οποία δεν προβλέπεται στην Οδηγία 2024/1346, υπογραμμίζεται ότι η συγκεκριμένη ρύθμιση ναι μεν αποσκοπεί στον έλεγχο της επαγγελματικής κινητικότητας, ωστόσο δημιουργεί πρόσθετη διοικητική επιβάρυνση για τους εργαζομένους, ιδίως λόγω πιθανής έλλειψης τεχνικών ή ψηφιακών μέσων. Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται η διαλειτουργικότητα των πληροφοριακών συστημάτων. Επιπλέον, η προβλεπόμενη κύρωση της στέρησης ελευθερίας κυκλοφορίας για τη μη δήλωση της αλλαγής της σχέσης εργασίας κρίνεται δυσανάλογη σε σχέση με τη διοικητική παράλειψη και παραβιάζεται η αρχή της αναλογικότητας, και

iii) από το κείμενο του ΣχΝ προκύπτει **η ανάγκη πρόβλεψης σαφούς ρύθμισης των περιπτώσεων δικαιούχων διεθνούς προστασίας των οποίων το καθεστώς δεν ανανεώνεται ή ανακαλείται**. Κρίνεται, συνεπώς, αναγκαία η δυνατότητα υπαγωγής σε άλλη κατηγορία άδειας διαμονής του Κώδικα Μετανάστευσης, ιδίως μετά την κατάργηση της άδειας διαμονής για εξαιρετικούς λόγους, ώστε να αποφεύγεται η μετακύλιση σε καθεστώς παρατυπίας ανθρώπων που έχουν ήδη ενταχθεί στην αγορά εργασίας και στην κοινωνική ζωή της χώρας. Πέραν τούτου, έλλειμμα σχετικής ρύθμισης θα προσέκρουε στις αρχές της αναλογικότητας, της ασφάλειας δικαίου και του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

2. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) 2024/1356 ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΔΙΑΛΟΓΗΣ ΥΠΗΚΟΩΝ ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΣΤΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΣΥΝΟΡΑ (ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ - ΜΕΡΟΣ Α' ΣχΝ)

Συνολικά, ενώ ο Κανονισμός εισάγει ορισμένες ισχυρότερες διασφαλίσεις σε σύγκριση με το ισχύον σύστημα (για παράδειγμα, όσον αφορά τις αξιολογήσεις ευαλωτότητας), προκύπτουν ανησυχίες σχετικά με τις επιπτώσεις του Κανονισμού στα θεμελιώδη δικαιώματα, τον ευρύτερο σεβασμό των διαδικαστικών εγγυήσεων και την αυξημένη διοικητική επιβάρυνση για τα κράτη μέλη στα εξωτερικά σύνορα. Αυτές οι ανησυχίες μετριάζονται μόνο εν μέρει με

την εισαγωγή ενός μηχανισμού παρακολούθησης αφιερωμένου στη διασφάλιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στο πλαίσιο του ελέγχου.⁹ Ο Κανονισμός για τον έλεγχο διαλογής δεν τροποποιεί σε μεγάλο βαθμό τους υφιστάμενους κανόνες αλλά κυρίως κωδικοποιεί πρακτικές που συχνά προηγουμένως εφαρμόζονταν ή απλώς επισημοποιούνταν στη νομοθεσία σε εθνικό επίπεδο και οι οποίες αποτελούν μέρος της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων. Ο Κανονισμός θεσπίζει κανόνες για την υποστήριξη των συννοριακών αρχών στη διαχείριση των αφίξεων μεγάλης κλίμακας και για την πρόληψη της διαφυγής και των δευτερογενών μετακινήσεων αιτούντων διεθνή προστασία (βλ. αιτιολογική σκέψη 5).

- *Άρθρα 4 και 10 ΣχΝ (Σημεία ελέγχου διαλογής και Συμπλήρωση του εγγράφου ελέγχου διαλογής)*

Σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ.1 του ΣχΝ, ως κέντρα ελέγχου διαλογής ορίζονται τα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ), οι Κλειστές Ελεγχόμενες Δομές (ΚΕΔ) και η Κινητή Μονάδα Καταγραφής και Συντονισμού Μετακινήσεων (ΚΜΚΣΜ) που λειτουργούν στα εξωτερικά σύνορα ή πλησίον αυτών ή εναλλακτικά σε άλλες τοποθεσίες εντός της επικράτειας. Σήμερα, για τις ανάγκες του ελέγχου διαλογής που εφαρμόζεται στην Ελλάδα ήδη από το 2015 και τα πρώτα “hotspots” είναι οι ΚΕΔ Κω, Λέρου, Λέσβου, Σάμου και Χίου στα σύνορα και οι ΚΕΔ/ΚΥΤ Μαλακάσας και Διαβατών στην ενδοχώρα. Παρά τις αυξημένες ροές από Κρήτη δεν υπάρχουν ακόμα ΚΕΔ/ΚΥΤ στην Κρήτη, γεγονός που καθυστερεί την πρόσβαση των νεοεισερχομένων αλλοδαπών στην καταγραφή και τη διαλογή. Σύμφωνα με το ΣχΝ, τα πρόσωπα που υπάγονται στον έλεγχο διαλογής πρέπει να οδηγούνται «αμελλητί» και «εντός του απολύτου αναγκαίου χρονικού διαστήματος» στα ορισμένα σημεία ελέγχου που υποδεικνύονται από τον Διοικητή της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης (άρθρο 4 παρ. 3). Εάν οι υπήκοοι τρίτων χωρών ή οι ανιθαγενείς αφικνούνται ή συλλαμβάνονται σε περιοχή στην οποία δεν λειτουργεί σημείο ελέγχου διαλογής, όπως παρατέθηκε προηγουμένως, ή στην περίπτωση της παρ. 4 του άρθρου 5 του ΣχΝ, καθώς και σε περιπτώσεις ανωτέρας βίας, η ανωτέρω προθεσμία εκκινεί από την άφιξη τους στο καθορισμένο σημείο ελέγχου διαλογής (άρθρο 10 παρ. 1 ΣχΝ). **Η εν λόγω εθνική ρύθμιση έρχεται σε αντίθεση με το άρθρο 8 παρ. 3 και 4 του Κανονισμού για τον Έλεγχο Διαλογής (2024/1356)**, το οποίο προβλέπει ότι οι προθεσμίες για την ολοκλήρωση της διενέργειας του ελέγχου διαλογής εκκινούν από τη σύλληψη του ατόμου στα εξωτερικά σύνορα ή την αποβίβασή του στην εδαφική επικράτεια του κράτους κατόπιν επιχείρησης έρευνας και διάσωσης ή την προσέλευσή του σε συννοριακό σημείο διέλευσης (*presentation at border crossing point*).¹⁰ Εφόσον ο έλεγχος διαλογής γίνεται στα εξωτερικά σύνορα η προθεσμία είναι 7 ημέρες. Εάν ο έλεγχος διαλογής γίνεται στην ενδοχώρα, η προθεσμία είναι 3 ημέρες από τη σύλληψη του υπηκόου τρίτης χώρας.

⁹ ECRE, [Comments on the Regulation of the European Parliament and of the Council introducing the screening of third-country nationals at the external borders and amending regulations \(EC\)No767/2008, \(EU\) 2017/2226, \(EU\) 2018/1240 and \(EU\) 2019/817](#), February 2025.

¹⁰ RSA, Παρατηρήσεις της RSA επί του Σχεδίου Νόμου για την εφαρμογή του Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, Μάιος 2026, σελ. 7.

Περιπτώσεις ανωτέρας βίας δεν προβλέπονται. Στην πράξη, η μεταφορά των υπηκόων τρίτων χωρών που εισήλθαν παράνομα από την Κρήτη στην ενδοχώρα διαρκεί από μερικές ώρες ως 1-2 ημέρες, οι οποίες δεν προσμετρώνται έτσι στην προθεσμία με συνέπεια την παράταση της χρονικής ισχύος της πλασματικής «μη εισόδου» αλλά και της μετέωρης κατάστασης μέχρι την εισαγωγή στις προβλεπόμενες διαδικασίες. Η ΕΕΔΑ συστήνει την τροποποίηση του άρθρου 4 παρ. 1 συμφώνως με τις διατάξεις του Κανονισμού.

Σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 3 εδάφιο β', όταν οι «άστεγοι ασυνόδετοι ανήλικοι ή ανήλικοι που διαβιούν σε επισφαλείς συνθήκες εντοπίζονται από τον Εθνικό Μηχανισμό Επείγουσας Ανταπόκρισης και αποδεικνύεται ότι δεν έχουν υπαχθεί σε διαδικασίες ελέγχου διαλογής μεταφέρονται στα παραπάνω σημεία ελέγχου διαλογής. Η ΕΕΔΑ παρατηρεί με ανησυχία την αλλαγή, καθώς σύμφωνα με το υφιστάμενο πλαίσιο ο Μηχανισμός μετέφερε το ανήλικο πρόσωπο σε δομές επείγουσας φιλοξενίας, ώστε να του παρασχεθούν κατ' ελάχιστον, υπηρεσίες ασφαλούς στέγασης, σίτισης, συμβουλευτικής και ψυχολογικής στήριξης, νομικής υποστήριξης και πρόσβασης σε δομές υγείας, μέχρι να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες καταγραφής και εκτίμησης του ψυχοκοινωνικού υποβάθρου του.¹¹ Επομένως, η μεταφορά σε Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης, των οποίων οι συνθήκες διαβίωσης θεωρούνται εξόχως ακατάλληλες και δεν συνάδουν με το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού,¹² πλήττει σημαντικά τα θεμελιώδη δικαιώματα των ανηλίκων και βάλλει κατά της παιδικής προστασίας.

- *Άρθρο 5 ΣχΝ*

Το άρθρο 5 παρ. 1 του ΣχΝ, που ορίζει ότι τα πρόσωπα που υπάγονται σε έλεγχο διαλογής παραμένουν στη διάθεση των αρμόδιων αρχών, προβλέπει, για όσους έχουν εκφράσει πρόθεση ασύλου, *περιορισμό ελεύθερης κυκλοφορίας ή κράτηση*, ενώ για όσους δεν έχουν εκφράσει πρόθεση, προβλέπει *κράτηση* σε ΠΡΟ.ΚΕ.Κ.Α. ή *εναλλακτικά μέτρα* με απόφαση της αστυνομικής αρχής. Η αρχιτεκτονική αυτή ενέχει δύο κινδύνους. Αφενός, δεν αποσαφηνίζει το εφαρμοστέο καθεστώς για το χρονικό σημείο πριν από την *έκφραση πρόθεσης υποβολής αίτησης διεθνούς προστασίας*, παρότι στην πράξη η πρόθεση για άσυλο μπορεί να εκδηλωθεί σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας. Αφετέρου, ενδέχεται να ευνοεί μια πρακτική προσφυγής σε μέτρα υψηλής έντασης, και ιδίως κράτηση, ως μέσο εξασφάλισης της *διαθεσιμότητας* του αιτούντος κατά τον έλεγχο διαλογής, αντί να διασφαλίζεται ότι η *διαθεσιμότητα* επιτυγχάνεται με τα ηπιότερα δυνατά μέτρα, ανάλογα με την περίπτωση, και ότι η κράτηση παραμένει πραγματικά μέτρο έσχατης λύσης. Η ανάγκη καθαρότερης

¹¹ Ν. 4960/2022, «Εθνικό Σύστημα Επιτροπείας και Πλαίσιο Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου», ΦΕΚ 145 Α/22-7-2022, ά.39. Βλ. και ά. 88 του παρόντος Σχ/Ν.

¹² Report to the Greek Government on the visit to Greece carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 20 November to 1 December 2023, CPT/Inf (2024) 21. ΣτΠ, Ειδική Έκθεση | Η Πρόκληση των Μεταναστευτικών Ροών και της Προστασίας των Προσφύγων - Συνθήκες και Διαδικασίες Υποδοχής, 2024.

τυποποίησης των μέτρων διαθεσιμότητας στο στάδιο της διαλογής είναι κρίσιμη, ακριβώς για να αποφεύγονται υπέρμετροι περιορισμοί που στην πράξη ισοδυναμούν με *de facto* στέρηση ελευθερίας χωρίς τις εγγυήσεις που αντιστοιχούν στην κράτηση.

Η ΕΕΔΑ εκφράζει την ανησυχία της για τον κίνδυνο **δημιουργίας συνθηκών de facto κράτησης** των ανήλικων προσώπων, όπως προκύπτει από τον συνδυασμό των ά. 5, 23,24 του παρόντος Σχ/Ν. Η δυνατότητα που δίνεται στις αρχές να διασφαλίζουν ότι τα πρόσωπα που υπάγονται στη διαδικασία διαλογής παραμένουν διαθέσιμα με περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας ή απαγόρευση εξόδου, δημιουργεί σοβαρές ανησυχίες ως προς το ενδεχόμενο εκτεταμένης προσφυγής σε πρακτικές *de facto* κράτησης· ήτοι, σε μέτρα τα οποία, στην πράξη, συνεπάγονται στέρηση της προσωπικής ελευθερίας, χωρίς όμως να χαρακτηρίζονται επισήμως ως τέτοια και χωρίς να εφαρμόζονται οι αντίστοιχες δικονομικές εγγυήσεις. Η έλλειψη ρητής απαγόρευσης της κράτησης ή του περιορισμού της ελευθερίας μετακίνησης των ασυνόδευτων ατόμων,¹³ σε συνδυασμό με τις πρακτικές που έχουν εφαρμοστεί μέχρι σήμερα σε Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης¹⁴ προς τα οποία προσομοιάζει η διαδικασία διαλογής,¹⁵ γεννούν εύλογα ερωτήματα σχετικά με τις πραγματικές συνθήκες που θα κληθούν να αντιμετωπίσουν τα ανήλικα πρόσωπα.¹⁶ Η Εθνική Επιτροπή συστηματικά καταδεικνύει τις πρακτικές *de facto* κράτησης που εφαρμόζονται σε αυτούς τους χώρους, όπως και την παραβίαση θεμελιωδών δικαιωμάτων, ιδίως ως προς τα άτομα ιδιαίτερα ευάλωτων κοινωνικών ομάδων.¹⁷

Δέον δε να υπομνησθεί ότι στην *υπόθεση FMS και Άλλοι*, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) ρητώς χαρακτήρισε ως κράτηση την πρακτική παραμονής προσώπων στα

¹³ Refugee Support Aegean, HIAS, Greek Council for Refugees, Legal Center Lesbos, Danish Refugee Council, Fenix, Actionaid and Mobile Info Team, 2021, [The Workings of the Screening Regulation Juxtaposing proposed EU rules with the Greek reception and identification procedure](#). PICUM PLATFORM FOR INTERNATIONAL COOPERATION ON UNDOCUMENTED MIGRANTS, [IMMIGRATION DETENTION AND DE FACTO DETENTION: WHAT DOES THE LAW SAY?](#), 2022.

¹⁴ AIDA, [Country Report on Greece](#), 2025, pp. 149-151.

¹⁵ Ν. 4939/2022, «Κύρωση Κώδικα Νομοθεσίας για την υποδοχή, τη διεθνή προστασία πολιτών τρίτων χωρών και ανιθαγενών και την προσωρινή προστασία σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων αλλοδαπών», ΦΕΚ Α 111/10.6.2022, ά. 40- 61, όπως τροποποιήθηκε από τους Ν. 5275/2026, Ν.5226/2025, Ν.5130/2024, Ν.5078/2023, Ν. 5043/2023, Ν. 5027/2023, Ν.4960/2022.

¹⁶ ΣτΠ, Ειδική Έκθεση | Η Πρόκληση των Μεταναστευτικών Ροών και της Προστασίας των Προσφύγων - Συνθήκες και Διαδικασίες Υποδοχής, 2024. Joint Statement - Unlawful Detention and Worsening Conditions: Over 4000 Asylum Seekers Unlawfully Detained on Samos and Lesbos | I Have Rights. Unaccompanied Children Sleep on the Floor in Shifts in Greece's 'Model Camps'. The EU Is Aware. - Solomon

¹⁷ ΕΕΔΑ, [Κείμενο παρατηρήσεων για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου \(ΕΕΔΑ\)](#) επί του Σχεδίου της Τρίτης Περιοδικής Έκθεσης της Ελληνικής Δημοκρατίας για την εφαρμογή του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ICCPR), 2023, σελ.14επ. GNCHR, [Submission to the United Nations Committee against Torture on the List of Issues Prior to Reporting for the Eighth periodic examination of Greece under the Convention against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment](#), 2022. GNCHR, [National Report on the situation of human rights of migrants at the borders](#), 2021, pp.5-6. Γραπτές Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ στον Κατάλογο Θεμάτων αναφορικά με την εξέταση της ενοποιημένης τέταρτης έως έκτης περιοδικής έκθεσης της Ελλάδας προς την Επιτροπή των ΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, 2021.

σύνορα ή σε ζώνες διέλευσης (*transit zones*).¹⁸ Ειδικότερα, το Δικαστήριο έκρινε ότι η υποχρέωση ενός προσώπου να παραμένει διαρκώς εντός περιορισμένης και κλειστής ζώνης διέλευσης —όπου οι μετακινήσεις είναι περιορισμένες και τελούν υπό επιτήρηση, ενώ η αποχώρηση προς οποιαδήποτε κατεύθυνση απαγορεύεται— συνιστά κράτηση κατά την έννοια τόσο της Οδηγίας περί Επιστροφής όσο και της Οδηγίας περί Συνθηκών Υποδοχής (RCD). Σε κάθε περίπτωση, η ΕΕΔΑ επαναφέρει εκ νέου το από κοινού Γενικό Σχόλιο 4 της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού του ΟΗΕ, σύμφωνα με το οποίο τα κράτη πρέπει χωρίς καθυστέρηση να παύσουν εντελώς ή να καταργήσουν την κράτηση των παιδιών για λόγους μετανάστευσης.¹⁹ Κάθε μορφή κράτησης των παιδιών για μεταναστευτικούς λόγους πρέπει να απαγορεύεται εκ του νόμου και η εν λόγω απαγόρευση πρέπει να εφαρμόζεται πλήρως στην πράξη.²⁰

- *Άρθρο 8 ΣχΝ (Καταχώριση προσωπικών στοιχείων και λήψη βιομετρικών δεδομένων)*

Η διατύπωση της παραγράφου 1 και 2 περί επαλήθευσης ή εξακρίβωσης των στοιχείων ταυτότητας και ιθαγένειας και συγκεκριμένα: «*Η ΕΛ.ΑΣ., με τη συνδρομή αξιωματικών του Οργανισμού Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (FRONTEX) και προσωπικού της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης, όπου απαιτείται, προβαίνει σε επαλήθευση ή εξακρίβωση των στοιχείων ταυτότητας και ιθαγένειας (...)*», δεν αντανακλά την εμπειρογνωμοσύνη των υπαλλήλων, στο πλαίσιο και των αρμοδιοτήτων τους και την κατάσταση του σταδίου της διαλογής, ώστε με ασφάλεια και σαφήνεια να προσδιοριστεί η ιθαγένεια, γεγονός που ενδέχεται σε επόμενο στάδιο να δημιουργήσει πρακτικά προβλήματα, όπως ενδεχομένως προκύψουν με βάση τα άρθρα 109 παρ. 2 και 111 παρ. 2 του Σχεδίου Νόμου, όπου χρειάζεται προσκόμιση πρωτότυπων εγγράφων. Λαμβάνονται υπόψη, μεταξύ άλλων, οι αιτιολογικές σκέψεις 39 και 44 και το άρθρο 14 του Κανονισμού, όπου δεν υπάρχει η αναφορά στην ιθαγένεια. Σε κάθε περίπτωση δεν λαμβάνονται υπόψη περιπτώσεις ανιθαγένειας και το πλαίσιο των εγγυήσεων για την εξακρίβωση καθεστώτος ανιθαγενούς²¹.

Η ΕΕΔΑ συστήνει να μην επεκταθεί το παρόν άρθρο στη χρήση του όρου της ιθαγένειας και πέραν των διατυπώσεων του Κανονισμού.

¹⁸ ΔΕΕ, Υποθέσεις C-924/19 PPU και C-925/19 PPU, *FMS and Others v Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság and Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság*, 14.05.2020.

¹⁹ Committee on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families and Committee on the Rights of the Child, *Joint General Comment No. 3 of the CMW and No. 22 of the CRC in the context of International Migration: General principles*, 16 November 2017, CMW/C/GC/4-CRC/C/GC/23, para. 5.

²⁰ Έκθεση Αναφοράς της ΕΕΔΑ για το Προσφυγικό και το Μεταναστευτικό Ζήτημα, Μέρος Β, 2020, σελ. 82-93. Η ΕΕΔΑ καλεί την Πολιτεία να λάβει επείγοντως τα άμεσα μέτρα που υπέδειξε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων για τους αλλοδαπούς ανήλικους, 2019.

²¹ UNHCR, *Handbook on protection of stateless persons*, 2014.

- **Άρθρο 9 ΣχΝ (Προκαταρκτικός ιατρικός έλεγχος και έλεγχος ευαλωτότητας)**

Στην παρ. 2, στο έγγραφο ελέγχου διαλογής πρέπει να μνημονεύεται η περίπτωση μη ολοκλήρωσης όχι μόνο του ελέγχου ευαλωτότητας αλλά και του ιατρικού ελέγχου, λαμβανομένων υπόψη ιδίως των αυστηρών και στενών προθεσμιών του άρθρου 8 του Κανονισμού διαλογής, ούτως ώστε καθίσταται δυνατή η συνέχιση και του ιατρικού ελέγχου στα μεταγενέστερα στάδια της διαδικασίας ασύλου.²²

Σύμφωνα με την παράγραφο 3 «Ο προκαταρκτικός ιατρικός έλεγχος και ο προκαταρκτικός έλεγχος ευαλωτότητας διενεργούνται από εξειδικευμένο προσωπικό του ως άνω Κλιμακίου, όπως, κατά περίπτωση, από ιατρό, κατά προτίμηση, γενικής ιατρικής ή παθολόγο ή παιδίατρο, νοσηλεύτη, ψυχολόγο και κοινωνικό λειτουργό (...)». Λαμβάνοντας υπόψη ενδεχόμενες ελλείψεις ιατρικού και άλλου εξειδικευμένου προσωπικού χρειάζεται να προβλεφθεί ότι αναλόγως με την ευαλωτότητα είναι αναγκαίο να υπάρχει η κατάλληλη ειδικότερα και επαγγελματική κατηγορία και όχι να μπορεί οποιαδήποτε κατηγορία/ειδικότητα από τις παραπάνω να διενεργεί τον έλεγχο.

Για την παράγραφο 4 χρειάζεται να ληφθούν υπόψη και περιπτώσεις ευαλωτότητας των ανηλίκων που προκύπτουν από τα ενήλικα μέλη της οικογένειας που παρίστανται στη διαδικασία και μάλιστα πριν διακριβωθεί κάτι τέτοιο.

Βάσει του άρθρου 23 του ΣχΝ που μεταφέρει το άρθρο 9 της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1346, επιβάλλεται περιορισμός κυκλοφορίας σε άτομα που υπόκεινται σε έλεγχο διαλογής καθ' όλη τη διάρκεια αυτού καθώς και σε αιτούντες διεθνούς προστασίας των οποίων οι αιτήσεις εξετάζονται στο πλαίσιο της διαδικασίας συνόρων²³. Ο περιορισμός κυκλοφορίας βάσει του άρθρου 9 παρ. 1 της Οδηγίας δεν συνιστά υποχρεωτικό μέτρο αλλά δύναται να ρυθμίζεται μόνο όταν κρίνεται «αναγκαίο»²⁴. **Η κράτηση των αιτούντων θα πρέπει να εφαρμόζεται σύμφωνα με τη βασική αρχή ότι πρόσωπα δεν θα πρέπει να κρατούνται απλώς και μόνον επειδή επιζητούν διεθνή προστασία, ιδίως σύμφωνα με τις διεθνείς νομικές υποχρεώσεις των κρατών μελών και ιδίως το άρθρο 31 της σύμβασης της Γενεύης.** Ταυτόχρονα, η αναφορά στην «απαγόρευση εισόδου» στη παρ. 2 του άρθρου 23 του ΣχΝ, συνιστά στέρηση ελευθερίας και όχι περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας. Η συγκεκριμένη προσθήκη του Έλληνα νομοθέτη συνιστά υπέρβαση και αποκλίνει από τις ρυθμίσεις του άρθρου 9 της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1346. Αν και η Οδηγία αποτελεί οδηγία ελάχιστης εναρμόνισης, η δυνατότητα απόκλισης λειτουργεί μόνο προς όφελος του αιτούντος (εισαγωγή ευνοϊκότερων διατάξεων, άρθρο 4 Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1346). Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η προσθήκη επηρεάζει θεμελιώδη δικαιώματα όπως η ελευθερία της κίνησης και η απαγόρευση αυθαίρετης κράτησης. Συνεπώς, η Οδηγία θέτει απαράβατα όρια και αυστηρές προϋποθέσεις

²² RSA, Παρατηρήσεις της RSA επί του Σχεδίου Νόμου για την Εφαρμογή του Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, Μάιος 2026.

²³ Άρθρο 23 παρ. 1 (Περιορισμός της ελεύθερης κυκλοφορίας), ΣχΝ του ΥΜΑ που μεταφέρει το Άρθρο 9 της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1346

²⁴ Αιτ. σκ. 11 Κανονισμού Ελέγχου Διαλογής (ΕΕ) 2024/1356, Αιτ. σκ. 22, 26 και 33 Οδηγίας Συνθηκών Υποδοχής (ΕΕ) 2024/1346.

που η εθνική νομοθεσία δεν επιτρέπεται να υπερβεί. Η απαγόρευση εξόδου από τις εν λόγω δομές πληροί τα στοιχεία του ορισμού της κράτησης όπως διατυπώνεται στο άρθρο 17 περ. ιβ' του παρόντος.²⁵ Αυτό προκύπτει ευθέως από τη νομολογία των ποινικών και διοικητικών δικαστηρίων της χώρας.²⁶

Αλλά και στο άρθρο 5 παρ.1 περ'ά'και άρθρο 23 παρ. 2 με την προσθήκη του στοιχείου της «απαγόρευσης εισόδου», όπου ο περιορισμός ελευθερίας στην συγκεκριμένη περίπτωση ισοδυναμεί με στέρηση της ελευθερίας καθώς πληροί τα στοιχεία του ορισμού της κράτησης, όπως αυτά διατυπώνονται στο άρθρο 17 περ. ιβ' των Εφαρμοστικών Νόμων. Αυτό συνάγεται αντιστοίχως και από την νομολογία των διοικητικών και ποινικών δικαστηρίων της χώρας.²⁷

Είναι εν μέρει θετικό το γεγονός ότι η διάρκεια της διαδικασίας διαλογής υπόκειται σε ιδιαίτερος αυστηρά χρονικά όρια, δεδομένων των συνθηκών διεξαγωγής της. Παρ' όλα αυτά, η ΕΕΔΑ εκφράζει τον έντονο προβληματισμό της για το κατά πόσον το προβλεπόμενο χρονικό διάστημα και το αντίστοιχο εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό επαρκούν για την ορθή διενέργεια όλων των υποχρεωτικών ελέγχων, την πλήρη εξακρίβωση και την αξιολόγηση της κατάστασης υγείας και της ευαλωτότητας των ασυνόδευτων προσώπων, τα οποία μάλιστα εμπίπτουν στην κατηγορία των ατόμων με πολλαπλές ευαλωτότητες. Οι σημαντικές ελλείψεις που παρατηρούνται ως προς την επάρκεια ιατρών/παιδιάτρων, ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών, διερμηνέων ή διαπολιτισμικών διαμεσολαβητών, αλλά και κατάλληλων χώρων ειδικά διαμορφωμένων για ανήλικα πρόσωπα προκαλεί ιδιαίτερη ανησυχία.²⁸ Σε συνδυασμό μάλιστα με τον χρόνο περάτωσης της διαδικασίας διαλογής υπάρχει αυξημένος κίνδυνος ανεπαρκούς αξιολόγησης και εκτίμησης των αναγκών των ανηλίκων και επικράτησης μια τυποποιημένης διαδικασίας που θα στερείται ουσιαστικών και δικονομικών εγγυήσεων.²⁹

Η ΕΕΔΑ επισημαίνει πως οι έλεγχοι θα πρέπει να διενεργούνται από εξειδικευμένο και κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό, με διαδικασίες φιλικές προς τα παιδιά, ενώ είναι επιτακτική η ανάπτυξη κοινών σχετικών πρωτοκόλλων, εργαλείων και κατευθυντήριων οδηγιών, οι οποίες θα είναι εναρμονισμένες με το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.³⁰ Η προκαταρκτική αξιολόγηση ευαλωτότητας θα πρέπει επιπρόσθετα να συνδέεται με τους υφιστάμενους εθνικούς μηχανισμούς (ενδεικτικά, Εθνικός Μηχανισμός Επείγουσας

²⁵ ΔΕΕ, C-150/24 Aroja, 5 Μαρτίου 2026, σκ. 54, C-313/25 PPU Adrar, 4 Σεπτεμβρίου 2025, σκ. 49, C-924/19 PPU Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság, 14 Μαΐου 2020, σκ. 216-225.

²⁶ ΣυμβΠΛΚρ 349/2025, ΔΠρΠοδ ΑΡ88/2025, ΔΠρΣυρ ΑΡ7/2025, ΔΠρΑθ ΑΡ539/2025, ΑΡ2200/2024

²⁷ Ibid, σελ. 5.

²⁸ CPT, [Report to the Greek Government on the visit to Greece carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment](#), CPT/Inf (2024) 21, 2024. ΕΕΔΑ, [Επιτόπια επίσκεψη στη Σάμο: Μη σύμφωνες με τα βασικά πρότυπα οι συνθήκες υποδοχής στην ΚΕΔ Σάμου](#), 9.04.2024.

²⁹ Κοινή αναφορά οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών, [Προστασία των δικαιωμάτων των ασυνόδευτων παιδιών στα σύνορα της Ευρώπης, στο πλαίσιο του Συμφώνου της ΕΕ για τη Μετανάστευση και το Άσυλο](#), 2024.

³⁰ [Guidance on Vulnerability in Asylum and Reception | European Union Agency for Asylum](#). European Commission, 2024, [Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Common Implementation Plan for the Pact on Migration and Asylum](#), COM(2024)251 final, p. 35.

Ανταπόκρισης (Ε.Μ.Ε.Α.) για την προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων και ο Εθνικός Μηχανισμός Αναφοράς για την Προστασία Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων). Η Εθνική Επιτροπή υπογραμμίζει ότι σύμφωνα με το ά. 12 (4) του Κανονισμού 1356/2024, αλλά και την αιτιολ. σκέψη 24, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίζουν τη συμμετοχή των εθνικών αρχών για την προστασία του παιδιού και των εθνικών αρχών που είναι επιφορτισμένες με τον εντοπισμό και την εξακρίβωση της ταυτότητας θυμάτων εμπορίας ανθρώπων.

Επιπρόσθετα, κατά τον αρχικό έλεγχο θα πρέπει να προβλεφθούν προσαρμογές ως προς τη διαδικασία, ώστε να εξυπηρετούνται ενδεχόμενες ανάγκες των ευάλωτων προσώπων.³¹ Οι τροποποιήσεις αυτές συνίστανται ενδεχομένως σε περισσότερες της μίας συνεντεύξεις για κάθε ανήλικο χωριστά με τις κατάλληλες εγγυήσεις που θα διασφαλίζουν ότι οι συνεντεύξεις λαμβάνονται με τρόπο που διασφαλίζεται το συμφέρον του παιδιού, δηλαδή ειδική και αρμόζουσα εκπαίδευση του προσώπου που διενεργεί τη συνέντευξη, διερμηνεία, φιλικό περιβάλλον συνέντευξης και κυρίως με την φροντίδα που χρειάζεται για την πιθανότητα τραυματικής εμπειρίας που έχει υποστεί στο παρελθόν το παιδί, καθώς και περαιτέρω υποστήριξη και παρακολούθηση σε περιπτώσεις όπου το ανήλικο πρόσωπο αδυνατεί, λόγω τραύματος ή άλλων αιτιών, να συνεχίσει ή να παράσχει περισσότερες πληροφορίες.³² Κρίνεται επίσης σημαντικό να αναγράφεται στο έντυπο διαλογής πέρα από τη μη ολοκλήρωση του ελέγχου ευαλωτότητας, και η μη ολοκλήρωση του ιατρικού ελέγχου.

Όπως ορίζεται στην **παράγραφο 4 του ά. 9**, οι διαδικασίες του παρόντος άρθρου, διεξάγονται παρουσία προσωρινού εκπροσώπου ή επιτρόπου, σύμφωνα με τις εγγυήσεις του άρθρου 13 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1356. Καθώς, όμως ο Κανονισμός δεν προβλέπει συγκεκριμένη προθεσμία εντός της οποίας πρέπει να ολοκληρωθεί η εν λόγω διαδικασία ορισμού, κατά παρέκκλιση των διεθνών συστάσεων και των βέλτιστων πρακτικών που έχει υιοθετήσει η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση,³³ η ΕΕΔΑ προτρέπει τις αρχές να ορίσουν ρητώς συγκεκριμένο χρονικό πλαίσιο, λαμβανομένης υπόψη της κρισιμότητας των διαδικασιών (καταγραφή βιομετρικών δεδομένων, ευαλωτότητας, ιατρικού ελέγχου κ.ά.).

Σύμφωνα με την **παράγραφο 5 του άρθρου 9**, αν «ανακύψει αμφιβολία για την ηλικία υπηκόου τρίτης χώρας ή ανιθαγενούς, [...]εκκινεί διαδικασία διαπίστωσης ηλικίας σύμφωνα με το άρθρο 25 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1348. Η διαδικασία εκτίμησης ηλικίας δεν αναστέλλει την προθεσμία για την ολοκλήρωση του ελέγχου διαλογής. Στην περίπτωση κατά την οποία η διαδικασία δεν έχει ολοκληρωθεί εντός της προθεσμίας που ορίζεται για τον έλεγχο διαλογής, αυτό αναγράφεται στο έντυπο ελέγχου διαλογής, και μπορεί να ολοκληρωθεί κατά το στάδιο της επόμενης διαδικασίας, είτε της διεθνούς προστασίας είτε της επιστροφής, ανάλογα με την περίπτωση». Η ΕΕΔΑ καλωσορίζει την πρόβλεψη για διεξαγωγή της διαδικασίας σύμφωνα με το άρθρο 25 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1348. Η Εθνική Επιτροπή,

³¹ UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *UNHCR Advocacy Brief: Screening and identification of persons with vulnerabilities under the European Union Pact on Migration and Asylum*, September 2025.

³² Παρατηρήσεις ΕΕΔΑ στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού 2018-2020.

³³ Fundamental Rights Agency & European Commission, *Guardianship for children deprived of parental care. A handbook to reinforce guardianship systems to cater for the specific needs of child victims of trafficking*, 2015.

επαναφέροντας την πάγια θέση της, ζητά την εφαρμογή της διαδικασίας προσδιορισμού ηλικίας μόνο εφόσον η ηλικία του προσώπου αμφισβητείται ειδικά και αιτιολογημένα.³⁴ Η διαδικασία οφείλει να ακολουθεί τα διεθνή ιατρικά πρότυπα και οι ιατρικές εξετάσεις πρέπει να διενεργούνται **μόνο ως έσχατη λύση** και εφόσον έχει ακολουθηθεί μια «κλιμακωτή προσέγγιση ξεκινώντας από έναν διεπιστημονικό υπολογισμό που περιλαμβάνει διάφορες μη ιατρικές μεθόδους»,³⁵ λαμβάνοντας υπόψη το περιθώριο σφάλματος. **Σύσταση του Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο** αναφέρει ότι «Ο αιτών πρέπει να αντιμετωπίζεται ως παιδί και να θεωρείται παιδί όσο υπάρχουν αμφιβολίες. Πρέπει να θεσπιστούν εγγυήσεις ειδικές για τα παιδιά, προκειμένου να διασφαλιστούν η προστασία, η ευημερία και η προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού.[...] θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη παράγοντες όπως τραύματα, άγχος, γλωσσικά εμπόδια ή πολιτισμικές διαφορές που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τη συνέπεια των δηλώσεών του, και να ζητείται διευκρίνιση. Επιπλέον, αυτό εφαρμόζεται σύμφωνα με την **αρχή του «μη βλάπτειν»**, η οποία απαιτεί από τις αρχές να ελαχιστοποιούν τους κινδύνους και να αποφεύγουν ενέργειες που θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά την ευημερία του αιτούντος. Η αντιμετώπιση ενός ενδεχόμενου παιδιού ως ενήλικα θα μπορούσε να εκθέσει το άτομο σε ακατάλληλες συνθήκες (π.χ. να τοποθετηθεί σε κατάλυμα για ενήλικες), να οδηγήσει σε έλλειψη των απαραίτητων εγγυήσεων (π.χ. να μην έχει τη συνδρομή επιτρόπου) και σε αυξημένη ευαλωτότητα (επειδή δεν λαμβάνονται υπόψη οι ειδικές ανάγκες του)».³⁶ Το τεκμήριο της ανηλικότητας απορρέει από τα άρθρα 3 και 12 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΠ). Σύμφωνα με το άρθρο 3 της ΣΔΠ, το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού πρέπει να είναι το πρωταρχικό μέλημα σε όλες τις δράσεις που αφορούν τα παιδιά, ανεξάρτητα από το αν αυτές λαμβάνονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς για κοινωνική πρόνοια ή από νομικά, εκτελεστικά ή νομοθετικά όργανα. Το άρθρο 12 της ΣΔΠ ορίζει ότι παρέχεται στο παιδί η δυνατότητα ακρόασης σε οποιαδήποτε δικαστική και διοικητική διαδικασία που τον αφορά. Επίσης, δίνεται η δέουσα προσοχή στις δηλώσεις ενός παιδιού, ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητα του. Η Επιτροπή της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού έχει διευκρινίσει ότι «σε περίπτωση που παραμένει η αβεβαιότητα [σχετικά με την ηλικία του αιτούντος], [οι αρχές] πρέπει να παρέχουν στο άτομο το ευεργέτημα της αμφιβολίας έτσι ώστε, εάν υπάρχει πιθανότητα το άτομο να είναι παιδί, αυτό θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως τέτοιο».³⁷ Στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης, η **Κοινοβουλευτική Συνέλευση** έχει επισημάνει ότι **η παιδική προστασία και όχι ο έλεγχος**

³⁴ ΕΕΔΑ, Παρατηρήσεις στο Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου «Διαμόρφωση διαδικασιών απελάσεων και επιστροφών πολιτών τρίτων χωρών, ζητήματα αδειών διαμονής και διαδικασιών χορήγησης διεθνούς προστασίας και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου και Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη», 2021, σελ. 24-25. Βλ. επίσης, Παρατηρήσεις στο Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου «Βελτίωση Μεταναστευτικής Νομοθεσίας, τροποποίηση διατάξεων των νόμων 4636/2019 (Α' 169), 4375/2016 (Α' 51), 4251/2014 (Α' 80) και άλλες διατάξεις», Απρίλιος 2020, σελ. 6-9. Έκθεση Αναφοράς της ΕΕΔΑ για το Προσφυγικό και το Μεταναστευτικό Ζήτημα (Μέρος Β'), 2020, σελ. 91-93.

³⁵ Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο (EUAA), Πρακτικός οδηγός σχετικά με τον υπολογισμό της ηλικίας, Νοέμβριος 2025, σελ. 16-18.

³⁶ Ibid. σελ. 22-25.

³⁷ UN, Committee on the Rights of the Child (CRC), *General comment No. 6 (2005): Treatment of Unaccompanied and Separated Children Outside their Country of Origin*, CRC/GC/2005/6, 1 September 2005, p.11.

της μετανάστευσης πρέπει να είναι η κινητήρια δύναμη στον τρόπο με τον οποίο οι χώρες αντιμετωπίζουν τα ασυνόδευτα παιδιά και προσδιόρισε ένα σύνολο 15 κοινών αρχών, τις οποίες κάλεσε τα κράτη μέλη να τηρήσουν και να συνεργαστούν για να επιτύχουν.³⁸ Μεταξύ αυτών και η ακόλουθη σχετικά με τον προσδιορισμό ηλικίας: «Η αξιολόγηση της ηλικίας πρέπει να διενεργείται μόνο εάν υπάρχουν εύλογες αμφιβολίες για την ανηλικότητα ενός ατόμου. Η αξιολόγηση πρέπει να βασίζεται στο τεκμήριο της ανηλικότητας, να περιλαμβάνει μια διεπιστημονική αξιολόγηση από μια ανεξάρτητη αρχή για μια χρονική περίοδο και να μην βασίζεται αποκλειστικά στην ιατρική αξιολόγηση. Οι εξετάσεις πρέπει να πραγματοποιούνται μόνο με τη συγκατάθεση του παιδιού ή του κηδεμόνα του. Δεν πρέπει να είναι παρεμβατικές και πρέπει να συμμορφώνονται με τα ιατρικά δεοντολογικά πρότυπα. Το περιθώριο σφάλματος των ιατρικών και άλλων εξετάσεων πρέπει να αναφέρεται σαφώς και να λαμβάνεται υπόψη. Εάν παραμένουν αμφιβολίες για την ανηλικότητα του ατόμου, πρέπει να του χορηγηθεί το ευεργέτημα της αμφιβολίας. Οι αποφάσεις αξιολόγησης πρέπει να υπόκεινται σε διοικητική ή δικαστική προσφυγή». Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, στην υπόθεση *Neulinger και Shuruk κατά Ελβετίας*,³⁹ διαπίστωσε ότι υπάρχει ευρεία συναίνεση -συμπεριλαμβανομένου του διεθνούς δικαίου- για να υποστηριχθεί η ιδέα ότι **σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά, το βέλτιστο συμφέρον τους πρέπει να είναι πρωταρχικό μέλημα**. Επιπλέον, σύμφωνα με την απόφαση στην υπόθεση *El Ghatet κατά Ελβετίας*,⁴⁰ η αιτιολόγηση μιας απόφασης πρέπει να αποδείξει ότι το συμφέρον του παιδιού έχει ληφθεί ρητά υπόψη. Οι αρχές ενός κράτους θα πρέπει επίσης να εξηγήσουν με ποιο τρόπο έχει συμπεριληφθεί το δικαίωμα που ορίζεται στο άρθρο 3 της ΣΔΠ στην απόφαση. Τι θεωρείται ότι είναι προς το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού; Σε ποια κριτήρια βασίζεται; Πώς τα συμφέροντα του παιδιού έχουν ζυγιστεί σε σχέση με άλλα ζητήματα, είτε πρόκειται για γενικά θέματα πολιτικής είτε για μεμονωμένες περιπτώσεις; Στην περίπτωση *Rahimi κατά Ελλάδας*,⁴¹ **το ΕΔΔΑ επιβεβαίωσε ότι σε όλες τις ενέργειες που σχετίζονται με τα παιδιά πρέπει να γίνεται ξεχωριστή αξιολόγηση του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού και πριν από τη λήψη απόφασης που θα επηρεάσει τη ζωή του παιδιού αυτού**.

Τέλος, χρειάζεται να επισημανθεί ότι την διαδικασία δεν χρειάζεται να εκκινεί η Υπηρεσία Ασύλου (ά. 95 περ. α), καθώς, τα ανήλικα πρόσωπα προστατεύονται είτε πρόκειται να υποβάλλουν αίτημα ασύλου είτε όχι, όπως άλλωστε ρητά ορίζεται στο ά. 49(1) του παρόντος ΣχΝ.

³⁸ PACE, *Resolution 1810 (2011): Unaccompanied children in Europe: issues of arrival, stay and return*, para. 5.

³⁹ ΕΔΔΑ, *Neulinger και Shuruk κατά Ελβετίας* [Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως], Προσφυγή υπ' αριθ. 41615/07, 2010.

⁴⁰ ΕΔΔΑ, *El Ghatet κατά Ελβετίας* [Τρίτο Τμήμα], Προσφυγή υπ' αριθ. 56971/10, 2016.

⁴¹ ΕΔΔΑ, *Rahimi κατά Ελλάδας* [Πρώτο Τμήμα], Προσφυγή υπ' αριθ. 8687/08, 2011.

- **Άρθρο 11 ΣχΝ (Παραπομπή σε διαδικασία υπαγωγής σε καθεστώς διεθνούς προστασίας)**

Η ΕΕΔΑ επαναλαμβάνει τη σημασία του τεκμηρίου της ανηλικότητας, όπως αυτή απορρέει από τις διεθνείς και ευρωπαϊκές υποχρεώσεις της χώρας. Συναφώς, η παράγραφος 3, εδ. α', που προβλέπει ότι «Εφόσον εξακολουθεί να υπάρχει αμφιβολία σε σχέση με στοιχεία του αιτούντος που δεν έχουν επαληθευθεί από τις αρχές ελέγχου διαλογής, και μέχρι την οριστική εκτίμησή τους με τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας του αιτούντος του άρθρου 107 και τη διαδικασία αλλαγής στοιχείων ταυτότητας του αιτούντος του άρθρου 111, το πρόσωπο παραπέμπεται στη συνοριακή διαδικασία ασύλου, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις των άρθρων 43 έως 45 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1348», **πρέπει να απαλειφθεί, καθώς ανατρέπει το εν λόγω τεκμήριο, παραπέμποντας απαράδεκτα το ανήλικο πρόσωπο σε συνοριακή διαδικασία ασύλου.** Επιπλέον, η ρύθμιση παραβιάζει ευθέως το ά. 13 (1) του ίδιου του Κανονισμού, ο οποίος υποχρεώνει τα κράτη μέλη να διεξάγουν κάθε διαδικασία με βασικό γνώμονα το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.

- **Άρθρο 13 ΣχΝ (Συνθήκες κατά τον έλεγχο διαλογής)**

Η ΕΕΔΑ καλωσορίζει την πρόβλεψη μέριμνας για οικογενειακή ενότητα, αλλά και για κατά περίπτωση ειδική μεταχείριση, όταν πρόκειται για ανήλικα ή ασυνόδευτα πρόσωπα. Σε κάθε περίπτωση, με δεδομένο ότι δεν υπάρχει δυνατότητα προσφυγής επί της διαδικασίας αυτής, παρόλες τις δικονομικές συνέπειες που επιφέρει, η παροχή νομικής συνδρομής και νομικής εκπροσώπησης καθίσταται θεμελιώδους σημασίας. Προς τούτο, αλλά και προκειμένου να διασφαλίζεται ότι το ανήλικο πρόσωπο έχει πλήρη γνώση των δικαιωμάτων του στο πλαίσιο της διαδικασίας διαλογής, η πρόσβαση των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των δικηγόρων στους υπηκόους τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς που υπόκεινται σε έλεγχο διαλογής πρέπει να γίνεται απρόσκοπτα. Ο όποιος περιορισμός πρέπει να θεωρείται αντικειμενικά απαραίτητος, όπως ορίζει άλλωστε ο Κανονισμός [ά. 8(6)], να αιτιολογείται ειδικά και εμπεριστατωμένα και να τελεί σε συνάρτηση με το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.

Ανησυχητική κρίνεται η παράγραφος 2 του άρθρου 13 που προβλέπει ότι «Πρόσβαση στα σημεία ελέγχου διαλογής έχουν μόνο οι Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών (Ο.Κοι.Π.) που είναι εγγεγραμμένες στο Μητρώο Ελληνικών και Ξένων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που τηρείται στο Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου και οι εξουσιοδοτημένοι δικηγόροι (...)». Η διάταξη πρέπει να εστιάζει στην πρόσβαση των ανωτέρω στα σημεία και κυρίως σε χώρο όπου μπορεί να υπάρχει φυσική και ουσιαστική επικοινωνία με τους πολίτες τρίτων χωρών ή τους ανιθαγενείς που υπόκεινται σε έλεγχο διαλογής. Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 34 παρ. 2 του Κώδικα Δικηγόρων: «Η είσοδος στα Υπουργεία και στα δημόσια καταστήματα επιτρέπεται ελεύθερα στους δικηγόρους με επίδειξη της επαγγελματικής τους ταυτότητας, κάθε εργάσιμη ημέρα και ώρα χωρίς κανένα χρονικό ή άλλο περιορισμό». Δεν υπόκειται σε άλλες προϋποθέσεις.

Σύμφωνα δε με το άρθρο 18 παρ. 3 του Κανονισμού για τις Διαδικασίες Ασύλου: «Ο νομικός σύμβουλος ή το πρόσωπο στο οποίο έχει ανατεθεί η παροχή νομικής καθοδήγησης, που

καθοδηγεί, συνδράμει ή εκπροσωπεί αιτούντα έχει πρόσβαση σε κλειστές ζώνες, όπως εγκαταστάσεις κράτησης και ζώνες διέλευσης, για τον σκοπό της παροχής νομικής καθοδήγησης, συνδρομής ή εκπροσώπησης του εν λόγω αιτούντος, σύμφωνα με την οδηγία (ΕΕ) 2024/1346».

Η ΕΕΔΑ συστήνει τη διόρθωση της διάταξης με βάση τα παραπάνω.

- **Νομικό πλάσμα «μη εισόδου»**

Καινοτομία του Συμφώνου αποτελεί η θεσμοθέτηση του νομικού πλάσματος «μη-εισόδου» υποχρεωτικά για όλα τα Κράτη Μέλη για τις διαδικασίες διαλογής, ασύλου και επιστροφής στα σύνορα. Με βάση την αιτιολογική σκέψη 57 του Κανονισμού Διαδικασιών Ασύλου (ΕΕ) 2024/1348, θεσπίζεται μία φάση πριν από την είσοδο που περιλαμβάνει έλεγχο διαλογής και διαδικασίες στα σύνορα για το άσυλο και την επιστροφή. Σκοπός της διαδικασίας αυτής είναι η «ταχεία εκτίμηση, κατ' αρχήν στα εξωτερικά σύνορα, του αν οι αιτήσεις είναι αβάσιμες ή απαράδεκτες και η ταχεία επιστροφή όσων δεν έχουν δικαίωμα παραμονής».⁴² Οι εν λόγω διαδικασίες θα πρέπει να χαρακτηρίζονται από «αποτελεσματική» και «απρόσκοπτη» διασυνδεσιμότητα. Ως εκ τούτου προκύπτει ότι η διαδικασία συνόρων στη διευρυμένη μορφή της περιλαμβάνει τρεις αλληλένδετες διαδικασίες στα εξωτερικά σύνορα: τον έλεγχο διαλογής, την εξέταση ασύλου και την διαδικασία επιστροφών.⁴³

Συγκεκριμένα το πλάσμα μη-εισόδου προβλέπεται στις εξής διατάξεις:

- Άρθρο 6 Άδεια εισόδου στην επικράτεια κράτους μέλους - Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1356 για τον έλεγχο Διαλογής
- Άρθρο 43 Προϋποθέσεις για τη διαδικασία ασύλου στα σύνορα - Κανονισμός Διαδικασιών Ασύλου 2024/1348
- Άρθρο 4 παρ.1 Διαδικασία Επιστροφής στα Σύνορα -Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1349 για τη θέσπιση διαδικασίας επιστροφής στα σύνορα
- Άρθρο 5 παρ. 3 και 4 του ΣχΝ
- Άρθρο 129 παρ.1 εδ. γ' του ΣχΝ (Τοποθεσίες για τη διεξαγωγή της διαδικασίας ασύλου στα σύνορα)
- Άρθρο 156 παρ.1 εδ. α' του ΣχΝ (Διαδικασία Επιστροφής στα Σύνορα)

Το πλάσμα μη εισόδου αποτυπώνει την παραδοσιακή έννοια των ζωνών διέλευσης (transit zones) στα σημεία εισόδου (ιδίως αεροδρόμια). Η άφιξη ενός υπηκόου τρίτης χώρας συντελείται μόνον αφότου εγκριθεί νομίμως η είσοδός του στο κράτος, ανεξάρτητα από τη φυσική του παρουσία στην επικράτεια.

⁴² Κανονισμός (ΕΕ) Διαδικασιών Ασύλου 2024/1346, αιτ. σκ. 57 και Κανονισμός (ΕΕ) Διαδικασίας Επιστροφών 2024/1349, αιτ. σκ. 6, όπως αναφέρεται στο RSA_New_Pact_Comments, 2024, Ανακτήθηκε από: https://rsaegean.org/wp-content/uploads/2024/07/RSA_NewPact_Comments_EN.pdf

⁴³ Ibid, σελ. 30.

Συγκεκριμένα, αιτούντες οι οποίοι υπάγονται στη διαδικασία συνόρων θα βρίσκονται παρατεταμένα υπό το καθεστώς «μη εισόδου» καθ' όλη τη διάρκεια της εν λόγω διαδικασίας, η οποία δύναται να ανέλθει σε 12 εβδομάδες.⁴⁴ Το άρθρο 54 του Κανονισμού για τις Διαδικασίες Ασύλου επιτρέπει περαιτέρω την εφαρμογή του πλάσματος «μη εισόδου» ακόμη και σε τοποθεσίες που βρίσκονται μακριά από τα πραγματικά εδαφικά σύνορα σε συγκεκριμένες περιπτώσεις: «όταν αιτών που υπόκειται στη διαδικασία [σ.σ. ασύλου] στα σύνορα πρέπει να μεταφερθεί στην αποφαινόμενη αρχή ή σε αρμόδιο πρωτοβάθμιο δικαστήριο για τον σκοπό της εν λόγω διαδικασίας, ή να μεταφερθεί προκειμένου να λάβει ιατρική περίθαλψη». Το άρθρο 129 παρ. 1 εδ. γ' του ΣχΝ που εξειδικεύει τη διάταξη αυτή για την Ελλάδα αναφέρει ότι «η οποιαδήποτε μετακίνηση των υπηκόων τρίτων χωρών ή ανιθαγενών κατά τη διάρκεια της διαδικασίας στα σύνορα, δεν συνιστά νόμιμη είσοδο». Η εν λόγω πρόβλεψη είναι, κατά τη γνώμη της ΕΕΔΑ, αντίθετη με τον Κανονισμό καθώς διευρύνει τις περιστάσεις υπό τις οποίες μπορεί να επεκταθεί το πλάσμα μη εισόδου σε υπηκόους τρίτων χωρών που δεν βρίσκονται στα φυσικά σύνορα. Ο Κανονισμός είναι σαφής και προβλέπει εξαιρέσεις μόνο εάν η μετακίνηση αφορά πρόσβαση σε αποφαινόμενη αρχή (Υπηρεσία Ασύλου, Επιτροπές Προσφυγών), σε πρωτοβάθμια δικαστήρια που εξετάζουν το αίτημα ασύλου ή σε μονάδες παροχής ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.

Με τη μετατόπιση των συνόρων προς τα μέσα, ολόκληρες περιοχές αντιμετωπίζονται ως «σύνορα», και οι αιτούντες άσυλο σε αυτές τις τοποθεσίες υπόκεινται σε ένα διαφορετικό, συχνά πιο περιοριστικό, σύνολο δικαιωμάτων σε σύγκριση με όσους υποβάλλουν αίτηση ασύλου μέσω των κανονικών διαδικασιών εντός της χώρας.

Ο σκοπός του πλάσματος μη εισόδου είναι να παράσχει μια μεταβατική γκρίζα ή «ανώμαλη» ζώνη, προκειμένου να διευκολυνθεί ο έλεγχος και η επεξεργασία των εγγράφων των υπηκόων τρίτων χωρών. Η μεταβατική φύση αυτού του χώρου συνεπάγεται ότι τα κράτη διατείνονται πως δεν υπέχουν καμία υποχρέωση να παράσχουν στους εισερχόμενους υπηκόους τρίτων χωρών δικαιώματα, τα οποία κανονικά θα παρείχαν από τη στιγμή που θα είχαν αφιχθεί νομίμως στο κράτος.⁴⁵ Τα κείμενα των Κανονισμών αλλά και των εθνικών εφαρμοστικών νόμων (ΣχΝ) παραμένουν εξαιρετικά ασαφή ως προς τις συγκεκριμένες συνέπειες του ως άνω πλάσματος δικαίου για τη μεταχείριση των ανθρώπων που ζητούν προστασία.

Η ΕΕΔΑ διατηρεί σοβαρές ανησυχίες για τη διακινδύνευση βασικών ατομικών δικαιωμάτων κατά την περίοδο που ο υπήκοος τρίτης χώρας θα βρίσκεται υπό καθεστώς «μη εισόδου». Τα ευρωπαϊκά δικαστήρια (ΔΕΕ και ΕΔΔΑ) έχουν ήδη κρίνει ότι ο περιορισμός ελευθερίας σε ζώνες διέλευσης συνιστά «κράτηση».⁴⁶ Η πρόσβαση των αιτούντων σε εγγυήσεις και

⁴⁴ Άρθρο 43 παρ. 2 και άρθρο 51 παρ. 2 Κανονισμού 2024/1346 και άρθρο 127 παρ. 1 και άρθρο 128. Σχεδίου Νόμου.

⁴⁵ ECRE, Analysis of the fiction of non-entry as appears in the screening regulation, Σεπτέμβριος 2022, σελ. 1, Ανακτήθηκε από: <https://ecre.org/wp-content/uploads/2022/09/ECRE-Commentary-Fiction-of-Non-Entry-September-2022.pdf>

⁴⁶ Case C-247/23, Judgment of the Court (First Chamber) of 13 March 2025. VP v Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság. Request for a preliminary ruling from the Fővárosi Törvényszék, ECLI:EU:C:2025:172. ECtHR, R.R. and Others v.

διαδικασίες που απορρέουν από το ενωσιακό κεκτημένο και δεσμεύουν τα κράτη μέλη καθώς και ο σεβασμός της αρχής της μη επαναπροώθησης (άρθρο 33 της Σύμβασης της Γενεύης για το Καθεστώς των Προσφύγων 1951) και του δικαιώματος στο άσυλο (άρθρο 18 Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ),

Το νομικό πλάσμα «μη-εισόδου» περιλαμβάνει όπως προαναφέρθηκε και τη χρονική διάρκεια διενέργειας του ελέγχου διαλογής, ενώ σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης διεθνούς προστασίας για οποιοδήποτε από τους λόγους που προβλέπονται στα άρθρα 121 έως 125 του Σχεδίου Νόμου και έκδοση απόφασης επιστροφής βάσει των προβλέψεων της Οδηγίας 2008/115 ΕΚ που έχει ενσωματωθεί με το ν. 5226/2025 (Α' 154) το νομικό πλάσμα «μη-εισόδου» καλύπτει και τη χρονική διάρκεια μέχρι τη πραγματοποίηση της επιστροφής. Τέλος, σε περίπτωση συνδρομής των προϋποθέσεων που ενεργοποιούν το ρυθμιστικό πεδίο του Κανονισμού για την αντιμετώπιση Καταστάσεων κρίσης και ανωτέρας βίας, η διαδικασία συνόρων, κατά παρέκκλιση του άρθρου 51 παρ. 2 του Κανονισμού (ΕΕ) Διαδικασιών Ασύλου 2024/1348 δύναται να παραταθεί από τα κράτη μέλη για μία επιπλέον διάρκεια έως και έξι εβδομάδες.⁴⁷

- **Βέλτιστο συμφέρον του παιδιού**

Σύμφωνα με την σκέψη 25 του Κανονισμού για τη διαδικασία Διαλογής «Κατά τον έλεγχο διαλογής, το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού θα πρέπει πάντοτε να αποτελεί πρωταρχικό μέλημα σύμφωνα με το άρθρο 24 παράγραφος 2 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ο «Χάρτης»). Οι αρχές προστασίας του παιδιού θα πρέπει να συμμετέχουν ενεργά στον έλεγχο διαλογής, όποτε αυτό είναι αναγκαίο, ώστε να διασφαλίζεται ότι λαμβάνεται δεόντως υπόψη το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού καθ' όλη τη διάρκεια του ελέγχου διαλογής. Θα πρέπει να ορίζεται εκπρόσωπος για να εκπροσωπεί και να επικουρεί τον ασυνόδετο ανήλικο κατά τη διάρκεια του ελέγχου διαλογής ή, σε περίπτωση που δεν έχει οριστεί εκπρόσωπος, θα πρέπει να καθοριστεί πρόσωπο καταρτισμένο για τη διασφάλιση του βέλτιστου συμφέροντος και της συνολικής ευημερίας του ανήλικου. Κατά περίπτωση, ο εν λόγω εκπρόσωπος θα πρέπει να είναι ο εκπρόσωπος που ορίζεται σύμφωνα με τους κανόνες για τους ασυνόδευτους ανήλικους της οδηγίας (ΕΕ) 2024/1346. Το καταρτισμένο πρόσωπο θα πρέπει να είναι το πρόσωπο που έχει οριστεί να ενεργεί προσωρινά ως εκπρόσωπος βάσει της εν λόγω οδηγίας, όταν το εν λόγω πρόσωπο έχει οριστεί.».

Παρόλο που στο νομοσχέδιο έχουν περιληφθεί ορισμένες διαδικαστικές εγγυήσεις για την προστασία του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού κατά το στάδιο διαλογής (άρθρο 6- το υλικό και το περιεχόμενο της ενημέρωσης να είναι φιλικά προς τα παιδιά και προσαρμοσμένα στην ηλικία, την ωριμότητα, τη γλωσσική ικανότητα και τις ειδικές ανάγκες τους, άρθρο 9- προκαταρκτικός έλεγχος ευαλωτότητας παρουσία επιτρόπου ή προσωρινού εκπροσώπου,

Hungary (no. 36037/17), judgment of 2 March 2021. ECtHR, *H.M. and Others v. Hungary*, no. 38967/17, Judgement of 2 June 2022.

⁴⁷ Κανονισμός (ΕΕ) για την αντιμετώπιση Καταστάσεων κρίσης και ανωτέρας βίας 2024/1359, άρθρο 11 παρ.1.

άρθρο 13- μέριμνα για διατήρηση οικογενειακής ενότητας και κατάλληλη μεταχείριση σε περίπτωση που είναι ασυνόδευτα ανήλικα πρόσωπα), εντούτοις δεν μεταφέρεται ρητά, παρά μόνο ως παραπομπή, το άρθρο 3 του Κανονισμού 1356/2024, το οποίο χαρτογραφεί τις παρεχόμενες εγγυήσεις για τους ανήλικους σε αυτό το στάδιο της διαδικασίας. Με δεδομένη την ευαλωτότητα αυτής της πληθυσμιακής ομάδας καθώς και τη δυσκολία της διαδικασίας, **θα πρέπει ο νόμος να περιγράφει με τρόπο σαφή και αναλυτικό τα δικαιώματα και τις δικονομικές εγγυήσεις που απολαμβάνουν τα ανήλικα πρόσωπα.**

- *Ανεξάρτητος μηχανισμός παρακολούθησης θεμελιωδών δικαιωμάτων (άρθρο 10 Κανονισμού περί Ελέγχου Διαλογής)*

Τα εθνικά μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού περί Ελέγχου Διαλογής δεν περιλαμβάνουν την προσαρμογή στην ελληνική έννομη τάξη του άρθρου 10 του Κανονισμού, το οποίο προβλέπει κατ' αρχάς την υποχρέωση των Κρατών Μελών να θεσπίζουν διατάξεις για τη διερεύνηση ισχυρισμών περί μη σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων στις διαδικασίες ελέγχου διαλογής και να διασφαλίζουν την παραπομπή για την εκκίνηση δικαστικών διαδικασιών σε περιπτώσεις μη σεβασμού ή μη επιβολής θεμελιωδών δικαιωμάτων σύμφωνα με τα εθνικά τους δίκαια. Επιπλέον, το κάθε Κράτος Μέλος υποχρεούνται να προβλέψει έναν ανεξάρτητο μηχανισμό παρακολούθησης, ο οποίος θα είναι επιφορτισμένος να διασφαλίζει τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων κατά τη διάρκεια του ελέγχου διαλογής, δηλαδή «της συμμόρφωσης με το ενωσιακό και διεθνές δίκαιο, συμπεριλαμβανομένου του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ».

Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR), το Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (OHCHR) και το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εθνικών Θεσμών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ENNHRI) είχαν ήδη μοιραστεί με την ελληνική Κυβέρνηση ένα κείμενο «Δέκα Σημείων» για τη δημιουργία ενός Ανεξάρτητου Εθνικού Μηχανισμού Παρακολούθησης στα Σύνορα στην Ελλάδα ήδη από το 2021 οπότε και είχε τεθεί το ζήτημα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή προς τις ελληνικές αρχές.⁴⁸ Ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει την αρμοδιότητα από τον Κανονισμό Διαλογής να εκδίδει γενικές κατευθυντήριες γραμμές για τα Κράτη Μέλη σχετικά με τη σύσταση του μηχανισμού παρακολούθησης και την ανεξάρτητη λειτουργία του. Ο Οργανισμός αυτός εξέδωσε το 2022 έναν οδηγό προς τα Κράτη Μέλη, τον οποίο επικαιροποίησε το 2024.⁴⁹ Ο ίδιος ο Κανονισμός περί Ελέγχου Διαλογής αναφέρει: «Οι εθνικοί διαμεσολαβητές και οι εθνικοί οργανισμοί ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών μηχανισμών πρόληψης, που έχουν συσταθεί δυνάμει του προαιρετικού πρωτοκόλλου στη Σύμβαση των

⁴⁸ UNHCR/ OHCHR/ ENNHRI, [Δέκα σημεία για τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου και αποτελεσματικού εθνικού μηχανισμού παρακολούθησης θεμελιωδών δικαιωμάτων στα σύνορα στην Ελλάδα](#), 14.09.2021.

⁴⁹ Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, [Παρακολούθηση της τήρησης των θεμελιωδών δικαιωμάτων κατά τον έλεγχο διαλογής και τη διαδικασία ασύλου στα σύνορα — Οδηγός για εθνικούς ανεξάρτητους μηχανισμούς](#), Πρακτική καθοδήγηση – έκδοση 2024.

Ηνωμένων Εθνών του 1984 κατά των βασανιστηρίων ή άλλης σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, συμμετέχουν στη λειτουργία του ανεξάρτητου μηχανισμού παρακολούθησης, μπορούν δε να ανατεθούν σε αυτούς όλα ή μέρος των καθηκόντων του ανεξάρτητου μηχανισμού παρακολούθησης. Ο ανεξάρτητος μηχανισμός παρακολούθησης μπορεί επίσης να περιλαμβάνει σχετικές διεθνείς και μη κυβερνητικές οργανώσεις και δημόσιους φορείς που είναι ανεξάρτητοι από τις αρχές που διενεργούν τον έλεγχο διαλογής. Στο μέτρο που ένας ή περισσότεροι από τους εν λόγω φορείς ή οργανισμούς δεν συμμετέχουν άμεσα στον ανεξάρτητο μηχανισμό παρακολούθησης, ο ανεξάρτητος μηχανισμός παρακολούθησης δημιουργεί και διατηρεί στενούς δεσμούς μαζί τους. Ο ανεξάρτητος μηχανισμός παρακολούθησης δημιουργεί και διατηρεί στενούς δεσμούς με τις εθνικές αρχές προστασίας δεδομένων και τον Ευρωπαϊκό Επόπτη Προστασίας Δεδομένων» (άρθρο 10). Η ΕΕΔΑ είναι ο Εθνικός Οργανισμός Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Ελλάδας καθώς έχει συσταθεί και λειτουργεί σύμφωνα με τις Αρχές των Παρισίων από το 1998. Εφόσον δεν ανατεθεί στην ΕΕΔΑ η εν λόγω αρμοδιότητα, οφείλει ο Έλληνας νομοθέτης να προβλέψει τη στενή συνεργασία της ΕΕΔΑ με τον μηχανισμό παρακολούθησης για την αποφυγή αλληλοεπικαλύψεων ή κενών στην προστασία των ομάδων στόχου. Προφανώς η ΕΕΔΑ, ανεξαρτήτως του ορισμού της ή μη ως μηχανισμού παρακολούθησης του Κανονισμού περί Ελέγχου Διαλογής, εξακολουθεί να ασκεί τις αρμοδιότητες παρακολούθησης του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων στα σύνορα, οι οποίες εμπίπτουν στην ευρεία εντολή της ως όργανο προστασίας και προώθησης των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην ελληνική επικράτεια.⁵⁰

Με τον Ν. 5303/2026 *Αναμόρφωση του κληρονομικού δικαίου και άλλες διατάξεις* ορίστηκε η Εθνική Αρχή Διαφάνειας ως Ανεξάρτητος Μηχανισμός Παρακολούθησης των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ελέγχου διαλογής και της διαδικασίας ασύλου στα σύνορα (άρθρο 39). Η Εθνική Επιτροπή, κατά την ακρόασή της στη Βουλή, επεσήμανε τις ενστάσεις της επί της διαδικασίας αλλά και στην ουσία της ρύθμισης, η οποία δεν εξασφαλίζει τα ζητήματα συνεργασίας με την ΕΕΔΑ.⁵¹ Ομοίως, ο Συνήγορος του Πολίτη υπέβαλε τις γραπτές παρατηρήσεις του, αναφερόμενος μεταξύ άλλων σε προηγούμενη δημόσια ανακοίνωση του επισπεύδοντος Υπουργείου για πρόθεση ανάθεσης της συγκεκριμένης αρμοδιότητας στον Συνήγορο.⁵² Επί της διαδικασίας, η εν λόγω ρύθμιση απομονώθηκε από το σώμα του υπόλοιπου Κανονισμού και προστέθηκε ως άσχετη διάταξη με το κύριο αντικείμενο άλλου νομοσχεδίου του Υπουργείου Δικαιοσύνης, χωρίς να έχει ποτέ τεθεί σε διαβούλευση. Για

⁵⁰ Αναλυτικότερα βλ. Ε. Τζαβαλά, Γ. Κεμερλής, «Ο ρόλος της ΕΕΔΑ στην προστασία των δικαιωμάτων των προσφύγων και μεταναστών μετά την υιοθέτηση του Συμφώνου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Μετανάστευση και το Άσυλο» σε Π. Μαντζούφας, Ι. Παπαγεωργίου, Π. Πασχαλίδης, Α. Δουγαλή (επιμ.), *Το Ευρωπαϊκό Δίκαιο Μετανάστευσης και Ασύλου μετά το Σύμφωνο*, ΚΕΝΟΠ-ΑΠΘ, Απρίλιος 2026, ελεύθερα προσβάσιμο εδώ: <https://celc.law.auth.gr/dimosiesfi-syllogikos-tomos-to-evropaiko-dikaio-metanastefsis-kai-asylou-meta-to-neo-symfono/>

⁵¹ Δελτίο Τύπου, *Η ΕΕΔΑ στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή για το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης*, 14.5.2026.

⁵² Συνήγορος του Πολίτη, *Παρατηρήσεις, Άρθρο 39 - Σχέδιο νόμου «Αναμόρφωση του κληρονομικού δικαίου και άλλες διατάξεις»*, 12.5.2026.

λόγους ασφάλειας δικαίου, καλής νομοθέτησης και ενότητας του πλαισίου εφαρμογής του Συμφώνου, θα έπρεπε η σχετική ρύθμιση που αφορά τον εθνικό μηχανισμό παρακολούθησης δικαιωμάτων να έχει συμπεριληφθεί στο παρόν ΣχΝ. Πέραν αυτού, η ΕΕΔΑ παρατηρεί ότι δεν γίνεται καμία αναφορά ή παραπομπή στη διάταξη του Ν. 5303 καθώς και στις λειτουργίες του Ανεξάρτητου Μηχανισμού Παρακολούθησης και το ρόλο του στη διερεύνηση καταγγελιών. Σύμφωνα με το Κοινό Σχέδιο Εφαρμογής του Συμφώνου που κατήρτισε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Επιπλέον, τα κράτη μέλη θα πρέπει να θεσπίσουν σχετικές διατάξεις βάσει του εθνικού δικαίου με σκοπό τη διερεύνηση ισχυρισμών περί μη σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε σχέση με τον έλεγχο διαλογής και να διασφαλίσουν, κατά περίπτωση, την παραπομπή για την κίνηση διαδικασιών αστικής ή ποινικής δικαιοσύνης σε περιπτώσεις μη σεβασμού ή μη επιβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων».⁵³ **Οι εν λόγω διατάξεις ελλείπουν από το παρόν ΣχΝ αλλά και από τον Ν. 5303.**

Τέλος, ενστάσεις έχουν διατυπωθεί και ως προς την εναρμόνιση του καθεστώτος της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας με τις προϋποθέσεις ανεξαρτησίας που προβλέπει ο Κανονισμός, ο οποίος παραπέμπει ρητά στις Αρχές των Παρισίων (που διέπουν τους Εθνικούς Οργανισμούς/Θεσμούς Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, δηλαδή την ΕΕΔΑ), τις Αρχές της Βενετίας (που διέπουν τους εθνικούς διαμεσολαβητές, δηλαδή τον Συνήγορο του Πολίτη) και το Προαιρετικό Πρωτόκολλο της Σύμβασης κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (που αφορά τους Εθνικούς Μηχανισμούς Πρόληψης). Παράλληλα, η αποτελεσματικότητα της ΕΑΔ στη διερεύνηση περιστατικών επαναπροωθήσεων έχει αμφισβητηθεί από διάφορες οργανώσεις και φορείς, μεταξύ αυτών και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.⁵⁴

Πρέπει επομένως **το παρόν ΣχΝ να συμπληρωθεί** με τις αναγκαίες διατάξεις για το ρόλο του Ανεξάρτητου Μηχανισμού Παρακολούθησης στις διαδικασίες, τη συνεργασία του με τα λοιπά ενδιαφερόμενα μέρη που προβλέπει ο Κανονισμός καθώς και για τη διαδικασία διερεύνησης ισχυρισμών περί μη σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

3. ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΟΔΗΓΙΑΣ (ΕΕ) 2024/1346 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΩΝ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ (ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ - ΜΕΡΟΣ Β' ΣχΝ)

Η ΕΕΔΑ έχει αναφερθεί διαχρονικά στις συνθήκες υποδοχής στη βάση των παραβιάσεων στις δομές υποδοχής.⁵⁵

⁵³ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ Κοινό σχέδιο εφαρμογής του συμφώνου για τη μετανάστευση και το άσυλο COM(2024) 251 final, 12.6.2024.

⁵⁴ ΕΕΔΑ, Α.Ρ.Ε. κατά Ελλάδας, (πρ. 15783/21), 07.01.2024, σκ. 227-228.

⁵⁵ Ενδεικτικά βλ. ΕΕΔΑ, Έκθεση Αναφοράς της ΕΕΔΑ για το Προσφυγικό και το Μεταναστευτικό Ζήτημα (Μέρος Β'), Σεπτέμβριος 2020. ΕΕΔΑ, Επιτόπια επίσκεψη ΕΕΔΑ στη Σάμο: Μη σύμφωνες με τα βασικά πρότυπα οι συνθήκες υποδοχής στην ΚΕΔ Σάμου, Απρίλιος 2024. ΕΕΔΑ, Επιτόπια επίσκεψη ΕΕΔΑ στην Ελεγχόμενη Δομή

- **Άρθρο 17 ΣχΝ (Ορισμοί)**

Στην περίπτωση η): «η) «διαφυγή»: η ενέργεια με την οποία ο αιτών δεν παραμένει στη διάθεση των αρμόδιων ελληνικών διοικητικών ή δικαστικών αρχών, για λόγους που δεν είναι πέραν του ελέγχου του αιτούντος» χρειάζεται να προστεθεί η φράση «(...) για παράδειγμα εγκαταλείποντας το έδαφος του κράτους μέλους χωρίς την άδεια των αρμόδιων αρχών», όπως διατυπώνεται στην Οδηγία.

- **Άρθρα 23 – 27 ΣχΝ (Περιορισμός της ελεύθερης κυκλοφορίας, κράτηση)**

Οι ρυθμίσεις του ΣχΝ για τον περιορισμό της ελευθερίας και την κράτηση, δηλαδή τα άρθρα 23–27 ΣχΝ, χρήζουν προσεκτικής αξιολόγησης ως προς τη συμβατότητά τους με το κλιμακωτό σύστημα μέτρων που εισάγει η Οδηγία (ΕΕ) 2024/1346, η οποία διακρίνει σαφώς μεταξύ (α) περιορισμών της ελεύθερης κυκλοφορίας και (β) κράτησης, ως ποιοτικά διαφορετικού μέτρου στέρησης της ελευθερίας, που επιτρέπεται μόνο κατ’ εξαίρεση και υπό αυστηρές δικονομικές εγγυήσεις.

Το άρθρο 23 στην παράγραφο 1 προβλέπει τη δυνατότητα επιβολής «περιορισμού της ελεύθερης κυκλοφορίας» για λόγους δημόσιας τάξης ή για αποτροπή της διαφυγής στη πράξη σε κάθε στάδιο της διαδικασίας, ενώ στην παράγραφο 2 ορίζει τα μέτρα που συνιστούν τον «περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας» περιλαμβάνοντας μεταξύ αυτών το μέτρο της «απαγόρευσης εξόδου».

Η εν λόγω απαγόρευση εξόδου από τις δομές που προβλέπεται στην παράγραφο 2 δημιουργεί προβληματισμό, καθώς πρόκειται για μέτρο που, ανάλογα με τη διάρκειά του, τον τρόπο εφαρμογής του και τις πραγματικές δυνατότητες μετακίνησης που καταλείπει, μπορεί να προσεγγίζει λειτουργικά τη στέρηση ελευθερίας και να συνιστά de facto κράτηση. Ο περιορισμός της ελεύθερης κυκλοφορίας στην Οδηγία (ΕΕ) 2024/1346 οργανώνεται γύρω από υποχρέωση διαμονής σε συγκεκριμένο τόπο ή και υποχρεώσεις αναφοράς, υπό τους όρους της αναγκαιότητας και αναλογικότητας. Όταν, όμως, ο περιορισμός λαμβάνει τη μορφή πλήρους απαγόρευσης εξόδου από τη δομή διαμονής, ιδίως κατά το στάδιο του ελέγχου διαλογής ή στο πλαίσιο διαδικασιών συνόρων, τότε μετατρέπεται λειτουργικά σε κράτηση, υπαγόμενη κανονιστικά στο άρθρο 10 της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1346 και στις αντίστοιχες εγγυήσεις (έσχατη λύση, εξατομικευμένη αιτιολόγηση, εξέταση εναλλακτικών μέσων, δικαστικός έλεγχος), ώστε να αποτρέπεται η δημιουργία ενός ενδιάμεσου καθεστώτος στέρησης της ελευθερίας χωρίς το πλήρες πλέγμα προστασίας.

Στην παράγραφο 3, χρειάζεται να απαλειφθεί η προϋπόθεση “για εξαιρετικούς λόγους”, καθώς δεν προβλέπεται στην Οδηγία Υποδοχής.

Ως προς την κράτηση αυτή καθαυτή, όπως προβλέπεται στα άρθρα 24–27 του ΣχΝ, το τελευταίο ενσωματώνει μεν βασικές αρχές της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1346, όπως ο μη τιμωρητικός χαρακτήρας, η ατομική αξιολόγηση, η αναγκαιότητα, η εξέταση εναλλακτικών της κράτησης μέτρων κ.α., ωστόσο προκύπτουν ζητήματα ως προς (i) το εύρος και την ένταση της κράτησης, (ii) τον δικαστικό έλεγχο και τη διαθεσιμότητα αποτελεσματικών ενδίκων μέσων, και (iii) την ειδική προστασία προσώπων με ειδικές ανάγκες υποδοχής ή και ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις.

Τα άρθρα 24-27 ενσωματώνουν τα άρθρα 10-13 της Οδηγίας 2024/1346 σχετικά με την κράτηση αιτούντων άσυλο.

Πρώτον, η πρόβλεψη του άρθρου 25 παρ. 3 ΣχΝ αρχικής διάρκειας κράτησης έως 90 ημερών, με δυνατότητα παράτασης για άλλο τόσο, ενδέχεται να απέχει από την απαίτηση της Οδηγίας για τη μικρότερη δυνατή διάρκεια και για κράτηση μόνο όσο υφίστανται οι λόγοι κράτησης, ιδίως όταν η πράξη δείχνει ότι μεγάλα χρονικά διαστήματα οφείλονται σε διοικητική αδράνεια ή δομικές καθυστερήσεις που δεν μπορούν να αποδοθούν στον αιτούντα. Επιπλέον, ο ρητός μη συνυπολογισμός προηγούμενων περιόδων κράτησης βάσει άλλων καθεστώτων, όπως π.χ. προγενέστερη κράτηση στο πλαίσιο επιστροφών, μπορεί, στην πράξη, να αυξήσει σημαντικά τη συνολική διάρκεια στέρησης ελευθερίας, με κίνδυνο να δημιουργηθεί μια αλυσίδα διαδοχικών καθεστώτων κράτησης που αποδυναμώνει την πρόβλεψη της Οδηγίας για την ελάχιστη δυνατή διάρκεια κράτησης. Παράλληλα, η παραπομπή στα ανώτατα όρια κράτησης του γενικού πλαισίου επιστροφών του άρθρου 16 παρ. 5 του Ν. 5226/25, δηλαδή τους 24 μήνες, δεν είναι σύμφωνη με το δίκαιο της Ένωσης, το οποίο προβλέπει ότι η κράτηση αιτούντων διεθνή προστασία πρέπει να υπακούει σε κανόνες αναγκαιότητας και αναλογικότητας, δεδομένου ότι για την Οδηγία (ΕΕ) 2024/1346 η κράτηση των αιτούντων είναι εξαιρετικό μέτρο με αυστηρά προσδιορισμένες προϋποθέσεις, και όχι μέτρο διαχείρισης μακράς διάρκειας. Εξάλλου, στην αιτιολογική σκέψη 33 της Οδηγίας αναφέρεται ότι *«προκειμένου να εξασφαλίζεται καλύτερα η σωματική και ψυχολογική ακεραιότητα των αιτούντων, η κράτηση θα πρέπει να αποτελεί μέτρο έσχατης ανάγκης, θα πρέπει δε να είναι δυνατή η κράτηση αιτούντων μόνον εφόσον έχουν εξεταστεί δεόντως όλα τα μη στερητικά της ελευθερίας εναλλακτικά μέτρα. (...) Κάθε απόφαση για την επιβολή κράτησης θα πρέπει να αναφέρει τους λόγους για τους οποίους άλλα λιγότερο περιοριστικά εναλλακτικά μέτρα δεν μπορούσαν να εφαρμοστούν αποτελεσματικά. Κάθε εναλλακτικό μέτρο κράτησης θα πρέπει να σέβεται τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα των αιτούντων»*.

Εξάλλου, η παρατεταμένη κράτηση χωρίς επαρκείς διαδικαστικές εγγυήσεις και ουσιαστικό δικαστικό έλεγχο ενδέχεται να οδηγήσει σε αυθαίρετη στέρηση ελευθερίας κατά παράβαση του άρθρου 5 ΕΣΔΑ, του άρθρου 6 ΧΘΔΕΕ και των απαιτήσεων του ενωσιακού δικαίου περί κράτησης αιτούντων διεθνή προστασία.⁵⁶

⁵⁶ Βλ. ΥΑ/ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, [Κατευθυντήριες Οδηγίες για την Κράτηση των Αιτούντων Άσυλο](#), 2012.

Δεύτερον, ως προς τον δικαστικό έλεγχο και τα ένδικα μέσα, η Οδηγία (ΕΕ) 2024/1346 απαιτεί ταχεία δικαστική επανεξέταση της νομιμότητας της κράτησης, είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν αιτήματος του αιτούντος είτε και τα δύο, με σαφή χρονικά όρια, και προβλέπει ότι μη ολοκλήρωση της επανεξέτασης εντός του ανώτατου ορίου συνεπάγεται άρση της κράτησης. Το ΣχΝ καταργεί την καθολικά ισχύουσα μέχρι τώρα αυτεπάγγελτη περιοδική επαναξέταση των προϋποθέσεων της κράτησης από το όργανο που εξέδωσε την απόφαση επιβολής της και την διαβίβαση των σχετικών αποφάσεων στο Διοικητικό Πρωτοδικείο, προκειμένου να κρίνει τη νομιμότητα της παράτασης (βλ. Άρθρο 16 παρ. 3 του Ν 5226/25), και καθιερώνει μια διαδικασία θεσμικού ελέγχου εξαρτώμενη αποκλειστικά από την πρωτοβουλία του αιτούντος, με μοναδική ρητή εξαίρεση αυτεπάγγελτης διαβίβασης και δικαστικής κρίσης αυτή για τους ασυνόδευτους ανηλίκους. Ωστόσο, σε συνθήκες όπου η πρόσβαση σε νομική συνδρομή στην κράτηση είναι συχνά πρακτικά δυσχερής, η επιλογή αυτή μπορεί να μειώνει την αποτελεσματικότητα του ενδίκου μέσου στην πράξη, καθώς ένα δικαίωμα που προϋποθέτει ενεργοποίηση από τον κρατούμενο χωρίς λειτουργικά εργαλεία υποστήριξης κινδυνεύει να παραμείνει τυπικό. Επιπλέον, η παραπομπή σε γενικό καθεστώς δωρεάν νομικής συνδρομής, χωρίς ειδικές ρυθμίσεις προσαρμοσμένες στις ανάγκες κρατουμένων αιτούντων (γλωσσικά, διαδικαστικά και αποδεικτικά εμπόδια, αντικειμενική αδυναμία προσκόμισης εγγράφων, κ.λπ.), ενδέχεται να μην επαρκεί για να κάνει το ένδικο μέσο πραγματικά προσβάσιμο. Η παραπομπή στις διατάξεις του Ν. 3226/2004 περί παροχής νομικής συνδρομής είναι απολύτως αναποτελεσματική σε ότι αφορά κρατούμενους αιτούντες άσυλο. Αυτές απαιτούν την υποβολή αίτησης στα ελληνικά ενώπιον του αρμόδιου Δικαστηρίου, την οποία προφανώς οι κρατούμενοι αιτούντες άσυλο δεν μπορούν να συντάξουν και καταθέσουν και σχετικά έγγραφα δικαιολογητικά της οικονομικής κατάστασης,⁵⁷ τα οποία οι αιτούντες στις περισσότερες φορές δεν είναι σε θέση να έχουν στην κατοχή τους ή δεν μπορούν να συλλέξουν καθόσον χρόνον παραμένουν κρατούμενοι.

Περαιτέρω **ενσωματώνεται ελλιπώς και εσφαλμένως** η διάταξη της Οδηγίας σε ότι αφορά την υποβολή ένδικου βοηθήματος κατά της κράτησης. Η εγγύηση άρσης της κράτησης «σε περίπτωση μη ολοκλήρωσης του δικαστικού ελέγχου εντός 21 ημερών από την έναρξη της σχετικής διαδικασίας» δεν περιλαμβάνεται στην ελληνική νομοθεσία και στο υπό διαβούλευση νομοσχέδιο. Δεν προβλέπεται κάποιο σχήμα για την αποτελεσματική παροχή νομικής συνδρομής, με αποτέλεσμα το ένδικο βοήθημα να είναι στην πράξη μη προσβάσιμο, όπως άλλωστε έχει επανειλημμένα επισημανθεί,⁵⁸ ενώ η εκτέλεση σχετικών Αποφάσεων του ΕΔΔΑ

⁵⁷ Άρθρο 2 ν. 3226/2004.

⁵⁸ Μεταξύ άλλων Communication from the Greek Council for Refugees (GCR) and the European Council on Refugees and Exiles (ECRE) in the MD group of cases v. Greece (Application No. 60622/11), DH-DD(2025)492 και Communication from the Greek Council for Refugees (GCR) & European Council on Refugees and Exiles (ECRE) concerning the MD group of cases v. Greece (Application No. 60622/11), DH-DD(2024)1329.

παραμένει μέχρι και σήμερα εκκρεμής,⁵⁹ παρά τις σχετικές δεσμεύσεις των ελληνικών Αρχών.⁶⁰

Τρίτον, ως προς τα πρόσωπα που έχουν ειδικές ανάγκες υποδοχής ή χρειάζονται ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις, το ενωσιακό πλαίσιο απαιτεί η κράτηση να λαμβάνει υπόψη ορατές ενδείξεις ή δηλώσεις ευαλωτότητας και να αποφεύγεται όταν θα θέσει σε σοβαρό κίνδυνο τη σωματική ή ψυχική υγεία, ενώ, όταν επιβάλλεται, να συνοδεύεται από τακτική παρακολούθηση και έγκαιρη και επαρκή υποστήριξη. Το ΣχΝ, με άρθρο 27 παρ. 1, αναπαράγει κατ' αρχήν αυτή τη λογική. Ωστόσο, η λειτουργία ενός συστήματος, όπου η κράτηση μπορεί να επιβάλλεται ή να παρατείνεται χωρίς ισχυρές δικλίδες, όπως υποχρεωτική αυτεπάγγελτη επανεκτίμηση, σαφή στάθμιση εναλλακτικών και αιτιολόγηση ειδικά ως προς την ευαλωτότητα, αυξάνει τον κίνδυνο να μην εντοπίζονται έγκαιρα ή να μην συνεκτιμώνται επαρκώς περιστάσεις που επηρεάζουν άμεσα την ικανότητα του αιτούντος να συμμετέχει αποτελεσματικά στη διαδικασία, ειδικά όταν ο αιτών εξετάζεται σε διαδικασίες ταχύρρυθμες ή συνόρων.

Όπως επισημάνθηκε ήδη στα σχόλια του άρθρου 5, ο περιορισμός της ελεύθερης κυκλοφορίας, που προβλέπει η πρώτη παράγραφος, με την αιτιολογία πως τα πρόσωπα πρέπει να είναι διαθέσιμα στις αρχές, είναι πιθανό να οδηγήσει σε συνθήκες de facto κράτησης των ανήλικων ατόμων, κατά παράβαση των διεθνών και ευρωπαϊκών προτύπων.⁶¹ Επιπρόσθετα, το ά. 23 του ΣχΝ, δεν καταφέρνει να ενσωματώσει ορθά την Οδηγία, καθώς σύμφωνα με αυτή ο περιορισμός επέρχεται μόνο «όταν είναι αναγκαίο», έκφραση που παραλείπεται στο εν λόγω άρθρο, αλλοιώνοντας σημαντικά το γράμμα και το πνεύμα της διάταξης. Η Εθνική Επιτροπή επισημαίνει ότι πρόσωπα τα οποία δεν θεωρούνται τυπικά «κρατούμενα» κατά το εθνικό δίκαιο, αλλά τοποθετούνται σε μέρη που χαρακτηρίζονται ως «κέντρα υποδοχής», «κέντρα φιλοξενίας», «δομές διαμονής» κ.ο.κ., δύνανται να θεωρηθούν ως στερούμενα της ελευθερίας τους κατά το άρθρο 5 της ΕΣΔΑ, λόγω της φύσης των περιορισμών που έχουν επιβληθεί, καθώς και λόγω του «είδους, της διάρκειας, των συνεπειών και του τρόπου εφαρμογής» της σχετικής τοποθέτησης.⁶²

⁵⁹ Συμβούλιο της Ευρώπης, Τμήμα Εκτέλεσης Αποφάσεων ΕΔΔΑ, *MD group of cases v. Greece (Application No. 60622/11)*.

⁶⁰ Communication from Greece concerning the group of cases of MD v. Greece (Application No. 60622/11) - Action Report, DH-DD(2024)1070.

⁶¹ Βλ. επίσης, UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Unlocking rights: towards ending immigration detention for asylum-seekers and refugees*, September 2024, σελ. 7-10.

ECRE COMMENTS ON THE DIRECTIVE (EU) 2024/1346 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL OF 14 MAY 2024 LAYING DOWN STANDARDS FOR THE RECEPTION OF APPLICANTS FOR INTERNATIONAL PROTECTION (RECAST), 2024, pp. 8-9.

⁶² ΕΔΔΑ, J.A. και Άλλοι κατά Ιταλίας, Προσφυγή υπ' αριθ. 21329/18, 30.03.2023, παρ.92-99. ΣΑΜΟΣ: «ΝΙΩΘΟΥΜΕ ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΙ ΣΤΟ ΝΗΣΙ» ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΚΡΑΤΗΣΗ ΚΑΙ ΑΚΑΤΑΛΛΗΛΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΣΕ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΕ ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΣΣΩΝ/ΩΝ | Διεθνής Αμνηστία - Ελληνικό Τμήμα ΕΔΔΑ, Abdolkhani και Karimnia κατά Τουρκίας, Προσφυγή υπ' αριθ. 30471/08, 22.09.2009, παρ. 125 127; ΕΔΔΑ, Amuur κατά Γαλλίας, Προσφυγή υπ' αριθ. 19776/92, 25.06.1996, παρ. 43; ΕΔΔΑ, Riad και Idiab κατά Βελγίου, Προσφυγές υπ' αριθ. 29787/03 και 29810/03, 24.01.2008, παρ. 68.

Η ΕΕΔΑ εκφράζει επίσης την έντονη ανησυχία της για την προσθήκη της «απαγόρευσης εξόδου» στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου (ιδίως προκειμένου να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες ελέγχου διαλογής), καθώς το μέτρο παραβιάζει το πλαίσιο που θέτει η ίδια η Οδηγία, συνιστώντας κατ' ουσία κράτηση, όπως αυτή έχει οριστεί από το ΔΕΕ αλλά και τα εθνικά δικαστήρια.⁶³ Όπως προκύπτει και από τις αιτ. σκέψεις 19-21 της Οδηγίας 2024/1346, κάθε απόφαση περιορισμού της ελεύθερης κυκλοφορίας, δεν θα πρέπει να ισοδυναμεί με κράτηση. Παράλληλα, είναι επιβεβλημένο να συνυπολογίζονται κατά το στάδιο λήψης απόφασης οι αρχές της αναλογικότητας και της αναγκαιότητας, αλλά και η ατομική κατάσταση του αιτούντος ατόμου, συμπεριλαμβανομένων των ειδικών αναγκών υποδοχής, όπως αυτές, δηλαδή, που έχουν τα ανήλικα ασυνόδευτα πρόσωπα. Χρειάζεται δε να επισημανθεί ότι η CPT στην τελευταία σχετική Έκθεσή της το 2024, είχε διαπιστώσει ότι και μόνο το μέτρο του περιορισμού της ελεύθερης κυκλοφορίας, που προέβλεπε το ά. 40 του Ν. 4939/2022, ισοδυναμεί με στέρηση της προσωπικής ελευθερίας, καθόσον εφαρμόζεται συστηματικά σε όλα τα νεοαφιχθέντα πρόσωπα έως την ολοκλήρωση της πλήρους καταγραφής τους.⁶⁴ Επομένως, τόσο ο συστηματικός αυτός περιορισμός, όσο και η απαγόρευση εξόδου των ασυνόδευτων προσώπων συνιστούν δυσανάλογα μέτρα που οδηγούν σε de facto κράτηση και δεν δύναται να συνάδουν με το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.⁶⁵

Η ΕΕΔΑ επαναφέρει την πάγια Σύστασή της περί κατάργησης της δυνατότητας οποιασδήποτε μορφής κράτησης ασυνόδευτων παιδιών και παιδιών που συνοδεύονται από μέλη της οικογένειάς τους,⁶⁶ επισημαίνοντας ότι η κράτησή τους στο πλαίσιο της νομοθεσίας του ασύλου και της μετανάστευσης δεν μπορεί ποτέ να είναι προς εξυπηρέτηση του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού.⁶⁷ Η κράτηση συνιστά ένα ιδιαίτερα επαχθές μέτρο, αλλά και

⁶³ ΔΕΕ, [C-150/24 \[Aroja\]](#), 05.03.2026. Βλ. επίσης Διοικητικό Πρωτοδικείο Ρόδου, AP88/2025. Διοικητικό Πρωτοδικείο Σύρου, AP7/2025/21.02.2.2025.

⁶⁴ CPT, [Report to the Greek Government on the visit to Greece carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment \(CPT\) from 20 November to 1 December 2023](#), CPT/Inf (2024) 21, paras 23 and 131-136. Βλ. επίσης, European Commission, [Reception conditions of asylum seekers: Commission calls BELGIUM, GREECE, SPAIN, and PORTUGAL to transpose in a fully conform manner all provisions of with the Reception Conditions Directive](#) (January Infringements package: key decisions, INF(2022)2156).

⁶⁵ UNHCR Advocacy Brief: [Restrictions of movement, detention and alternatives to detention under the European Union Pact on Migration and Asylum](#) | Refworld

⁶⁶ Ενδ. Υπόμνημα για τη συζήτηση και ψήφιση του Σχεδίου Νόμου του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη με τίτλο «Αναμόρφωση πλαισίου και διαδικασιών επιστροφών πολιτών τρίτων χωρών-Λοιπές ρυθμίσεις του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου», 29 Αυγούστου, 2025. Έκθεση Αναφοράς της ΕΕΔΑ για το Προσφυγικό και το Μεταναστευτικό Ζήτημα (Μέρος Β'), 24.09.2020. Παρατηρήσεις στο Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη «Περί Διεθνούς Προστασίας: διατάξεις για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των ανιθαγενών ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας, ενοποίηση διατάξεων για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία, τη διαδικασία χορήγησης και ανάκλησης του καθεστώτος διεθνούς προστασίας, αναδιάρθρωση δικαστικής προστασίας αιτούντων άσυλο και άλλες διατάξεις», 24.10.2019. Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ επί του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα του παιδιού, Νοέμβριος 2018.

⁶⁷ Σύμφωνα με την *Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού του ΟΗΕ*, η κράτηση οποιουδήποτε παιδιού λόγω του καθεστώτος διαμονής των γονιών του συνιστά παραβίαση των δικαιωμάτων του παιδιού και αντίκειται στην αρχή του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού. Τα Κράτη πρέπει χωρίς καθυστέρηση να παύσουν εντελώς ή να

δυσανάλογο όταν επιβάλλεται σε πρόσωπο που ανήκει σε ευάλωτη ομάδα. Αντίστοιχα, ο Ειδικός Εισηγητής του ΟΗΕ για τα Βασανιστήρια στη θεματική αναφορά για τα βασανιστήρια και την κακομεταχείριση παιδιών που στερούνται της ελευθερίας τους αναφέρει ότι: «Στο πλαίσιο της επιβολής διοικητικής κράτησης, είναι πλέον σαφές ότι η αποστέρηση ελευθερίας παιδιών με βάση το δικό τους νομικό καθεστώς ή αυτό των γονιών τους δεν είναι ποτέ στο βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, υπερβαίνει τα όρια του αναγκαίου, καθίσταται κατάφωρα δυσανάλογη και μπορεί να αποτελεί σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση παιδιών με μεταναστευτικό υπόβαθρο [...]».⁶⁸ Όπως αποτυπώνεται δε στην σκ. 40 της ίδιας της Οδηγίας: «Οι ανήλικοι θα πρέπει, κατά κανόνα, **να μην κρατούνται**. Θα πρέπει να τοποθετούνται σε κατάλληλο κατάλυμα με ειδικές προβλέψεις για ανηλίκους, μεταξύ άλλων σε μη στερητικά της ελευθερίας κοινοτικά καταλύματα, κατά περίπτωση. Δεδομένων των **αρνητικών επιπτώσεων** που έχει η κράτηση στους ανηλίκους, η εν λόγω κράτηση θα πρέπει να χρησιμοποιείται, σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης, **αποκλειστικά σε εξαιρετικές περιστάσεις**, όπου είναι **απολύτως αναγκαίο, ως μέτρο έσχατης ανάγκης** και για το **συντομότερο δυνατό χρονικό διάστημα**, αφού διαπιστωθεί ότι δεν μπορούν να εφαρμοστούν αποτελεσματικά άλλα λιγότερο περιοριστικά **εναλλακτικά μέτρα** [...]».

Το ΕΔΔΑ έχει αποφανθεί ότι ο σεβασμός της πολλαπλής ευαλωτότητας του ανήλικου ατόμου αιτούντος άσυλο -τόσο υπό την ιδιότητά του ως παιδιού όσο και ως αιτούντος άσυλο- πρέπει να υπερισχύει της παράτυπης μεταναστευτικής του ιδιότητας.⁶⁹ Τούτο ισχύει ιδίως διότι οι συνέπειες και οι συνθήκες της κράτησης δύνανται, όταν αφορούν ανηλίκους, να συνιστούν παραβίαση του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, ακόμη και σε περιπτώσεις όπου οι ίδιες συνθήκες δεν θα οδηγούσαν σε αντίστοιχη διαπίστωση παραβίασης ως προς ενήλικα πρόσωπα.⁷⁰ Το

καταργήσουν την κράτηση των παιδιών για λόγους μετανάστευσης. Κάθε μορφή κράτησης των παιδιών για μεταναστευτικούς λόγους πρέπει να απαγορεύεται εκ του νόμου και η εν λόγω απαγόρευση πρέπει να εφαρμόζεται πλήρως στην πράξη [UN Committee on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families (CMW), [Joint general comment No. 4 \(2017\) of the Committee on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families](#) and No. 23 (2017) of the Committee on the Rights of the Child on State obligations regarding the human rights of children in the context of international migration in countries of origin, transit, destination and return, 16 November 2017, CMW/C/GC/4 CRC/C/GC/23, para. 5]. HRC, [General comment No. 35 on Article 9, Liberty and security of person, CCPR/C/GC/35, 2014](#). Βλ. επίσης, United Nations, [UN Special Rapporteur on the human rights of migrants concludes his follow up country visit to Greece](#), 16.05.2016 (Annex 13). CoE, PACE, [Resolution 2020: The alternatives to immigration detention of children](#), 3.10.2014 (36th Sitting) (Annex 14). UN, Human Rights Council, [Report of the Working Group on Arbitrary Detention](#), A/HRC/13/30, 15.01.2010, pp. 24-25, 58-61 (Annex 16). Inter-American Court of Human Rights, [Advisory Opinion, OC-21/14, "Rights and guarantees of children in the context of migration and/or in need of international protection"](#), 19.08.2014, para. 157 (Annex 17). UNHCR, [Guidelines on the Applicable Criteria and Standards relating to the Detention of Asylum-Seekers and Alternatives to Detention](#), pp. 34-37, paras. 51-57.

⁶⁸ Human Rights Council, [Report of the Special Rapporteur on torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment](#), A/HRC/28/68, 2015, para. 80.

⁶⁹ ΕΔΔΑ, [Mubilanzila Mayeka και Kaniki Mitunga κατά Βελγίου](#), Προσφυγή υπ' αριθ. 13178/03, 12.10.2006, παρ. 55. ΕΔΔΑ, [Ρορον κατά Γαλλίας](#), Προσφυγές υπ' αριθ. 39472/07 και 39474/07, 19.04.2012, παρ. 91. ΕΔΔΑ, [Tarakhel κατά Ελβετίας](#), Προσφυγή υπ' αριθ. 29217/12, 04.11.2014, παρ. 99. ΕΔΔΑ, [R.M. και Άλλοι κατά Γαλλίας](#), Προσφυγή υπ' αριθ. 33201/11, 12.07.2016, παρ. 71.

⁷⁰ ΕΔΔΑ, [Muskhadzhiyava και Άλλοι κατά Βελγίου](#), Προσφυγή υπ' αριθ. 41442/07, 19.01.2010. ΕΔΔΑ, [Mubilanzila Mayeka και Kaniki Mitunga κατά Βελγίου](#), Προσφυγή υπ' αριθ. 13178/03, 12.10.2006, παρ. 81 και 83; ΕΔΔΑ, [Ρορον κατά Γαλλίας](#), Προσφυγές υπ' αριθ. 39472/07 και 39474/07, 19.04.2012.

Δικαστήριο έχει επανειλημμένως επισημάνει ότι η κράτηση παιδιών πρέπει να αποφεύγεται και η τοποθέτησή τους σε χώρους κράτησης μπορεί να εφαρμόζεται μόνον ως μέτρο έσχατης λύσης από τις κρατικές αρχές, κατόπιν διαπίστωσης ότι δεν υφίστανται εναλλακτικά μέτρα που να συνεπάγονται ηπιότερο περιορισμό της ελευθερίας τους.⁷¹ Παράλληλα, η παράλειψη του κράτους να προβεί σε ουσιαστική αξιολόγηση ως προς την ύπαρξη λιγότερο επαχθών εναλλακτικών μέτρων αντί της κράτησης έχει οδηγήσει το Δικαστήριο στη διαπίστωση παραβίασης του άρθρου 5 (1) της ΕΣΔΑ.⁷²

Σε περίπτωση διατήρησης του άρθρου 27, η Εθνική Επιτροπή κρίνει πως χρειάζεται επαναδιατύπωση, **ώστε σαφώς να προκύπτει η υποχρέωση αξιολόγησης του συμβατού της κράτησης εκάστου ανηλίκου με το βέλτιστο συμφέρον του.**

Περαιτέρω, η ΕΕΔΑ εκφράζει την αντίρρησή της στην υιοθέτηση της περίπτωσης β' της δεύτερης παραγράφου του ίδιου άρθρου, που ορίζει ότι η κράτηση των ασυνόδευτων παιδιών μπορεί να λάβει χώρα όταν αυτή εξασφαλίζει την προστασία τους. **Η διάταξη εισάγει εκ νέου την «προστατευτική φύλαξη» των ασυνόδευτων ανηλίκων, η οποία είχε καταργηθεί με το ά. 43 του Ν. 4760/2020.** Υπενθυμίζεται δε ότι η χώρα έχει καταδικαστεί πλείστες όσες φορές από το ΕΔΔΑ λόγω της εφαρμογής αυτών των πρακτικών, ενώ επίσης έχουν διαταχτεί ασφαλιστικά μέτρα για την προστασία των ανηλίκων.⁷³ Μάλιστα, οι κρατικές αρχές κατά την υποβολή του υπομνήματός τους στην Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, τον Απρίλιο του 2026, για την υπόθεση *Μ.Υ. και Άλλοι κατά Ελλάδα* (Ομάδα υποθέσεων *Rahimi*) διαβεβαίωσαν το ευρωπαϊκό όργανο για την κατάργηση της προστατευτικής φύλαξης τόσο σε νομοθετικό επίπεδο, όσο και επί του πεδίου.⁷⁴

Η Εθνική Επιτροπή καλεί την Πολιτεία να μην προχωρήσει στην υιοθέτηση της εν λόγω διάταξης, αλλά να προβεί στην εξεύρεση εναλλακτικών λύσεων σύμφωνα με την αρχή του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού.⁷⁵ Στο πλαίσιο αυτό, οι αρχές οφείλουν να λάβουν τα

⁷¹ ΕΔΔΑ, *Ρορον κατά Γαλλίας*, 2012, παρ.119; ΕΔΔΑ, *Α.Β. και Άλλοι κατά Γαλλίας*, Προσφυγή υπ' αριθ. 11593/12, 2016, παρ. 123. ΕΔΔΑ, *Γ.Β. και Άλλοι κατά Τουρκίας*, Προσφυγή υπ' αριθ. 4633/15, 2019, παρ. 151. ΕΔΔΑ, *Nikoghosyan και Άλλοι κατά Πολωνίας*, Προσφυγή υπ' αριθ. 14743/17, 2022, παρ. 86.

⁷² ΕΔΔΑ, *Rahimi κατά Ελλάδα*, Προσφυγή υπ' αριθ. 8687/08, 2011, παρ. 109-110; ΕΔΔΑ, *Γαλλίας*, Προσφυγή υπ' αριθ. 57035/18, 2021, παρ. 89. ΕΔΔΑ, *Μ.Η. and κατά Κροατίας*, Προσφυγές υπ' αριθ. 15670/18 και 43115/18, 2021, παρ. 249. ΕΔΔΑ, *Nikoghosyan και Άλλοι κατά Πολωνίας*, Προσφυγή υπ' αριθ. 14743/17, 2022, παρ. 88.

⁷³ ΕΔΔΑ, *Α.Ι. και Άλλοι κατά Ελλάδα*, Προσφυγή υπ' αριθ. 11588/20, 2025. ΕΔΔΑ, *Μ.Υ. και Άλλοι κατά Ελλάδα*, Προσφυγή υπ' αριθ. 51980/19, 2025. RSA, *ΕΔΔΑ: Νέες καταδικές της Ελλάδα για 39 ασυνόδευτα παιδιά. Νέα παρέμβαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τις συνθήκες διαβίωσης 45 ασυνόδευτων ανηλίκων στη Σάμο - The Press Project.*

⁷⁴ Council of Europe-Committee of Ministers, *Communication from Greece concerning the case of M.Y. and Others v. Greece (Application No. 51980/19) [Group Rahimi]*, 1563rd meeting (June 2026) (DH) - Action Plan (07/04/2026), 10/04/2026.

⁷⁵ UN Working Group on Arbitrary Detention, Report to the Human Rights Council following its Country visit, 29 July 2020, A/HRC/45/16/Add.1, par. 68. CPT, *Report to the Greek Government on the visit to Greece carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 13 to 17 March 2020*, 19 November 2020, CPT/Inf (2020) 35, par. 45-46. *Report to the Greek Government on the visit to Greece carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 20 November to 1 December 2023*, CPT/Inf (2024) 21, 12 July 2024.

απαραίτητα μέτρα ώστε οι ασυνόδευτοι ανήλικοι που βρίσκονται σε Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης και Κλειστές Ελεγχόμενες Δομές⁷⁶ να έχουν άμεση πρόσβαση σε κατάλληλους για την ηλικία τους χώρους, οι οποίοι να διασφαλίζουν ένα επαρκές επίπεδο διαβίωσης για τη σωματική, ψυχική, διανοητική, ηθική και κοινωνική τους ανάπτυξη.

Η ΕΕΔΑ αξιολογεί θετικά την ενσωμάτωση της αρχής της οικογενειακής ενότητας που προβλέπει η Οδηγία, όπως άλλωστε αυτή προβλεπόταν στο ά. 52 του Ν. 4939/2022 (όπως τροποποιήθηκε με τον Ν. 5130/24), καθώς και την εισαγωγή του δικαιώματος στην εκπαίδευση.

- *Άρθρο 31 ΣχΝ (Μαθήματα γλωσσών και επαγγελματική κατάρτιση)*

Το άρθρο 31 εμπεριέχει την παρακάτω διατύπωση: «Οι αιτούντες, με εξαίρεση όσους υπάγονται στη συνοριακή διαδικασία ασύλου, έχουν πρόσβαση στην παρακολούθηση μαθημάτων γλώσσας και προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης (...)», η οποία δεν εμπεριέχεται στο άρθρο 18 της Οδηγίας ειδικά για όσους υπάγονται στη συνοριακή διαδικασία ασύλου. Ο εν λόγω αποκλεισμός δεν εξυπηρετεί το πλαίσιο της υποδοχής και της ένταξης. Η ΕΕΔΑ έχει επανειλημμένα υπογραμμίσει ότι η Πολιτεία οφείλει να θεσπίσει και να εφαρμόσει θετικά μέτρα για τη διευκόλυνση πρόσβασης των αιτούντων διεθνή προστασία στην εργασία, την εκπαίδευση και την υγεία, με γνώμονα την πρόιμη ένταξη αυτών στις κοινωνίες υποδοχής και με σεβασμό στις υποχρεώσεις που απορρέουν από το ενωσιακό δίκαιο και το διεθνές δίκαιο προστασίας δικαιωμάτων του ανθρώπου.⁷⁷

- *Άρθρο 37 ΣχΝ (Περιορισμός ή διακοπή των υλικών συνθηκών υποδοχής)*

Η ΕΕΔΑ με λύπη παρατηρεί ότι το άρθρο εισάγει πρόσθετους λόγους περιορισμού των υλικών συνθηκών υποδοχής, πλήττοντας τα δικαιώματα των ανήλικων προσώπων και παρεκκλίνοντας από τα οριζόμενα στο ά. 23 της Οδηγίας.⁷⁸ Η προσθήκη της δυνατότητας κράτησης ακόμη και ασυνόδευτων προσφύγων δεν συνάδει με την αρχή της αναλογικότητας και την ανάγκη για παροχή αυξημένων εγγυήσεων των ευάλωτων προσώπων, για αυτό κρίνεται σκόπιμο να διαγραφεί από την δεύτερη παράγραφο του άρθρου το εδάφιο α'.

⁷⁶ Ασυνόδευτα Ανήλικα – Στοιχεία Ιανουαρίου 2026 | Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου

⁷⁷ ΕΕΔΑ, Έκθεση Αναφοράς της ΕΕΔΑ για το Προσφυγικό και το Μεταναστευτικό Ζήτημα (Μέρος Β'), Σεπτέμβριος 2020.

⁷⁸ Αντίστοιχα, σύμφωνα με το υφιστάμενο πλαίσιο: ά. 61(4) και 50 Ν.4939/2022, «Σε περιπτώσεις σοβαρής παραβίασης του Κανονισμού Λειτουργίας των κέντρων φιλοξενίας, [...] Παράλληλα, ενημερώνεται άμεσα ο οικείος Αστυνομικός Διευθυντής και προκειμένου περί των Γενικών Αστυνομικών Διευθύνσεων Αττικής και Θεσσαλονίκης, ο αρμόδιος για θέματα αλλοδαπών Αστυνομικός Διευθυντής, προκειμένου να διακριβώσει εάν συντρέχει περίπτωση εφαρμογής της περ. δ' της παρ. 2 ή της περ. δ' της παρ. 3 του άρθρου 50 του παρόντος Κώδικα.».

- *Άρθρο 38 ΣχΝ (Αιτούντες με ειδικές ανάγκες υποδοχής και αξιολόγηση των ειδικών αναγκών υποδοχής)*

Η ΕΕΔΑ αξιολογεί θετικά την προσθήκη των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, των προσώπων με ψυχικές διαταραχές, των θυμάτων καταναγκαστικού γάμου/γάμου παιδιών και των θυμάτων βίας που έχει τελεστεί με σεξουαλικό, έμφυλο, ρατσιστικό ή θρησκευτικό κίνητρο στην κατηγορία των προσώπων που χρήζουν ειδικών συνθηκών υποδοχής.⁷⁹ Περαιτέρω, η εισαγωγή χρονικού πλαισίου μέχρι τη διεκπεραίωση της αξιολόγησης (30 ημέρες), η υποχρέωση για εκπαίδευση του προσωπικού που αξιολογεί τις ειδικές ανάγκες υποδοχής, αλλά και η διατήρηση της πρόβλεψης για ενημέρωση του Εθνικού Συστήματος Αναγνώρισης και Παραπομπής Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων (σε περίπτωση εντοπισμού θυμάτων),⁸⁰ κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση. Η Εθνική Επιτροπή υπογραμμίζει ξανά την καθοριστική σημασία της ύπαρξης διερμηνέων ή/και διαπολιτισμικών διαμεσολαβητών -δεδομένων των σημαντικών ελλείψεων που υπάρχουν-, και της παροχής ψυχοκοινωνικής υποστήριξης από κατάλληλα εκπαιδευμένο και εξειδικευμένο προσωπικό, ώστε να επιτυγχάνεται η εξατομικευμένη και εμπειριστατωμένη αξιολόγηση. Την καθιέρωση και υποστήριξη ειδικών συνθηκών υποδοχής και ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων για ευάλωτα πρόσωπα προκρίνει άλλωστε και η νέα Εθνική Στρατηγική για την Προστασία των Ευάλωτων Προσώπων στον Πυλώνα I.⁸¹ Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τις συστάσεις της ΕΕΔΑ, οι οποίες υιοθετήθηκαν με τον Νόμο 4540/2018 και διατηρήθηκαν στους Νόμους 4636/2019 και 4939/2022, οι ανήλικοι πρέπει να απολαμβάνουν ειδικές συνθήκες υποδοχής από τη στιγμή της ταυτοποίησής τους (και όχι από την υποβολή αίτησης διεθνούς προστασίας, όπως ίσχυε για τους λοιπούς δικαιούχους) και έως την ενηλικίωσή τους, ανεξαρτήτως του μεταναστευτικού τους καθεστώτος.⁸²

Επίσης, η ΕΕΔΑ εφιστά την προσοχή στην ανάγκη αντιμετώπισης των διατομεακών ζητημάτων και στη διασφάλιση συνεχούς και προσαρμόσιμης προστασίας, που δεν θα παραγνωρίζει τις πολλαπλές ευάλωτοτητες της πληθυσμιακής ομάδας των ασυνόδευτων παιδιών. Οι υλικές συνθήκες υποδοχής και η αξιολόγηση των ειδικών αναγκών υποδοχής θα πρέπει να είναι συμπεριληπτικές και να ενσωματώνουν την έμφυλη διάσταση σε κάθε στάδιο.⁸³ Η αιτ. σκέψη 38 της Οδηγίας 2024/1346 κάνει αναφορά στις αρχές της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, το ά. 60(3) της οποίας παραπέμπει σε διαδικασίες υποδοχής με

⁷⁹ Ν. 4939/2022, «Κύρωση Κώδικα Νομοθεσίας για την υποδοχή, τη διεθνή προστασία πολιτών τρίτων χωρών και ανιθαγενών και την προσωρινή προστασία σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων αλλοδαπών», (όπως τροποποιήθηκε), ά. 1(λγ') και 62.

⁸⁰ Ν. 4939/2022, ά. 62(5).

⁸¹ Γενική Γραμματεία Ευάλωτων Πολιτών και Θεσμικής Προστασίας, [Εθνική Στρατηγική για την Προστασία των Ευάλωτων Προσώπων](#) (Ολοκλήρωση δημόσιας ηλεκτρονικής διαβούλευσης 14 Μαΐου 2026).

⁸² Ν. 4939/2022, ά. 62(3). Βλ. επίσης, ΕΕΔΑ, [Κείμενο πρόσθετων παρατηρήσεων στον κατάλογο θεμάτων αναφορικά με την εξέταση της ενοποιημένης 23ης και 24ης περιοδικής έκθεσης της Ελλάδας προς την Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη κάθε Μορφής Φυλετικών Διακρίσεων - CERD \(114η Σύνοδος, 25.11.2024 - 13.12.2024\)](#), Νοέμβριος 2024.

⁸³ ECRE, [Analysis of gender-responsive reception conditions under the recast reception conditions Directive-Reception Conditions: Protecting women and girls in EU asylum system](#), 2025.

αναγνώριση του έμφυλου στοιχείου, συμπεριλαμβανομένης της έγκαιρης ταυτοποίησης επιζωσών έμφυλης βίας, της παροχής χωριστών χώρων διαμονής και εγκαταστάσεων υγιεινής, ασφαλών δωματίων, επαρκούς φωτισμού, παρουσίας κατάλληλα εκπαιδευμένων γυναικών φυλάκων, θεσμοθέτησης πρωτοκόλλων για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας, καθώς και ενημέρωσης σχετικά με διαθέσιμες υπηρεσίες υποστήριξης των κοριτσιών.⁸⁴ Παράλληλα, το ΔΕΕ έχει κρίνει ότι το δίκαιο για το άσυλο πρέπει να ερμηνεύεται σύμφωνα με τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης,⁸⁵ ενώ το ΕΔΔΑ έχει αναφερθεί σε αρκετές υποθέσεις του στην ανάγκη ύπαρξης εγγυήσεων για τη διασφάλιση των ανήλικων κοριτσιών που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση.⁸⁶ Δέον δε να υπομνησθούν οι Συστάσεις της Ομάδα εμπειρογνομόνων του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Καταπολέμηση της Βίας εναντίον των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας (GREVIO), όπως αυτές διατυπώνονται στη βασική Έκθεση Αξιολόγησης για την Ελλάδα, οι οποίες -μεταξύ άλλων- καλούν τις αρχές να διασφαλίσουν επαρκείς και ασφαλείς συνθήκες στέγασης για τα κορίτσια που αιτούνται άσυλο, να ορίσουν ειδικά σημεία αναφοράς για περιστατικά σεξουαλικής και έμφυλης βίας σε όλα τα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης, αλλά και να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν προτυποποιημένες διαδικασίες ή κατευθυντήριες οδηγίες σχετικά με την υποδοχή αιτούντων άσυλο, καθώς και σχετικά με την πρόληψη της έμφυλης βίας κατά κοριτσιών εντός των δομών φιλοξενίας.⁸⁷

Λαμβάνοντας υπόψη τη διατύπωση του άρθρου 24 της Οδηγίας: «*Τα κράτη μέλη λαμβάνουν υπόψη το γεγονός ότι ορισμένοι αιτούντες, όπως όσοι **εμπίπτουν σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες κατηγορίες**, είναι πιθανότερο να έχουν ειδικές ανάγκες υποδοχής (...)*», μπορούν να προστεθούν κατηγορίες που εμφανίζονται στην πράξη. Θα μπορούσαν να προστεθούν επιπλέον οι κατηγορίες των επιζώντων ναυαγίων και των συγγενών θυμάτων ναυαγίων, όπως είχε προβλεφθεί στο άρθρο 14 παρ. 8 περ. στ' Ν 4375/2016 (Α' 51) και άρθρο 1 περ. λγ' Ν 4939/2022 (Α' 111) αντίστοιχα και των γυναικών σε λοχεία.

- **Άρθρο 40 ΣχΝ (Ασυνόδευτοι και χωρισμένοι ανήλικοι)**

Ως προς την παράγραφο 1, η ΕΕΔΑ επισημαίνει εκ νέου ότι, αφ' ενός η διαδικασία για τον ορισμό προσωρινού εκπροσώπου προηγείται των άλλων διαδικασιών και αφετέρου ότι η παιδική ηλικία πρέπει να προστατεύεται ανεξάρτητα από την πρόθεση και υποβολή αιτήματος ασύλου. Κατά συνέπεια, κρίνεται σκόπιμη η χρήση της έκφρασης «ο φορέας αναγγελίας της περ. ιβ' του άρθρου 50», αντί της προτεινόμενης «η αρμόδια αρχή υποδοχής ή

⁸⁴ Βλ. επίσης, Committee of Ministers, [Recommendation CM/Rec\(2022\)17 of the Committee of Ministers to member States on protecting the rights of migrant, refugee and asylum-seeking women and girls, CM/Rec\(2022\)17](#), May 2022.

⁸⁵ ΔΕΕ, C-621/21, [Intervuyirasht organ na DAB pri MS](#), C/2024/1652, 4.3.2024.

⁸⁶ ΕΔΔΑ, [M.A κατά Ιταλίας](#), Προσφυγή υπ' αριθ. 70583/17, 31.08.2023

⁸⁷ GREVIO, [Greece | Round Baseline evaluation, GREVIO/Inf\(2023\)23](#), 14.11.2023. Βλ. επίσης, [Επιτόπια επίσκεψη ΕΕΔΑ στη Σάμο: Μη σύμφωνες με τα βασικά πρότυπα οι συνθήκες υποδοχής στην ΚΕΔ Σάμου](#), 9.04.2024. [Επιτόπια επίσκεψη ΕΕΔΑ στην Ελεγχόμενη Δομή Προσωρινής Φιλοξενίας Αιτούντων Άσυλο Ριτσώνας: Μια απομακρυσμένη φιλοξενία με ελλείψεις εγγυήσεων υποδοχής](#), 27.02.2025.

η Υπηρεσία Ασύλου (αρχές ασύλου και υποδοχής)». Περαιτέρω, ο αριθμός των παιδιών που μπορεί να αναλάβει ο προσωρινός εκπρόσωπος, μέχρι τριάντα σε κανονικές συνθήκες και μέχρι πενήντα σε περίπτωση δυσανάλογου αριθμού αιτήσεων (παρ.7), δεν συνάδει με το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, ιδίως αν συνυπολογισθούν οι ασφυκτικά σύντομες προθεσμίες, αλλά και η κρισιμότητα των ζητημάτων που τίθενται προς εξέταση. Σε σχέση με την υφιστάμενη νομοθετική πρόβλεψη δε σχεδόν διπλασιάζεται ο αριθμός των ασυνόδευτων που ανατίθεται σε κάθε εκπρόσωπο, δημιουργώντας εύλογα ερωτήματα σχετικά με τη διατήρηση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.⁸⁸

Η παρ. 9 του ίδιου άρθρου του Σχ/Ν (ενσωμάτωση του ά. 27(9)της Οδηγίας 2024/1346), η οποία προβλέπει ότι οι «[α]συνόδευτοι ανήλικοι ηλικίας δεκαέξι (16) ετών ή άνω δύναται, κατ' εξαίρεση, να τοποθετούνται σε δομές όπου φιλοξενούνται ενήλικοι αιτούντες, κατόπιν ατομικής αξιολόγησης, εάν αυτό είναι προς το βέλτιστο συμφέρον τους», πρέπει να παραληφθεί. Η εν λόγω διάταξη δεν εναρμονίζεται με την αρχή της μη διάκρισης και του βέλτιστου συμφέροντος, όπως αυτά ορίζονται στην Σύμβαση των Η.Ε. για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ά. 2 και 3), αλλά ούτε και με το ά. 24(2) του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Τα ανήλικα πρόσωπα πρέπει να φιλοξενούνται σε χώρους ειδικά διαμορφωμένους για παιδιά, με βάση τις ιδιαίτερες ανάγκες τους, που θα τους εξασφαλίζουν αξιοπρεπή διαβίωση, ασφάλεια και προστασία από τον κίνδυνο να καταστούν θύματα βίας, εκμετάλλευσης και κακοποίησης. Είναι δε σημαντικό να πραγματοποιούνται αξιολογήσεις κινδύνων που σχετίζονται με την ασφάλεια αυτών των χώρων, κατά τρόπο συστηματικό και οι οποίες θα πρέπει να επαναλαμβάνονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα.⁸⁹

- *Άρθρο 41 ΣχΝ (Θύματα βασανιστηρίων και βίας)*

Η ΕΕΔΑ συστήνει να προστεθεί στην παράγραφο 2 η διατύπωση του άρθρου 28 της Οδηγίας σύμφωνα με το οποίο: «και κατάλληλες θεραπείες, συμπεριλαμβανομένων των αναγκαίων υπηρεσιών αποκατάστασης».

- *Άρθρο 33 ΣχΝ (Γενικοί κανόνες για τις υλικές συνθήκες υποδοχής και την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη) και Άρθρο 42 ΣχΝ (Προσφυγές)*

Η ΕΕΔΑ καλωσορίζει την εισαγωγή του ένδικου βοηθήματος σχετικά με τις συνθήκες υποδοχής (αίτηση αποκατάστασης των υλικών συνθηκών υποδοχής και αντιρρήσεις κατά των αποφάσεων που αφορούν στην αποκατάσταση, την ανάκληση ή τον περιορισμό των παροχών, αποφάσεων μη χορήγησης της άδειας που αναφέρεται στην παρ. 4 του άρθρου 22 ή

⁸⁸ Κατά την ισχύουσα νομοθεσία ο αριθμός των ασυνόδευτων ανηλίκων που ανατίθενται σε εντεταλμένο επιτροπείας δεν μπορεί να υπερβαίνει τους δεκαπέντε (Ν. 4939/2022, ά. 66 ΙΔ(3), όπως τροποποιήθηκε με τον Ν. 4960/2022).

⁸⁹ EUAA, [Operational Standards and Indicators on Reception including Vulnerability-related Aspects](#), 27.04.2026, pp. 85-90.

των αποφάσεων του άρθρου 23), καθώς η εισαγωγή του έως ένα βαθμό αποτελεί συμμόρφωση με καταδικαστικές Αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Παρόλα αυτά η αποκλειστική προθεσμία των πέντε ημερών είναι αρκετά σύντομη και για τις δύο περιπτώσεις, δεν εξυπηρετεί κανένα σκοπό δημοσίου συμφέροντος και υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να καταστήσει το βοήθημα αναποτελεσματικό. Οι διαδικαστικές προϋποθέσεις που τίθενται καθώς και η απουσία νομικής συνδρομής καθιστά στην πράξη το προτεινόμενο ένδικο βοήθημα απολύτως μη προσβάσιμο και αναποτελεσματικό. Η ΕΕΔΑ συστήνει να απαλειφθεί η λέξη «άπαξ» στο άρθρο 33 παρ. 3, καθώς οι συνθήκες μεταβάλλονται, ενδέχεται να υπάρξει μετακίνηση σε άλλη δομή και να ανακύψουν νέα δεδομένα σχετικά με τις συνθήκες. Χρειάζεται να παρακολουθείται η συγκεκριμένη αλλαγή καθ' όλη τη διάρκεια της υποδοχής.

4. ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ (ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ-ΜΕΡΟΣ Γ' ΣχΝ)

Η ΕΕΔΑ καλωσορίζει τη νομοθετική πρωτοβουλία για την κωδικοποίηση και την πρόθεση αναβάθμισης του Εθνικού Συστήματος Επιτροπείας Ασυνόδευτων Ανηλίκων, επαναλαμβάνοντας την πάγια θέση της ότι τα ασυνόδευτα ανήλικα παιδιά αποτελούν μία από τις πλέον ευάλωτες ομάδες πληθυσμού και χρήζουν ιδιαίτερης και άμεσης προστασίας.⁹⁰ Η ΕΕΔΑ επισημαίνει εκ προοιμίου ότι κάθε ρύθμιση του παρόντος Κεφαλαίου Γ' του Μέρους Γ' του ΣχΝ θα πρέπει να εφαρμόζεται με απόλυτο γνώμονα το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού και να διασφαλίζει ότι κανένα ασυνόδευτο παιδί ή χωρισμένο παιδί δεν παραμένει χωρίς επίτροπο, χωρίς στήριξη και χωρίς αποτελεσματική πρόσβαση στα δικαιώματά του. Σύμφωνα με τις θεμελιώδεις αρχές προστασίας των δικαιωμάτων του παιδιού, κάθε ανήλικος που στερείται προσωρινά ή μόνιμα το οικογενειακό του περιβάλλον δικαιούται ειδική προστασία και φροντίδα από το κράτος, χωρίς διακρίσεις. Ο επίτροπος λειτουργεί ως βασικός θεσμικός εγγυητής των δικαιωμάτων του ανήλικου, εξασφαλίζοντας τη νομική του εκπροσώπηση, την πρόσβαση σε προστατευτικούς μηχανισμούς και τη συναισθηματική και κοινωνική του σταθερότητα. Παρά τις βελτιώσεις που εισάγονται, η ΕΕΔΑ επισημαίνει κενά και κινδύνους και υποβάλλει της παρακάτω παρατηρήσεις και συστάσεις για την ενίσχυση του θεσμού της επιτροπείας και την προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων.

- *Άρθρα 50 ΣχΝ (Ορισμοί), Άρθρο 53 ΣχΝ (Αρμόδια αρχή για την προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων) και 60 ΣχΝ (Αρμόδια αρχή και όργανα της επιτροπείας ασυνόδευτων ανηλίκων)*

Το άρθρο 50 αντικαθιστά τον Εισαγγελέα Ανηλίκων ως εγγυητή ανεξαρτησίας του συστήματος επιτροπείας, αναθέτοντας κεντρικό ρόλο στη Γενική Γραμματεία Ευάλωτων Πολιτών και Θεσμικής Προστασίας. Η ΕΕΔΑ επισημαίνει ότι η αντικατάσταση αυτή εγείρει

⁹⁰ ΕΕΔΑ, Παρατηρήσεις στο ΣχΝ για την Ειδική Επιτροπεία Ασυνόδευτων Ανηλίκων, Μάρτιος 2017.

σοβαρά ερωτήματα ως προς την ανεξαρτησία του θεσμού, καθώς ο ίδιος φορέας αναλαμβάνει ταυτοχρόνως τον ορισμό, την εποπτεία και τον έλεγχο των επιτρόπων, ενώ δεν προβλέπεται αποτελεσματικός μηχανισμός αντιμετώπισης καταγγελιών. Η ύπαρξη ανεξάρτητης αρχής, όπως ο Εισαγγελέας Ανηλίκων, αποτελεί εγγύηση τόσο για την αμεροληψία των αποφάσεων όσο και για την επίλυση υποθέσεων σύγκρουσης συμφερόντων.

Εν προκειμένω, η ΕΕΔΑ επαναλαμβάνει τη σύστασή της για τη δημιουργία ανεξάρτητου οργάνου εποπτείας της επιτροπείας, το οποίο να μην ταυτίζεται με τον φορέα που διορίζει τους επιτρόπους, προκειμένου να μην προξενείται σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ του φορέα που διορίζει τους επιτρόπους και του φορέα που τους εποπτεύει ή είναι υπεύθυνος για τυχόν καταγγελίες εναντίον τους.

Άρθρο 58 ΣχΝ (Εκπροσώπηση σε θέματα προσωπικής κατάστασης)

Όσον αφορά την διενέργεια εκτίμησης ηλικίας (παρ. 2 β)), η ΕΕΔΑ αποτιμά θετικά την πρόβλεψη για παρουσία επιτρόπου σε κάθε στάδιο της εκτίμησης αυτής, καθώς και την ρητή παραπομπή στις διατάξεις του άρθρου 25 του Κανονισμού 2024/1348/ΕΕ.⁹¹ Η Εθνική Επιτροπή υπενθυμίζει εδώ την σύστασή της για εφαρμογή σαφών και τυποποιημένων διαδικασιών για την εξακρίβωση της ηλικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων, και διενέργεια ιατρικών εξετάσεων μόνο ως έσχατη λύση, εφόσον η ηλικία του προσώπου αμφισβητείται ειδικά και αιτιολογημένα και εφόσον έχουν προηγηθεί άλλες μέθοδοι για την εκτίμησή της. Σε κάθε περίπτωση συνιστάται να παρέχεται στο παιδί το ευεργέτημα της αμφιβολίας ως προς την ηλικία.⁹²

- *Άρθρο 63 ΣχΝ (Αναγγελία κατάστασης επιτροπείας)*

Ως προς την παρ. 1, η ΕΕΔΑ συμμερίζεται τις ανησυχίες πολλών από τους φορείς που συμμετείχαν στην δημόσια διαβούλευση,⁹³ σχετικά με το κενό προστασίας που δημιουργεί η παράλειψη στο πεδίο εφαρμογής της διάταξης της συμπερίληψης προσώπων που δηλώνουν ανήλικα και δεν έχει ολοκληρωθεί η διαπίστωση της ηλικίας τους. Δεδομένου ότι η διαδικασία εκτίμησης ηλικίας απαιτεί, σύμφωνα με το άρθρο 58 παρ. 2 β), παρουσία του επιτρόπου που εκπροσωπεί το ανήλικο, είναι σκόπιμο ο επίτροπος να διορίζεται πριν από τη διαπίστωση αυτή. Πρέπει επομένως να προστεθεί ρητώς στην παρ. 1 α) η φράση «ή δηλώνει ανήλικος», προκειμένου να εξασφαλίζεται το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.⁹⁴

Με αφορμή το συγκεκριμένο κενό προστασίας, η ΕΕΔΑ παραπέμπει εδώ σε παλαιότερη σύστασή της για θέσπιση ειδικής κατηγορίας άδειας διαμονής η οποία να χορηγείται στους ασυνόδευτους ανήλικους, χωρίς να συναρτάται με άλλους πρόσθετους παράγοντες, η οποία να

⁹¹ Βλ. Σχόλια ΑΡΣΙΣ – Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων, διαβούλευση ΣχΝ για την Εφαρμογή του Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, Μάιος 2026.

⁹² ΕΕΔΑ, Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ επί του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα του παιδιού, Νοέμβριος 2018, σελ. 5

⁹³ Σχόλια Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού, σχόλια IRC Hellas, σχόλια RSA, σχόλια Terre des hommes Hellas, διαβούλευση ΣχΝ για την Εφαρμογή του Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, Μάιος 2026.

⁹⁴ Βλ. [ECRE-Comments_Qualification-Regulation](#), Δεκέμβριος 2025.

διασφαλίζει την πλήρη άσκηση των δικαιωμάτων τους επί τη βάση της ανηλικότητας και ανεξαρτήτως της έκβασης της διαδικασίας διεθνούς προστασίας ή άλλης διαδικασίας εξέτασης καθεστώτος παραμονής.⁹⁵ Εναλλακτικά, προτείνεται η θέσπιση καθεστώτος «υπό ανοχή» παραμονής για τους ασυνόδευτους ανηλικούς που δεν δικαιούνται άλλο τίτλο διαμονής, σύμφωνα πάντοτε με το βέλτιστο συμφέρον του ανηλικού, μέχρι την ενηλικίωσή τους με αναβολή της επιστροφής τους.⁹⁶

Σημειώνεται ότι η ίδια η *Εθνική Στρατηγική για την Προστασία των Ευάλωτων Προσώπων* που έχει εκπονηθεί από τη Γενική Γραμματεία Ευάλωτων Πολιτών και Θεσμικής Προστασίας του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου και αποτελεί το κεντρικό στρατηγικό κείμενο για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή ολοκληρωμένων πολιτικών προστασίας των ευάλωτων προσώπων τρίτων χωρών και ανιθαγενών που διαβιώνουν στη χώρα, λειτουργεί προς την ίδια κατεύθυνση. Προωθεί δηλ. παρεμβάσεις σε θεσμικό επίπεδο όπως, μεταξύ άλλων, την ενιαία διασφάλιση ευάλωτων πολιτών τρίτων χωρών που στερούνται προσωρινών ή οριστικών τίτλων διαμονής, λαμβάνοντας υπόψη τις υποχρεώσεις της ελληνικής έννομης τάξης για σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας σε εναρμόνιση με τις διεθνείς συμβάσεις και το ευρωπαϊκό κεκτημένο.

Ως προς την παρ. 4 που ορίζει ως αφετηρία ορισμού επιτρόπου το 15ήμερο από την ημερομηνία υποβολής αίτησης διεθνούς προστασίας, η ΕΕΔΑ εντοπίζει αντίφαση σε σχέση με το συνολικό πεδίο εφαρμογής του νομοσχεδίου (άρθρο 49 παρ. 1), καθώς η ρύθμιση αποκλείει de facto τα παιδιά που δεν αιτούνται άσυλο.⁹⁷ Η ΕΕΔΑ συνιστά η εν λόγω προθεσμία να ξεκινάει από την ημερομηνία εντοπισμού του ανηλικού και ενημέρωσης των αρμόδιων αρχών από τον φορέα αναγγελίας, ανεξαρτήτως νομικού καθεστώτος.

- *Άρθρο 65 ΣχΝ (Λήξη επιτροπείας)*

Η ΕΕΔΑ εκφράζει σοβαρές επιφυλάξεις για τη μείωση του χρονικού ορίου αυτεπάγγελτης λήξης της επιτροπείας λόγω εξαφάνισης από τον ένα μήνα (ισχύον δίκαιο) στις δεκαπέντε (15) ημέρες.⁹⁸ Η εξαφάνιση ανηλικού ενδέχεται να συνδέεται με κατάσταση εκμετάλλευσης ή trafficking. Η σύντμηση της προθεσμίας αυτής δημιουργεί κενό προστασίας, ενώ δεν

⁹⁵ Βλ. ΕΕΔΑ *Παρατηρήσεις στη νομοθετική πρωτοβουλία του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου με τίτλο: «Πρώθηση πολιτικών νόμιμης μετανάστευσης, ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1233 σχετικά με ενιαία διαδικασία υποβολής αίτησης για τη χορήγηση στους υπηκόους τρίτων χωρών, ενιαίας άδειας διαμονής και εργασίας στην επικράτεια κράτους μέλους και σχετικά με κοινό σύνολο δικαιωμάτων για τους εργαζόμενους από τρίτες χώρες που διαμένουν νομίμως σε κράτος μέλος, τροποποιήσεις του Κώδικα Μετανάστευσης και άλλες διατάξεις*, Ιανουάριος 2026, Έκθεση Αναφοράς για το Προσφυγικό και το Μεταναστευτικό Ζήτημα – Μέρος Β', Σεπτέμβριος 2020, Παρατηρήσεις στη νομοθετική πρωτοβουλία του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου υπό τον τίτλο «Κώδικας Μετανάστευσης», Μάρτιος 2023, σελ. 16.

⁹⁶ Βλ. Δράση 5.2: Σε συνεργασία με τις συναρμόδιες υπηρεσίες, διασφάλιση της πρόσβασης του ευάλωτου πληθυσμού χωρίς προσωρινό ή οριστικό τίτλο διαμονής σε βασικά δικαιώματα συνδεδεμένα με την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

⁹⁷ Βλ. Σχόλια RSA – Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο, Σχόλια Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Σχόλια ΑΡΣΙΣ – Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων, διαβούλευση ΣχΝ για την Εφαρμογή του Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, Μάιος 2026.

αντιμετωπίζει τα υφιστάμενα δομικά προβλήματα παρακολούθησης και συντονισμού μεταξύ ΤΘΠΕ και άλλων αρμόδιων αρχών. Η ΕΕΔΑ προτείνει επαναφορά της προηγούμενης προθεσμίας και θέσπιση σαφούς πλαισίου υποχρεώσεων μετά την εξαφάνιση. Επιπλέον κρίνει σκόπιμη τη διερεύνηση μεταβατικής δυνατότητας συνέχισης της επιτροπείας μετά την ενηλικίωση σε περιπτώσεις ιδιαίτερης ευαλωτότητας, έως τον ορισμό δικαστικού συμπαραστάτη.⁹⁹ Με την ευκαιρία η ΕΕΔΑ επαναφέρει και εδώ τη σύστασή για συντονισμό και συνεργασία μεταξύ φορέων της Πολιτείας, της ΕΕ, της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) και της Κοινωνίας των Πολιτών, αξιοποιώντας την εξειδικευμένη τεχνογνωσία και διεπιστημονική προσέγγιση των φορέων του πεδίου, στο πλαίσιο πάντοτε των ευρωπαϊκών προτύπων προστασίας των δικαιωμάτων του παιδιού και των ασυνόδευτων ανηλίκων.¹⁰⁰

- *Άρθρο 66 ΣχΝ (Εντεταλμένος επιτροπείας)*

Η ΕΕΔΑ επισημαίνει ότι, ενώ διατηρείται το ανώτατο κανονικό όριο των 15 παιδιών ανά εντεταλμένο επιτροπείας, η προτεινόμενη παρ. 4 του ΣχΝ παραπέμπει στο ανώτατο όριο του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1348 (30 παιδιά κανονικά και 50 σε εξαιρετικές περιπτώσεις), χωρίς να εξειδικεύει ποιες είναι αυτές οι «εξαιρετικές περιπτώσεις». Η αοριστία αυτή δημιουργεί ανασφάλεια δικαίου και κινδυνεύει να καταστήσει τον αντίκτυπο στην ποιότητα της παρεχόμενης προστασίας αόρατο.

Η ΕΕΔΑ τάσσεται υπέρ της διατήρησης του ορίου των 15 παιδιών ανά εντεταλμένο επιτροπείας χωρίς παρέκκλιση. Τυχόν αύξηση ορίου θα πρέπει να οριοθετείται ρητά στον νόμο, να είναι προσωρινή και μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, να συνοδεύεται από χρονικό όριο και αυτόματη επανεξέταση, και να συναρτάται με ταυτόχρονη στελέχωση των αρμόδιων υπηρεσιών.¹⁰¹ Σε κάθε περίπτωση υπέρβαση του ορίου των 15 παιδιών ανά επίτροπο, θα συνεπάγεται υποβάθμιση της ποιότητας της φροντίδας των ασυνόδευτων ανηλίκων.¹⁰²

- *Άρθρο 67 ΣχΝ (Συντονισμός και επίβλεψη εντεταλμένων επιτροπείας)*

Η αύξηση του αριθμού εντεταλμένων επιτροπείας ανά συντονιστή από 15 σε 20 στην παρ. 4 της προτεινόμενης διάταξης αντίκειται στη λογική της εντατικής εποπτείας που απαιτεί το σύστημα. Η ΕΕΔΑ συνιστά τη διατήρηση του υφιστάμενου ορίου των 15.

⁹⁹ Σχόλια Equal Rights Beyond Borders, διαβούλευση ΣχΝ για την Εφαρμογή του Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, Μάιος 2026.

¹⁰⁰ Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ στο ΣχΝ για την ειδική επιτροπεία ασυνόδευτων ανηλίκων, Μάρτιος 2017, Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ επί του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα του παιδιού, Νοέμβριος 2018, ΔΗΛΩΣΗ Η ΕΕΔΑ καλεί την Πολιτεία να λάβει επειγόντως τα άμεσα μέτρα που υπέδειξε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων για τους αλλοδαπούς ανήλικους, Σεπτέμβριος 2019.

¹⁰¹ Βλ. Σχόλια ΑΡΣΙΣ – Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων, διαβούλευση ΣχΝ για την Εφαρμογή του Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, Μάιος 2026.

¹⁰² Βλ. PICUM Analysis, New Migration Pact Series, October 2024.

- *Άρθρο 68 ΣχΝ (Σύγκρουση συμφερόντων)*

Η ΕΕΔΑ αξιολογεί ως ικανοποιητική την εισαγωγή υποχρέωσης αποποίησης του ορισμού όταν συντρέχουν περιστάσεις σύγκρουσης συμφερόντων στην παρ. 4) του ΣχΝ. Επισημαίνει ωστόσο ότι η ρύθμιση θα πρέπει να συμπληρωθεί ώστε οι φορείς του άρθρου 54 του παρόντος ΣχΝ να υποχρεούνται να εκθέτουν τις σχετικές περιστάσεις με έγγραφο απευθυνόμενο στο ΤΘΠΕ, εξασφαλίζοντας έτσι ασφάλεια δικαίου και λογοδοσία.

- *Άρθρο 70 ΣχΝ (Ευθύνη επιτρόπου και εντεταλμένου επιτροπείας)*

Ομοίως η ΕΕΔΑ τοποθετείται υπέρ της κατάργησης της ποινικής ευθύνης του εντεταλμένου επιτροπείας για παραμέληση εποπτείας ανηλίκου σύμφωνα με το άρθρο 360 ΠΚ (παρ. 2). Η ύπαρξη τέτοιας ευθύνης θα υπονόμει τον θεσμικό ρόλο των εντεταλμένων και θα δυσχεραίνει σοβαρά την προσέλκυση κατάλληλων επαγγελματιών.

- *Άρθρο 71 ΣχΝ (Σύσταση, συγκρότηση, αρμοδιότητες και λειτουργία Συμβουλίου Επιτροπείας Ασυνόδευτων Ανηλίκων (ΣΕΑΑ))*

Η μετατροπή του ΣΕΑΑ σε εξαμελές σώμα (από πενταμελές) δημιουργεί κίνδυνο ισοψηφίας χωρίς μηχανισμό επίλυσης. Η ΕΕΔΑ συνιστά να προστεθεί ρητή πρόβλεψη που να διευκρινίζει ότι περίπτωση ισοψηφίας, η απόφαση λαμβάνεται με την υπερισχύουσα ψήφο της/του Προέδρου. Θετικά αξιολογείται η νέα παρ. 4 δ), που προβλέπει δυνατότητα αυθεντικής ερμηνείας από το ΣΕΑΑ της αόριστης νομικής έννοιας του βέλτιστου συμφέροντος του ανηλίκου κατά περίπτωση.

- *Άρθρο 72 ΣχΝ (Προσωρινός εκπρόσωπος ασυνόδευτου ανηλίκου)*

Η ΕΕΔΑ τοποθετείται υπέρ της θέσπισης του θεσμού του προσωρινού εκπροσώπου. Συνιστά να προστεθεί ρητά στην παρ. 1 η φράση «κατά δήλωση ασυνόδευτο», σε ευθυγράμμιση και την διάταξη του άρθρου 63 (Αναγγελία κατάστασης επιτροπείας), ώστε να καλύπτονται τα πρόσωπα που δηλώνουν ανήλικα πριν από τη διαπίστωση ηλικίας τους.¹⁰³

Ως προς την παρ. 6, σε συνέχεια και των παρατηρήσεών της για την διάταξη του άρθρου 66 (Εντεταλμένος επιτροπείας), η ΕΕΔΑ εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι ο προβλεπόμενος αριθμός 30 παιδιών ανά προσωρινό εκπρόσωπο, και 50 σε έκτακτες συνθήκες, ενδέχεται να υποβαθμίσει την ποιότητα της παρεχόμενης προστασίας. Τυχόν υπέρμετρη επιβάρυνση του προσωρινού εκπροσώπου δυσχεραίνει την ουσιαστική εξατομικευμένη υποστήριξη και αυξάνει επίσης σημαντικά τον κίνδυνο επαγγελματικής εξουθένωσης. Η ΕΕΔΑ συνιστά μείωση του ορίου τουλάχιστον στο μισό.

¹⁰³ Βλ. Σχόλια RSA – Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο, Σχόλια Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού, διαβούλευση ΣχΝ για την Εφαρμογή του Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, Μάιος 2026.

Σκόπιμο θα ήταν επίσης, κατ' αναλογία με τον συντονιστή εντεταλμένων επιτροπείας του άρθρου 67, να προβλεφθεί θέση συντονιστή των προσωρινών εκπροσώπων, δεδομένης της κρισιμότητας του συγκεκριμένου ρόλου.

- *Άρθρο 77 ΣχΝ (Κατευθυντήριες γραμμές και πρότυπες διαδικασίες)*

Η ΕΕΔΑ εκφράζει την ανησυχία της για την τροποποίηση της διάταξης του άρθρου 66 ΚΔ' β), Προστασίας να καθορίζει δείκτες αξιολόγησης του βέλτιστου συμφέροντος του ασυνόδευτου ανηλίκου, σε συνεργασία με την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) και με τον Οργανισμό της ΕΕ για το Άσυλο (EUAA). Η ΕΕΔΑ, σε ευθυγράμμιση και τις επισημάνσεις της στο άρθρο 65 του ΣχΝ, υπογραμμίζει ότι η διαμόρφωση δεικτών αξιολόγησης του βέλτιστου συμφέροντος του ασυνόδευτου ανηλίκου απαιτεί εξειδικευμένη τεχνογνωσία και διεπιστημονική προσέγγιση, τα οποία διασφάλιζε η συγκεκριμένη συνεργασία στο πλαίσιο πάντοτε των ευρωπαϊκών προτύπων προστασίας των δικαιωμάτων του παιδιού και των ασυνόδευτων ανηλίκων.¹⁰⁴ Η κατάργηση της ισχύουσας ρύθμισης συνιστά θεσμική οπισθοχώρηση και ενδέχεται να αποδυναμώσει τις εγγυήσεις ορθής και εξατομικευμένης αξιολόγησης του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού.

- *Ασφαλής τρίτη χώρα*

Με το νέο Σύμφωνο παρατηρείται μία διεύρυνση των λόγων απαραδέκτου της αίτησης διεθνούς προστασίας με βάση την έννοια της «ασφαλούς τρίτης χώρας», της οποίας ο ορισμός υφίσταται πολυδιάστατη διεύρυνση αλλά και αποδυνάμωση των σχετικών εγγυήσεων.¹⁰⁵

Βάσει της αιτιολογικής σκέψης 81 του Κανονισμού Διαδικασιών Ασύλου (ΕΕ) 2024/1348, θεσπίζεται κατάλογος χαρακτηρισμού «ασφαλών χωρών καταγωγής» και «ασφαλών τρίτων χωρών» σε επίπεδο Ένωσης προκειμένου να αντιμετωπιστούν ορισμένες από τις υφιστάμενες αποκλίσεις μεταξύ των εθνικών καταλόγων ασφαλών χωρών των κρατών μελών και να περιοριστούν οι δευτερογενείς μετακινήσεις. Φυσικά, συνεχίζει η αιτιολογική σκέψη, τα κράτη μέλη διατηρούν το δικαίωμα να εφαρμόζουν ή να θεσπίζουν νομοθεσία που να επιτρέπει τον εθνικό χαρακτηρισμό τρίτων χωρών ως ασφαλών, πέραν όσων χαρακτηρίζονται ως ασφαλείς τρίτες χώρες ή ως ασφαλείς χώρες καταγωγής σε επίπεδο Ένωσης. Ταυτόχρονα, ο Κανονισμός στο άρθρο 77 εδάφιο 4 απαιτεί ρητά την επανεξέταση της έννοιας της «ασφαλούς τρίτης χώρας» και την πρόβλεψη τυχόν τροποποιήσεων βάσει των νέων κριτηρίων. Όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά σε Δελτίο Τύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η νομοθεσία

¹⁰⁴ Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ στο ΣχΝ για την ειδική επιτροπεία ασυνόδευτων ανηλίκων, Μάρτιος 2017, Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ επί του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα του παιδιού, Νοέμβριος 2018, ΔΗΛΩΣΗ Η ΕΕΔΑ καλεί την Πολιτεία να λάβει επειγόντως τα άμεσα μέτρα που υπέδειξε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων για τους αλλοδαπούς ανήλικους, Σεπτέμβριος 2019.

¹⁰⁵ RSA, Νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, Ιούλιος 2024, σελ. 5, Ανακτήθηκε από: https://rsaegean.org/wp-content/uploads/2024/07/RSA_NewPact_Comments_EL.pdf

«διευρύνει» και «αποσαφηνίζει» τους λόγους για τους οποίους οι αιτήσεις κρίνονται απαράδεκτες βάσει της έννοιας αυτής.¹⁰⁶

Πιο συγκεκριμένα, τα κράτη μέλη μπορούν να επιλέξουν να εφαρμόσουν την έννοια με βάση τρεις επιλογές:

- 1) όταν υπάρχει σύνδεση μεταξύ του αιτούντος άσυλο και της ασφαλούς τρίτης χώρας.
- 2) όταν ο αιτών έχει διέλθει από την ασφαλή χώρα πριν από την άφιξή του στην ΕΕ
- 3) ή όταν υπάρχει συμφωνία ή διακανονισμός με ασφαλή χώρα.¹⁰⁷

Τα κριτήρια που θέτει το παραπάνω δελτίο τύπου λειτουργούν συμπληρωματικά με εκείνα που ορίζονται στο άρθρο 59 του Κανονισμού. Η σύνδεση, όμως, **δεν θα αποτελεί πλέον υποχρεωτικό κριτήριο** για τη χρήση της έννοιας της ασφαλούς τρίτης χώρας όπως ίσχυε μέχρι σήμερα.

Το κανονιστικό πλαίσιο παρέχει στα κράτη-μέλη την απαραίτητη ευελιξία να προσδιορίζουν τα κριτήρια εκείνα που θεωρούν αποτελεσματικότερα για την εφαρμογή της ρήτρας της «ασφαλούς τρίτης χώρας» ως λόγο απόρριψης των αιτήσεων άσυλου χωρίς εξέταση επί της ουσίας, εντός ενδεικτικής προθεσμίας δύο μηνών από την κατάθεση της αίτησης (άρθρο 35 παρ. 1 εδ. α').

Η εξέλιξη αυτή εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους για μεγάλο αριθμό αιτούντων διεθνούς προστασίας, θέτοντας σε άμεση διακινδύνευση την αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματος στο άσυλο, όπως έχει ερμηνευτεί από το ΕΔΔΑ και το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ).¹⁰⁸ Η ΕΕΔΑ έχει επισημάνει τον κίνδυνο ήδη από την υπογραφή της Κοινής Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας και του χαρακτηρισμού της Τουρκίας ως ασφαλή Τρίτη χώρα για τους Σύρους πολίτες που εισέρχονται από τα ελληνοτουρκικά σύνορα.¹⁰⁹ Η εν λόγω λίστα διευρύνθηκε ώστε να περιλαμβάνει και άλλες εθνικότητες (Αφγανιστάν, Πακιστάν, Μπαγκλαντές, Σομαλία) που εισέρχονται από Τουρκία αλλά και άλλες τρίτες χώρες που θεωρούνται ασφαλείς για όλες τις εθνικότητες που εισήλθαν από το έδαφός τους στην Ελλάδα (Αλβανία, Β. Μακεδονία). Σήμερα βρίσκεται εν ισχύ η [ΚΥΑ 63905/2025](#) αναφορικά με τον εθνικό κατάλογο ασφαλών τρίτων χωρών βάσει του άρθρου 91 του Ν. 4939/2022 και 89 § 1 περ. δ, ερμηνευμένες σε συμφωνία με τις αντίστοιχες διατάξεις της οδηγίας 2013/32/ΕΕ. Η εν λόγω ΚΥΑ αποτελεί τον εθνικό κατάλογο «ασφαλών τρίτων χωρών», σύμφωνα με όσα προβλέπονται και από τα άρθρα που αναφέρθηκαν προηγουμένως.

¹⁰⁶ Δελτίο Τύπου του Συμβουλίου της ΕΕ, 23/02/2026, σελ. 2, Ανακτήθηκε από: <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2026/02/23/council-gives-final-greenlight-to-measures-to-make-the-eu-s-asylum-system-more-efficient-and-robust/pdf/>

¹⁰⁷ Ibid, σελ. 2.

¹⁰⁸ Μουζουράκης Μίνως, Το Νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο και η αποδόμηση της προστασίας των προσφύγων στην Ευρώπη, 22/01/2024, Ανακτήθηκε από: https://www.syntagmawatch.gr/trending-issues/to-neo-symfwno-gia-th-metanasteysi/#_ftn15

¹⁰⁹ Έκθεση της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) για τη συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας της 18ης Μαρτίου 2016 για το προσφυγικό/μεταναστευτικό ζήτημα στην Ευρώπη υπό το πρίσμα του Ν. 4375/2016, 25.4.2016.

Ενδεικτικά, μέσα από την κατάργηση της ανάγκης για σύνδεσμο μεταξύ του αιτούντος και της χώρας που χαρακτηρίζεται «ασφαλής», καθώς πλέον δεν απαιτείται η διαμονή μελών της οικογένειας του αιτούντος σε αυτή τη χώρα, ή η προηγούμενη εγκατάσταση ή διαμονή του ίδιου του αιτούντος εκεί.¹¹⁰ Την ίδια στιγμή, για τους ενήλικες, η διέλευση από μια χώρα ή η ύπαρξη συμφωνίας ή διακανονισμού μεταξύ του κράτους μέλους της ΕΕ και της χώρας αυτής μπορεί να θεωρηθεί επαρκές στοιχείο.¹¹¹ Ωστόσο, το εν λόγω κριτήριο της «απλής διέλευσης» με βάση την νομολογία του ΔΕΕ **δεν πληροί, αφ' εαυτής, την προϋπόθεση τέτοιου συνδέσμου.**¹¹²

Ταυτόχρονα, κατά ορθή ερμηνεία της ΕΣΔΑ και των αντίστοιχων διατάξεων του ΧΘΔ, μόνη η ύπαρξη συμφωνίας μεταξύ της ΕΕ και της τρίτης χώρας, με την οποία τα μέρη δεσμεύονται να προστατεύουν τους μετανάστες «σύμφωνα με τα σχετικά διεθνή πρότυπα», δεν θεμελιώνει κανένα τεκμήριο συμμόρφωσης της εν λόγω χώρας με τα κριτήρια ασφαλείας, σε αντίθεση με τα διαλαμβανόμενα στις διατάξεις του Κανονισμού διαδικασιών ασύλου.¹¹³

Ωστόσο, με την απόφαση 1048/2025, η Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΟΛΣΤΕ) ακύρωσε τις ΚΥΑ 42799/3.6.2021 και 538595/12.12.2023, κρίνοντας ότι ο χαρακτηρισμός της Τουρκίας ως ασφαλούς τρίτης χώρας για αιτούντες διεθνή προστασία στερείται της απαιτούμενης και επαρκούς νόμιμης τεκμηρίωσης. Η απόφαση αυτή επιβεβαιώνει δικαστικά ότι η Τουρκία δεν πληροί τις προϋποθέσεις για τον εν λόγω χαρακτηρισμό, αποδομώντας το νομικό καθεστώς ασφαλείας που είχε θεσπιστεί.¹¹⁴

Αντίστοιχα, αυτό γίνεται σαφές και στην προγενέστερη υπόθεση Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και RSA κατά Υπουργού Εξωτερικών και Υπουργού Μετανάστευσης και Ασύλου (C-134/23), το ΔΕΕ διευκρίνισε ότι το άρθρο 38 της αναδιατυπωμένης Οδηγίας για τις Διαδικασίες Ασύλου (ΟΔΑ), ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 18 του Χάρτη

¹¹⁰ ECRE, “Explainer Safe country of origin”, “Safe third country” and “return hub”, 2026, σελ. 6, Ανακτήθηκε από: https://ecre.org/wp-content/uploads/2026/02/ECRE-Explainer_Safe-Country-of-Origin_Safe-Third-Country_Return-Hub.pdf

¹¹¹ Βλ. προϋπόθεση αρ. 2 του Δελτίου Τύπου του Συμβουλίου της ΕΕ που αναφέρθηκε παραπάνω.

¹¹² ΔΕΕ C-821/19 Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (incrimination de l'aide aux demandeurs d'asile), 16 Νοεμβρίου 2021, σκ. 38, C-924/19 PPU Országos Idegenrendezési Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság, 14 Μαΐου 2020, σκ. 158-159, C-564/18 Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Tompá), 19 Μαρτίου 2020, σκ. 45-50.

¹¹³ Κανονισμού Διαδικασιών Ασύλου (ΕΕ) 2024/1348, Άρθρο 59 παρ. 7 και αιτ. σκ. 49, όπως αναφέρεται στο RSA Σχόλια για το Νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, Ιούλιος 2024, σελ. 23, Ανακτήθηκε από: https://rsaeean.org/wp-content/uploads/2024/07/RSA_NewPact_Comments_EL.pdf

¹¹⁴ Ανακοίνωση του Προέδρου του Σ.τ.Ε. σχετικά με το αποτέλεσμα της διάσκεψης επί υποθέσεων, οι οποίες συζητήθηκαν στην Ολομέλεια στις 7 Φεβρουαρίου 2025 και αφορούν τον χαρακτηρισμό της Τουρκίας ως ασφαλούς τρίτης χώρας, Ανακτήθηκε από: https://www.adjustice.gr/webcenter/portal/ste/pageste/epikairoitita/anakoinwseis-proedrou;jsessionid=K0hrLIdHVdS4nVA5on75DyFzOEv6OoU8WMVLYc12qc5wQVnwRFv3!593992348!648804621?centerWidth=65%25&contentID=SNEWS-TEMPLATE1742568296785&leftWidth=0%25&rightWidth=35%25&showFooter=false&showHeader=true&_adf.ctrl-state=58mk924u0_181&_afLoop=7997831108732325#!%40%40%3F_afLoop%3D7997831108732325%26centerWidth%3D65%25%25%26contentID%3DSNEWS-TEMPLATE1742568296785%26leftWidth%3D0%25%25%26rightWidth%3D35%25%25%26showFooter%3Dfalse%26showHeader%3Dtrue%26_adf.ctrl-state%3Dypea98qbp_4

Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, δεν κωλύει ένα κράτος-μέλος να χαρακτηρίσει μια τρίτη χώρα ως γενικά ασφαλή, ακόμη και αν η τελευταία έχει αναστείλει επ' αόριστον τις επανεισδοχές. Ειδικότερα, ως προς την ελληνική έννομη τάξη, η κρίση αυτή συνεπάγεται ότι η διατήρηση της Τουρκίας στον εθνικό κατάλογο ασφαλών τρίτων χωρών παραμένει καταρχήν δυνατή. **Εντούτοις, το Δικαστήριο έθεσε έναν σαφή κανονιστικό φραγμό: σε περίπτωση de facto αδυναμίας πραγματοποίησης των επανεισδοχών, οι εθνικές αρχές εμποδίζονται να απορρίπτουν τις αιτήσεις ως απαράδεκτες βάσει του άρθρου 33 παρ. 2 στοιχ. γ' της ΟΔΑ.** Αντίθετα, οφείλουν να απέχουν από οποιαδήποτε αδικαιολόγητη αναβολή και να προβαίνουν άμεσα στην εξατομικευμένη εξέταση της ουσίας των αιτημάτων διεθνούς προστασίας.¹¹⁵

Συμπερασματικά, οι συμφωνηθείσες διατάξεις του Κανονισμού για τις διαδικασίες ασύλου καθώς και το δελτίο τύπου του Συμβουλίου της ΕΕ φέρνουν την «ασφαλή τρίτη χώρα» σε ευθεία σύγκρουση με το θεμελιώδες δικαίωμα στο άσυλο και με την αρχή της μη επαναπροώθησης (non-refoulement), υπονομεύουν δε την ασφάλεια δικαίου και τη δίκαιη και ενδεδειγμένη εξέταση των αιτημάτων ασύλου,

- *Άρθρο 78 ΣχΝ (Πλαίσιο φιλοξενίας)*

Σύμφωνα με την πρώτη παράγραφο του άρθρου, οι ασφαλείς ζώνες των περιφερειακών υπηρεσιών της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης εντάσσονται στους χώρους στέγασης των ασυνόδευτων ανηλίκων, ενώ κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 4, οι ανήλικοι των οποίων η αίτηση εξετάζεται στο πλαίσιο της ταχείας διαδικασίας ή της διαδικασίας στα σύνορα (ά. 43 έως 54 και 42 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1348), «παραμένουν ή, κατά περίπτωση, τοποθετούνται κατά προτεραιότητα» στις ως άνω ασφαλείς ζώνες, χωρίς καμία δυνατότητα μετακίνησης σε Εποπτευόμενα Διαμερίσματα Ημιαυτόνομης Διαβίωσης. Πέρα από την ακαταλληλότητα των ζωνών αυτών για την παραμονή των παιδιών,¹¹⁶ η ΕΕΔΑ οφείλει να επισημάνει την παραβίαση της αρχής της μη διάκρισης και του βέλτιστου συμφέροντος που προβλέπει η ΔΣΔΠ, η οποία συνίσταται στη διαφορετική αντιμετώπιση και παροχή παιδικής προστασίας βάσει εθνικότητας. Τούτο προκύπτει διότι κατά το ά. 126 του Σχ/Ν και 42 του Κανονισμού 1348/2024, τα παιδιά που προέρχονται από θεωρούμενες ασφαλείς χώρες καταγωγής ή από χώρες με ποσοστό αποφάσεων υπέρ της χορήγησης διεθνούς προστασίας 20 % ή χαμηλότερο, εξετάζονται βάσει των ειδικών διαδικασιών και άρα τοποθετούνται στις ασφαλείς ζώνες.

Η ΕΕΔΑ διαπιστώνει με ανησυχία ότι η δέσμευση θέσης (στο πλαίσιο φιλοξενίας) για μία μόνο μέρα σε περίπτωση εξαφάνισης του ανηλίκου είναι ιδιαίτερα ανελαστική. Συνεκτιμώντας το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, τις αυξημένες ανάγκες προστασίας της παιδικής ηλικίας και

¹¹⁵ Νομολογία σχετικά με το άσυλο που εκδόθηκε από το Δικαστήριο της ΕΕ το 2024, Ενημερωτικό δελτίο EUAA/2025/32   Απρίλιος   2025,   σελ.   9,   Ανακτήθηκε από: https://www.euaa.europa.eu/sites/default/files/publications/2025-10/Factsheet32_CJEU_jurisprudence_EL.pdf

¹¹⁶ Βλ. σχόλια ά. 82 του παρόντος.

τις πιθανές επιπτώσεις που μπορεί να επιφέρει η αποδέσμευση της θέσης κρίνεται αναγκαίο να επιμηκυνθεί το προτεινόμενο χρονικό πλαίσιο. Σύμφωνα με το ΔΕΕ, ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να προβλέπει μεταξύ των κυρώσεων που δύνανται να επιβληθούν σε αιτούντα, σε περίπτωση σοβαρής παράβασης των κανόνων των κέντρων φιλοξενίας, κύρωση συνιστάμενη στην ανάκληση, έστω και προσωρινή, των υλικών συνθηκών υποδοχής, οι οποίες αφορούν τη στέγαση, την τροφή ή την ένδυση, καθώς μια τέτοια κύρωση θα είχε ως αποτέλεσμα τη στέρηση της δυνατότητας να αντιμετωπίσει τις πλέον στοιχειώδεις ανάγκες του.¹¹⁷ Σε κάθε τέτοια απόφαση πρέπει τηρείται ο σεβασμός της αρχής της αναλογικότητας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, όπως και το ά. 24 ΧΘΔ.

• *Άρθρο 82 ΣχΝ (Λειτουργία ασφαλών ζωνών για ασυνόδευτους ανηλίκους)*

Η Εθνική Επιτροπή εκφράζει τη διαφωνία της ως προς την πρόβλεψη του άρθρου για δυνατότητα τοποθέτησης των ανηλικών άνω των 16 ετών στις «ασφαλείς ζώνες» των ΚΕΔ και των ΕΔΦΠΑΑ της ΥπΥΤ. Μάλιστα, «για λόγους επείγουσας προστασίας», η μεταφορά γίνεται ακόμη και στην περίπτωση που ο φορέας υλοποίησης ως προς την παροχή υπηρεσιών διακόπτει τη λειτουργία του ή δεν υπάρχει καθόλου. **Με την «κανονικοποίηση» των ασφαλών ζωνών ως δομών στέγασης ανηλικών πλήττεται σημαντικά το πλαίσιο της παιδικής προστασίας που έχει μέχρι σήμερα εδραιωθεί, συνιστώντας σημαντική υπαναχώρηση.**

Όπως έχει τονίσει πολλές φορές η Επιτροπή, τα ασυνόδευτα παιδιά συγκαταλέγονται μεταξύ των πλέον ευάλωτων ομάδων πληθυσμού και χρήζουν ειδικής και άμεσης προστασίας και μέριμνας. Συνεπώς, η παραμονή τους σε τέτοιους χώρους πρέπει να περιορίζεται στο μικρότερο δυνατό διάστημα, όσο δηλαδή κρατά η διαδικασία διαλογής, ενώ η άμεση μεταφορά τους σε κατάλληλους χώρους φιλοξενίας (ΚΦΑΑ, δομές επείγουσας φιλοξενίας, ΕΔΗΔ) είναι επιτακτική.¹¹⁸ Κατά τις μαρτυρίες των οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών, αλλά και των πληροφοριών που έχει συλλέξει η ίδια η ΕΕΔΑ, οι εν λόγω εγκαταστάσεις συνιστούν το πλέον ακατάλληλο περιβάλλον για τα παιδιά, τα οποία αναγκάζονται να παραμένουν περιορισμένα επί μακρά χρονικά διαστήματα, σε συνθήκες de facto κράτησης, χωρίς επαρκή πρόσβαση σε εκπαίδευση, υγειονομική περίθαλψη, ψυχοκοινωνική υποστήριξη ή νομική συνδρομή, διαβιώνοντας υπό εξευτελιστικές και υποβαθμισμένες συνθήκες.¹¹⁹ Την ακαταλληλότητα των δομών έχει διαπιστώσει τόσο το ΕΔΔΑ,¹²⁰ με την έκδοση αποφάσεων ασφαλιστικών μέτρων για άμεση μεταφορά των παιδιών, όσο και τα εθνικά δικαστήρια.¹²¹

¹¹⁷ ΔΕΕ, C-233/18 Zubair Haqbin κατά Federaal Agentschap voor de opvang van asielzoekers, 12.11.2019, σκ.50-56.

¹¹⁸ ΕΕΔΑ, Παρατηρήσεις σχετικά με την εφαρμογή της Συνθήκης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού στην Ελλάδα, Ιανουάριος 2020.

¹¹⁹ Joint Press Release, Hundreds of unaccompanied children in Unsafe Zones: Need for an Immediate Activation of Relocation, 2024. [Ανήλικοι χωρίς «ζώνη ασφαλείας» | Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ](#)

¹²⁰ ΕΔΔΑ, Α.Ι. κατά Ελλάδας, Προσφυγή υπ' αριθ. 18509/2025, 23.06.2025. ΕΔΔΑ, Α.Α. και Άλλοι κατά Ελλάδας, Προσφυγή υπ' αριθ. 18333/25, 20.06.2025. Βλ. επίσης, HRLP, [Interim measures granted for 46 unaccompanied children](#), 21.05.2025.

¹²¹ Ενδ. Διοικητικό Πρωτοδικείο Ρόδου, [AP88/2025](#).

Η ΕΕΔΑ εκφράζει επίσης την ανησυχία της για το νομικό καθεστώς των παιδιών για τα οποία θα αποφασίζεται η διαμονή/επιστροφή σε αυτές τις ζώνες, όπως και για τα κριτήρια επιλογής τους. Σε κάθε περίπτωση, η διάταξη είναι αντίθετη με τα άρθρα της Σύμβασης των Η.Ε. για τα Δικαιώματα του Παιδιού που διασφαλίζουν την αρχή του βέλτιστου συμφέροντος και την αρχή της μη διάκρισης, καθώς και με το ά. 24 του ΧΘΔ.

Η ΕΕΔΑ επαναφέρει την πρότασή της για θέσπιση ειδικής κατηγορίας άδειας διαμονής για τους ασυνόδευτους ανηλίκους στην Ελλάδα, η οποία να διασφαλίζει την πλήρη άσκηση των δικαιωμάτων τους και για την προστασία αυτών, επί τη βάση της ανηλικότητας και ανεξαρτήτως της έκβασης της διαδικασίας διεθνούς προστασίας ή άλλης διαδικασίας εξέτασης καθεστώτος παραμονής ή άλλως, τη νομοθετική πρόβλεψη ειδικής κατηγορίας άδειας διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους, η οποία να χορηγείται στους ασυνόδευτους ανηλίκους, χωρίς να συναρτάται με άλλους πρόσθετους παράγοντες.¹²²

- *Άρθρο 91 ΣχΝ (Αξιολόγηση και καθορισμός του βέλτιστου συμφέροντος των ανηλίκων)*

Η Εθνική Επιτροπή χαιρετίζει τη ρητή πρόβλεψη για την αξιολόγηση και τον καθορισμό του βέλτιστου συμφέροντος των ανήλικων παιδιών με τη χρήση δεικτών, προτυποποιημένων διαδικασιών και εγγράφων, η οποία είχε εισαχθεί στην ελληνική έννομη τάξη με τον Ν. 4939/2022, όπως τροποποιήθηκε με τον Ν. 4960/2022. Επίσης θετικό βήμα αποτελεί η εκπαίδευση των υπαλλήλων και του προσωπικού των φορέων. Λαμβάνοντας υπόψη τις πολλαπλές ελλείψεις που εξακολουθούν να παρατηρούνται στο σύστημα υποδοχής και στις διαδικασίες ασύλου που αφορούν ασυνόδευτους ανηλίκους, η ΕΕΔΑ θεωρεί εξαιρετικά σημαντική την υιοθέτηση ενός σαφούς και ενιαίου εργαλείου Αξιολόγησης του Βέλτιστου Συμφέροντος του Παιδιού (Best Interests Assessment – BIA), το οποίο θα ενημερώνεται, επικαιροποιείται και εφαρμόζεται από όλες τις εμπλεκόμενες διοικητικές αρχές σε κάθε απόφαση που επηρεάζει το παιδί.¹²³ Για τον λόγο αυτό, η ΕΕΔΑ προκρίνει την ενίσχυση και διασφάλιση της Εργαλειοθήκης Διαδικασιών Βέλτιστου Συμφέροντος που δημιουργήθηκε από τη Γενική Γραμματεία Ευάλωτων Πολιτών και Θεσμικής Προστασίας σε συνεργασία με την

¹²² ΕΕΔΑ, Παρατηρήσεις στη νομοθετική πρωτοβουλία του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου με τίτλο: «Πρώτηση πολιτικών νόμιμης μετανάστευσης, ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1233 σχετικά με ενιαία διαδικασία υποβολής αίτησης για τη χορήγηση στους υπηκόους τρίτων χωρών, ενιαίας άδειας διαμονής και εργασίας στην επικράτεια κράτους μέλους και σχετικά με κοινό σύνολο δικαιωμάτων για τους εργαζόμενους από τρίτες χώρες που διαμένουν νομίμως σε κράτος μέλος, τροποποιήσεις του Κώδικα Μετανάστευσης και άλλες διατάξεις, 21.01.2026, σελ. 19-20.

ΕΕΔΑ, Έκθεση Αναφοράς για το Προσφυγικό και το Μεταναστευτικό Ζήτημα – Μέρος Β', Σεπτέμβριος 2020. ΕΕΔΑ, Παρατηρήσεις στη νομοθετική πρωτοβουλία του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου υπό τον τίτλο «Κώδικας Μετανάστευσης», Μάρτιος 2023, σελ. 16

¹²³ GNCHR, Information relevant to the implementation of the Convention on the Rights of the Child Submission to the UN Committee on the Rights of the Child, January 2020.

Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο.¹²⁴

5. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) 2024/1348 ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΚΟΙΝΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ (ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ - ΜΕΡΟΣ Δ' ΣχΝ)

Ο Κανονισμός Διαδικασιών Ασύλου (Asylum Procedures Regulation – APR) αποσκοπεί στη θέσπιση μιας ενιαίας, δεσμευτικής και άμεσα εφαρμοστέας διαδικασίας εξέτασης αιτήσεων διεθνούς προστασίας σε όλα τα κράτη μέλη. Σε αντίθεση με την προγενέστερη Οδηγία 2013/32/ΕΕ, η οποία άφηνε σημαντικά περιθώρια διακριτικής ευχέρειας στα κράτη μέλη, η επιλογή του Κανονισμού αντανακλά την πρόθεση για αυξημένο βαθμό εναρμόνισης και ομοιομορφίας ως προς τη διαδικαστική μεταχείριση των αιτούντων, με στόχο τη μείωση των αποκλίσεων μεταξύ εθνικών συστημάτων και, κατ' επέκταση, τον περιορισμό των δευτερογενών μετακινήσεων εντός της Ένωσης.

Κατά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ο Κανονισμός αποβλέπει στην εισαγωγή απλούστερων, σαφέστερων και ταχύτερων διαδικασιών, με δεσμευτικά χρονικά όρια για την εξέταση των αιτήσεων, καθώς και στην εξασφάλιση ότι αυτές θα διεκπεραιώνονται δίκαια και αποτελεσματικά, βάσει κοινών προτύπων. Στο ίδιο πλαίσιο, εντάσσεται και η πρόβλεψη για διαφορετικές διαδικαστικές διαδρομές, όπως ενδεικτικά η ταχεία διαδικασία εξέτασης και η διαδικασία στα σύνορα, καθώς και η κατοχύρωση βασικών εγγυήσεων, όπως η προσωπική συνέντευξη, η πρόσβαση σε διερμηνεία, η ενημέρωση για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις και η δυνατότητα νομικής καθοδήγησης ή και συνδρομής. Ως προς το πεδίο εφαρμογής του, ο Κανονισμός καλύπτει όλα τα στάδια της εξέτασης αιτήσεων διεθνούς προστασίας, από την υποβολή της αίτησης έως και την απόφαση πρώτου βαθμού και την προσφυγή, ενώ εισάγει στενότερη διασύνδεση της διαδικασίας ασύλου με τον τομέα των επιστροφών, ιδίως μέσω της παράλληλης λειτουργίας συνοριακών διαδικασιών ασύλου και επιστροφών μέσω του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1349 για τη θέσπιση διαδικασίας επιστροφής στα σύνορα.

Ωστόσο, παρά την επιδίωξη αυξημένης εναρμόνισης και αποτελεσματικότητας, ο Κανονισμός Διαδικασιών Ασύλου έχει αποτελέσει αντικείμενο έντονης κριτικής από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και διεθνείς φορείς. Ενδεικτικά, το ECRE τονίζει ότι, σε σύγκριση με το προϊσχύσαν καθεστώς της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ, ο Κανονισμός **ενδέχεται να οδηγήσει σε υποβάθμιση των επιπέδων προστασίας, μέσω της ενίσχυσης των συνοριακών και επιταχυνόμενων διαδικασιών και της διεύρυνσης της δυνατότητας εξέτασης αιτήσεων υπό κράτηση, ιδίως στα εξωτερικά σύνορα, αλλά και σε περιορισμό στην**

¹²⁴ Εκκίνηση πιλοτικής εφαρμογής της νέας Εργαλειοθήκης Διαδικασιών Βέλτιστου Συμφέροντος που δημιουργήθηκε από τη Γενική Γραμματεία Ευάλωτων Πολιτών και Θεσμικής Προστασίας του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου | Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου

πρόσβαση σε αποτελεσματικά ένδικα μέσα και νομική συνδρομή.¹²⁵ Επιπλέον, η έμφαση του Κανονισμού στις συνοριακές διαδικασίες συνδέεται με μια ευρύτερη μετατόπιση του ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου προς ένα μοντέλο διαχείρισης της μετανάστευσης με επίκεντρο τα εξωτερικά σύνορα, όπου η εξέταση των αιτήσεων πραγματοποιείται ταχύτερα εισάγοντας και το λεγόμενο **νομικό πλάσμα μη εισόδου**.

- **Άρθρα 96 (Γενικές εγγυήσεις για τους αιτούντες διεθνή προστασία)**

Το άρθρο 96 του Σχεδίου Νόμου παραπέμπει στο άρθρο 8 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1348 για τις βασικές εγγυήσεις που απολαμβάνουν οι αιτούντες κατά τη διοικητική διαδικασία, και ρυθμίζει ζητήματα σχετικά με την πληροφόρηση και την παροχή υπηρεσιών διερμηνείας. Πέραν της παραπομπής στο άρθρο 8, η εθνική διάταξη εισάγει πρόσθετους τρόπους ενημέρωσης και υποστήριξης της διερμηνείας, οι οποίοι δεν προβλέπονται ρητά στον Κανονισμό, αν και απηχούν υφιστάμενες ρυθμίσεις της εθνικής νομοθεσίας (βλ. άρθρο 74 Ν. 4939/22). Ειδικότερα, προβλέπεται ότι η πληροφόρηση των αιτούντων μπορεί να παρέχεται όχι μόνο γραπτώς, μέσω ενημερωτικού υλικού σε φυσική ή ηλεκτρονική μορφή ή, όπου απαιτείται, προφορικώς, αλλά και με αυτοματοποιημένα μέσα, όπως τηλεφωνικά συστήματα ή πληροφοριακά συστήματα τεχνητής νοημοσύνης. Αντίστοιχα, ως προς τη διερμηνεία, εισάγεται η δυνατότητα χρήσης λογισμικών αυτοματοποιημένης μετάφρασης και υποτιτλισμού μέσω συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης.

Η διεύρυνση αυτή των μέσων ενημέρωσης και διερμηνείας εγείρει ζητήματα ως προς τη συμβατότητά της με το άρθρο 8 του Κανονισμού 2024/1348, στο μέτρο που το ενωσιακό κείμενο δεν προβλέπει ρητά τη χρήση «κάθε άλλου πρόσφορου μέσου» ούτε περιλαμβάνει ειδική αναφορά σε αυτοματοποιημένες ή τεχνολογικά διαμεσολαβημένες μορφές πληροφόρησης και διερμηνείας. Υπό το πρίσμα αυτό, η χρήση τηλεφωνικών συστημάτων ή συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης για την ενημέρωση, τη απομαγνητοφώνηση ή τον υποτιτλισμό πρέπει να αξιολογείται με ιδιαίτερη προσοχή, ιδίως ως προς την επάρκεια, την ακρίβεια και την προσβασιμότητα των παρεχόμενων πληροφοριών και υπηρεσιών.

Περαιτέρω, στις περιπτώσεις όπου προβλέπεται η χρήση πληροφοριακών συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης, όπως ενδεικτικά στο άρθρο 96 παρ. 5 για τις γενικές εγγυήσεις προς τους αιτούντες ή στο άρθρο 101 παρ. 1 για την καταγραφή των συνεντεύξεων, η σχετική πρόβλεψη θα πρέπει να διατυπώνεται ως επικουρική δυνατότητα και όχι ως αποκλειστικός τρόπος παροχής των σχετικών υπηρεσιών. Σε κάθε περίπτωση, η χρήση τέτοιων εργαλείων πρέπει να περιβάλλεται από σαφείς πρόσθετες εγγυήσεις, οι οποίες να διασφαλίζουν την ορθή, αξιόπιστη και δεοντολογικά συμβατή λειτουργία τους, καθώς και την αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων των αιτούντων, ιδίως ως προς την ακρίβεια της επικοινωνίας, την κατανόηση της διαδικασίας και τη δυνατότητα ουσιαστικής συμμετοχής σε αυτήν.

¹²⁵ ECRE Comments Paper: Regulation establishing a Common Procedure for International Protection in the EU, Νοέμβριος 2024, διαθέσιμο σε <https://tinyurl.com/manzbyht>.

- *Άρθρο 99 ΣχΝ (Κοινή συνέντευξη επί του παραδεκτού και επί της ουσίας)*

Με το άρθρο 99 παρ. 2 του Σχεδίου Νόμου προβλέπεται η δυνατότητα διενέργειας συνέντευξης επί του παραδεκτού της αίτησης διεθνούς προστασίας από κοινού με τη συνέντευξη επί της ουσίας, υπό την προϋπόθεση ότι ο αιτών ενημερώνεται για τη σχετική δυνατότητα το αργότερο 24 ώρες πριν. Προβλέπεται, περαιτέρω, ότι η προθεσμία αυτή αναπροσαρμόζεται εύλογα στις περιπτώσεις όπου οι αιτούντες χρήζουν ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων, χωρίς να δύναται να υπερβεί τις τρεις ημέρες. Ωστόσο, η προβλεπόμενη προθεσμία των 24 ωρών κρίνεται εξαιρετικά σύντομη, ιδίως ενόψει της φύσης της συνέντευξης επί του παραδεκτού, κατά την οποία ο αιτών καλείται να τοποθετηθεί επί σύνθετων νομικών ζητημάτων, όπως η εφαρμογή λόγων απαραδέκτου (π.χ. ασφαλής τρίτη χώρα, πρώτη χώρα ασύλου) και να εκθέσει επιχειρήματα ως προς τη μη συνδρομή τους στην περίπτωση του. Στο περιορισμένο αυτό χρονικό πλαίσιο καθίσταται πρακτικά δυσχερής, αν όχι αδύνατη, η εξασφάλιση ουσιαστικής νομικής συνδρομής ή καθοδήγησης.

Η προσέγγιση αυτή εμφανίζεται να αποκλίνει από το πνεύμα του άρθρου 12 παρ. 1 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1348, το οποίο προβλέπει μεν τη δυνατότητα διεξαγωγής κοινής συνέντευξης επί του παραδεκτού και της ουσίας, πλην όμως υπό την ουσιώδη προϋπόθεση ότι ο αιτών έχει προηγουμένως ενημερωθεί και ότι ήταν σε θέση να συμβουλευτεί νομικό σύμβουλο ή άλλο πρόσωπο που παρέχει νομική καθοδήγηση. Η ενωσιακή διάταξη δεν καθορίζει συγκεκριμένη προθεσμία, ούτε εισάγει περιορισμούς τέτοιας έκτασης, αλλά αντιθέτως δίνει έμφαση στη διασφάλιση της πραγματικής δυνατότητας προετοιμασίας του αιτούντος με την υποστήριξη νομικού συμβούλου. Υπό το πρίσμα αυτό, η θέσπιση στενής και προκαθορισμένης προθεσμίας, όπως αυτή των 24 ωρών, χωρίς ρητή σύνδεση με την ουσιαστική δυνατότητα πρόσβασης σε νομική συμβουλή, ενδέχεται να υπονομεύει την αποτελεσματική άσκηση των σχετικών δικονομικών εγγυήσεων και να περιορίζει τη δυνατότητα του αιτούντος να συμμετάσχει ουσιαστικά στη διαδικασία.

Για λόγους πλήρους εναρμόνισης με το άρθρο 12 παρ. 1 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1348, κρίνεται σκόπιμο να προβλεφθεί προθεσμία ενημέρωσης μεγαλύτερη των 24 ωρών, η οποία να είναι επαρκής ώστε να εξασφαλίζεται στην πράξη η δυνατότητα του αιτούντος να λάβει έγκαιρα και ουσιαστικά νομική συνδρομή πριν από τη διενέργεια της κοινής συνέντευξης, κατά τρόπο που να καθιστά τη σχετική εγγύηση αποτελεσματική και όχι απλώς τυπική.

- *Άρθρο 102 ΣχΝ (Νομική συνδρομή στον α' βαθμό)*

Με την ισχύουσα νομοθεσία για τις διαδικασίες ασύλου του Ν. 4939/22 δεν προβλέπεται δωρεάν νομική συνδρομή, συμβουλή ή εκπροσώπηση στις διαδικασίες του α' βαθμού. Ο αιτών μπορεί να ζητήσει νομική συνδρομή μόνο με δική του δαπάνη (76 παρ.1). Προβλέπεται, ωστόσο, η παροχή δωρεάν νομικών πληροφοριών και πληροφοριών για τη διαδικασία που αφορούν την υπόθεσή του. Εκτός αυτού, παρέχεται, κατόπιν αίτησής του, δωρεάν εξειδικευμένη ενημέρωση σχετικά με το σκεπτικό της απόφασης απόρριψης του αιτήματος ασύλου και τη δυνατότητα άσκησης προσφυγής (76 παρ. 2). Με το άρθρο 102 του ΣχΝ εισάγεται η δυνατότητα παροχής δωρεάν νομικής καθοδήγησης στο πλαίσιο της διαδικασίας

του α' βαθμού κατόπιν αιτήματος του αιτούντος το αργότερο μέχρι την καταχώριση της αίτησης ασύλου. Η νομική καθοδήγηση περιλαμβάνει: α) καθοδήγηση και επεξήγηση της διοικητικής διαδικασίας συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις κατά τη διάρκεια της· β) συνδρομή σχετικά με την κατάθεση της αίτησης και καθοδήγηση σχετικά με: i) τις διαφορετικές διαδικασίες στο πλαίσιο των οποίων μπορεί να εξεταστεί η αίτηση και τους λόγους για την εφαρμογή των εν λόγω διαδικασιών, ii) τους κανόνες που σχετίζονται με το παραδεκτό της αίτησης, και iii) νομικά ζητήματα που ανακύπτουν στην πορεία της διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών σχετικά με τον τρόπο προσβολής απορριπτικής απόφασης. Η ΕΕΔΑ θεωρεί θετική τη συγκεκριμένη πρόβλεψη καθώς η παροχή νομικής καθοδήγησης ήδη από τα αρχικά στάδια της διαδικασίας του α' βαθμού θα συμβάλλει καθοριστικά στη ενίσχυση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της διαδικασίας ασύλου. Ωστόσο, πέρα από την ατομική νομική καθοδήγηση, προβλέπεται η δυνατότητα παροχής νομικής καθοδήγησης σε ομάδες ατόμων που μπορεί να φτάσουν μέχρι τα 15 άτομα ή και 50 σε περιόδους μαζικών αφίξεων. Οι ομαδικές συμβουλευτικές προβλέπονται από τον Κανονισμό, αλλά η πρόβλεψη των εφαρμοστικών μέτρων ότι μπορεί να φτάνουν μέχρι τα 15 ή και τα 50 άτομα είναι πιθανό να δημιουργήσει πρόβλημα ως προς την αποτελεσματική πρόσβαση σε νομική καθοδήγηση, ενώ είναι πιθανόν να ανακύψουν και ζητήματα εμπιστευτικότητας ως προς τους λόγους που επικαλείται ο εκάστοτε αιτών στο αίτημα ασύλου του.

- *Άρθρο 103 ΣχΝ (Νομική συνδρομή στον β' βαθμό)*

Με την ισχύουσα νομοθεσία για τις διαδικασίες ασύλου του Ν. 4939/22 προβλέπεται η παροχή δωρεάν νομικής συνδρομής και εκπροσώπησης στις διαδικασίες του β' βαθμού ενώπιον της Αρχής Προσφυγών κατόπιν αιτήματός τους. Η νομική συνδρομή παρέχεται από Δικηγόρους που έχουν ενταχθεί σε σχετικό Μητρώο που τηρείται στο Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, υπό την προϋπόθεση ότι ο αιτών δεν εκπροσωπείται ήδη από άλλο Δικηγόρο. Με το άρθρο 103 παρ. 2 του ΣχΝ ορίζεται ότι στους αιτούντες παρέχεται, κατόπιν αιτήματός τους προς την Υπηρεσία Ασύλου το αργότερο 48 ώρες πριν την εκπνοή της προθεσμίας άσκησης προσφυγής, δωρεάν νομική συνδρομή και εκπροσώπηση στις διαδικασίες του β' βαθμού ενώπιον της Αρχής Προσφυγών. Με την παρ. 5 του ίδιου άρθρου καθορίζονται τρεις περιπτώσεις αποκλεισμού από τη δωρεάν νομική βοήθεια από τις συνολικά τέσσερις που προβλέπονται στο άρθρο 17 παρ. 2 του Κανονισμού. Οι τρεις περιπτώσεις αποκλεισμού που υιοθετεί το ΣχΝ είναι οι εξής: α) ο αιτών, ο οποίος γνωστοποιεί την οικονομική του κατάσταση, θεωρείται ότι διαθέτει επαρκείς πόρους για να εξασφαλίσει νομική συνδρομή και εκπροσώπηση ίδια δαπάνη· β) η προσφυγή ή η επανεξέταση βρίσκεται σε δεύτερο ή υψηλότερο βαθμό δικαιοδοσίας, όπως προβλέπεται βάσει του εθνικού δικαίου, συμπεριλαμβανομένων νέων συζητήσεων στο ακροατήριο ή επανεξετάσεων της προσφυγής· γ) όταν ο αιτών επικουρείται ή εκπροσωπείται από νομικό σύμβουλο. Η ΕΕΔΑ θεωρεί θετικό το γεγονός ότι στους λόγους αποκλεισμού από τη δωρεάν νομική συνδρομή δεν συμπεριλήφθηκε η περίπτωση του άρθρου 17 παρ.2 περ. γ' του Κανονισμού που είναι να θεωρείται ότι η προσφυγή δεν έχει πραγματική πιθανότητα επιτυχίας ή η άσκησή της είναι

καταχρηστική. Ωστόσο σχετικά με τη δυνατότητα της Υπηρεσίας Άσυλου να αποφασίζει τον αποκλεισμό από τη νομική συνδρομή όσων αιτούντων θεωρείται ότι έχουν τους απαραίτητους οικονομικούς πόρους να την εξασφαλίζουν ίδια δαπάνη, κατά την κρίση της ΕΕΔΑ, **εγείρει σοβαρούς προβληματισμούς καθώς η ανάγκη τεκμηρίωσής της δύναται να περιπλέξει τη διαδικασία, επιτείνοντας τις καθυστερήσεις και δημιουργώντας λειτουργικές δυσχέρειες.** Η ΕΕΔΑ προτείνει να μην περιληφθεί η συγκεκριμένη περίπτωση στη διάταξη για τον αποκλεισμό από τη νομική συνδρομή.

- **Άρθρο 104 (Ειδικές Διαδικαστικές Εγγυήσεις)**

Η ρύθμιση του άρθρου 104 παρ. 2 του Σχεδίου Νόμου, η οποία απαριθμεί ορισμένες μορφές ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων, όπως η δυνατότητα επιπλέον διαλειμμάτων κατά τη συνέντευξη, η δυνατότητα μετακίνησης του αιτούντος κατά τη διάρκειά της για λόγους υγείας και η επιείκεια ως προς μη μείζονες ανακρίβειες ή αντιφάσεις που συνδέονται με την κατάσταση της υγείας του, κινείται κατ' αρχήν στο πνεύμα της υποχρέωσης παροχής αναγκαίας υποστήριξης που προβλέπεται στο άρθρο 21 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1348. Ωστόσο, η προσέγγιση αυτή φαίνεται περιοριστική, καθόσον επικεντρώνεται σε συγκεκριμένα, κατεξοχήν διαδικαστικά μέτρα κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, τα οποία, αν και σημαντικά, δεν εξαντλούν το εύρος της έννοιας των ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων, όπως αυτή διαμορφώνεται στο ενωσιακό δίκαιο.

Ειδικότερα, τα άρθρα 20 και 21 του Κανονισμού θεμελιώνουν ένα δυναμικό και εξατομικευμένο σύστημα αξιολόγησης και παροχής υποστήριξης, το οποίο δεν περιορίζεται σε τυποποιημένες διευκολύνσεις κατά τη συνέντευξη, αλλά εκτείνεται σε ολόκληρη τη διαδικασία εξέτασης της αίτησης διεθνούς προστασίας και αποσκοπεί στη διασφάλιση της ουσιαστικής συμμετοχής του αιτούντος και της δυνατότητάς του να ασκήσει αποτελεσματικά τα δικαιώματά του. Στο πλαίσιο αυτό, η αναγκαία υποστήριξη μπορεί να περιλαμβάνει, ανάλογα με την περίπτωση, την προσαρμογή των διαδικασιών, την αλλαγή του τρόπου διεξαγωγής της συνέντευξης, την αποχή από την εφαρμογή ταχύρρυθμων ή συνοριακών διαδικασιών, ή και την παροχή εξειδικευμένης υποστήριξης από επαγγελματίες, ιδίως σε περιπτώσεις θυμάτων βίας ή σοβαρής ευαλωτότητας.

Υπό το πρίσμα αυτό, η απαρίθμηση του άρθρου 104, αν και αντανακλά υφιστάμενη εθνική πρακτική (βλ. άρθρο 72 παρ. 2 Ν. 4939/22), ενδέχεται να δημιουργήσει την εντύπωση μιας περιορισμένης και τυποποιημένης αντίληψης των ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων, η οποία δεν αποτυπώνει πλήρως τον δυναμικό και λειτουργικό χαρακτήρα της σχετικής υποχρέωσης στο ενωσιακό δίκαιο.

Για λόγους σαφήνειας και πλήρους εναρμόνισης, θα ήταν σκόπιμο να καταστεί ρητό ότι τα αναφερόμενα μέτρα **έχουν ενδεικτικό χαρακτήρα** και ότι οι αρμόδιες αρχές υποχρεούνται να λαμβάνουν κάθε κατάλληλο και αναγκαίο μέτρο, βάσει εξατομικευμένης αξιολόγησης, ώστε να διασφαλίζεται η ουσιαστική και αποτελεσματική συμμετοχή του αιτούντος στη διαδικασία, σύμφωνα με τα άρθρα 20 και 21 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1348.

Περαιτέρω, διαπιστώνεται **ουσιώδες κενό ως προς την εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 20 παρ. 4 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1348**, η οποία προβλέπει τη δυνατότητα παραπομπής του αιτούντος, με τη συναίνεσή του, σε ιατρό, ψυχολόγο ή άλλον κατάλληλο επαγγελματία για την αξιολόγηση της ανάγκης παροχής ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων, ιδίως σε περιπτώσεις όπου υπάρχουν ενδείξεις ότι πρόκειται για θύματα βασανιστηρίων, βιασμού ή άλλων σοβαρών μορφών βίας. Παρά τη βαρύτητα της εν λόγω διαδικαστικής εγγύησης, η οποία αφορά κατηγορίες αιτούντων με ιδιαίτερα αυξημένη ευαλωτότητα και αυξημένο κίνδυνο ουσιαστικής αδυναμίας συμμετοχής στη διαδικασία, το εθνικό εφαρμοστικό πλαίσιο δεν φαίνεται να προβλέπει συγκεκριμένα μέτρα ή μηχανισμούς για την υλοποίησή της, όπως η διασφάλιση πρόσβασης σε κατάλληλες δομές υγείας, η πρόβλεψη διαδικασίας παραπομπής ή η συνεργασία με εξειδικευμένους επαγγελματίες.

Η έλλειψη αυτή αποκτά ιδιαίτερη σημασία, δεδομένου ότι η διάταξη του άρθρου 20 παρ. 4 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1348 εντάσσεται σε ένα σύστημα εγγυήσεων που αποσκοπεί στη διασφάλιση της ουσιαστικής και αποτελεσματικής συμμετοχής του αιτούντος, ιδίως όταν πρόκειται για πρόσωπα που έχουν υποστεί σοβαρά τραυματικά γεγονότα, τα οποία μπορεί να επηρεάζουν καθοριστικά τη δυνατότητά τους να εκφραστούν, να ανακαλέσουν γεγονότα ή να παράσχουν συνεκτική μαρτυρία. Υπό το πρίσμα αυτό, η απουσία ρυθμιστικού πλαισίου για την πρακτική ενεργοποίηση της εν λόγω δυνατότητας ενέχει τον κίνδυνο να παραμείνει ανενεργή ή να εφαρμόζεται αποσπασματικά, υπονομεύοντας στην πράξη την αποτελεσματικότητα των ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων, ιδίως σε περιπτώσεις εξαιρετικά σοβαρών παραβιάσεων, όπως η υποβολή σε βασανιστήρια ή σεξουαλική βία.

Προτείνεται η προσθήκη διάταξης με την οποία να προβλέπεται η θέσπιση συγκεκριμένου μηχανισμού παραπομπής των αιτούντων, με τη συναίνεσή τους, σε κατάλληλους ιατρούς, ψυχολόγους ή άλλους εξειδικευμένους επαγγελματίες, ιδίως σε περιπτώσεις ενδείξεων βασανιστηρίων ή άλλων μορφών σοβαρής βίας, καθώς και η εξασφάλιση διαθεσιμότητας των σχετικών υπηρεσιών και αξιοποίησης των πορισμάτων τους από τις αρμόδιες αρχές.

- *Άρθρο 107 ΣχΝ (Εκτίμηση ηλικίας ανηλίκων)*

Η ΕΕΔΑ χαιρετίζει την πρόβλεψη για διεξαγωγή της διαδικασίας εκτίμησης ηλικίας βάσει των οριζόμενων στο ά. 25 του Κανονισμού 1348/2024. Θετικά αξιολογείται επίσης η έκδοση νέας ΚΥΑ, όπως συνάγεται από την παραπομπή στην εξουσιοδοτική διάταξη 153 του ΣχΝ, καθώς το ισχύον πλαίσιο, ΚΥΑ147627/2025, δεν ανταποκρίνεται στα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα, αλλά ούτε και στον Κανονισμό, όπως έχει επισημανθεί και από την ΚτΠ.¹²⁶

- *Άρθρα 105 και 117 του ΣχΝ (Ειδικές εγγυήσεις για ασυνόδευτους ανήλικους, αιτήσεις ασυνόδευτων ανηλίκων)*

Η ΕΕΔΑ υπογραμμίζει τη σημασία άμεσου διορισμού επιτρόπου ή προσωρινού επιτρόπου προς διασφάλιση της προστασίας των δικαιωμάτων του παιδιού. Η Επιτροπή επαναφέρει τις συστάσεις της για κατάλληλη κατάρτιση του προσωπικού ως προς τις διαδικασίες εκτίμησης

¹²⁶ GCR-Save the Children, [Ελλάδα: Παιδιά που μετακινούνται](#), Ιανουάριος -Μάρτιος 2026.

του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού, καθώς και την ανάγκη διατήρησης του μέγιστου ορίου υποθέσεων ανά εκπρόσωπο (15 υποθέσεις), ώστε να διασφαλίζεται η ποιότητα και η εξατομικευμένη φροντίδα των ασυνόδευτων ανηλίκων. Τονίζεται δε η σημασία της ενημέρωσης των ανηλίκων, στη μητρική τους γλώσσα ή σε γλώσσα που κατανοούν, καθ' όλο το διάστημα που βρίσκονται στη δικαιοδοσία της ελληνικής Πολιτείας, σχετικά με τα δικαιώματά τους και ειδικότερα για το δικαίωμα υποβολής αιτήσεως διεθνούς προστασίας και τις συνέπειες αυτής, ανάλογα με την ηλικία τους.¹²⁷

- **Άρθρο 118 ΣχΝ (Μετάφραση προσκομισθέντων εγγράφων)**

Με το άρθρο 118 του Σχεδίου Νόμου προβλέπεται η δυνατότητα ανάθεσης της μετάφρασης των εγγράφων που προσκομίζει ο αιτών σε εξωτερικούς παρόχους μεταφραστικών υπηρεσιών, σε αντιστοιχία με το άρθρο 34 παρ. 4 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1348, το οποίο επιτρέπει την παροχή υπηρεσιών μετάφρασης από τρίτες οντότητες. Ωστόσο, η εθνική διάταξη δεν συνοδεύεται από ειδικές εγγυήσεις ως προς την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των αιτούντων, ούτε προβλέπει μέτρα διασφάλισης της εμπιστευτικότητας της διαδικασίας, παρά το γεγονός ότι τα προς μετάφραση έγγραφα συχνά περιέχουν ιδιαίτερα ευαίσθητες πληροφορίες, όπως στοιχεία σχετικά με διώξεις, βασανιστήρια, υγεία ή άλλες πτυχές της ιδιωτικής ζωής των αιτούντων.

Η έλλειψη αυτή δημιουργεί κενό ως προς τη διασφάλιση της νόμιμης και ασφαλούς επεξεργασίας δεδομένων κατά την ανάθεση σε τρίτους παρόχους μεταφραστικών υπηρεσιών, ιδίως ως προς τους όρους πρόσβασης, επεξεργασίας και διαβίβασης των πληροφοριών, καθώς και ως προς τις υποχρεώσεις εμπιστευτικότητας που βαρύνουν τους εμπλεκόμενους.

Υπό το πρίσμα αυτό, και δεδομένης της ιδιαίτερης ευαισθησίας των πληροφοριών που διακινούνται στο πλαίσιο της διαδικασίας διεθνούς προστασίας, θα ήταν αναγκαίο να προβλεφθούν ρητές εγγυήσεις που να διέπουν τη συνεργασία με εξωτερικούς παρόχους, ώστε να διασφαλίζεται τόσο η προστασία των προσωπικών δεδομένων όσο και η εμπιστευτικότητα της διαδικασίας, σύμφωνα με τα εφαρμοστέα πρότυπα ενωσιακού και εθνικού δικαίου.

- **Άρθρο 121 ΣχΝ (Απόρριψη αίτησης και έκδοση απόφασης επιστροφής)**

Η ΕΕΔΑ υπογραμμίζει την ανάγκη σεβασμού του απόλυτου δικαιώματος της αρχής της μη επαναπροώθησης στο άρθρο 121. Πάγια θέση της Επιτροπής είναι η ρητή κατοχύρωση της προστασίας από την απέλαση/επιστροφή όλων των ανηλίκων, εκτός κι αν συνοδεύουν τον γονέα τους ή τον ασκούντα τη γονική μέριμνα που απομακρύνεται.¹²⁸ Διαδικασίες επαναπατρισμού δύνανται να υλοποιηθούν μόνο υπό την προϋπόθεση ότι η επιστροφή του ανηλίκου στη χώρα καταγωγής, τεκμηριωμένα και κατόπιν ατομικής αξιολόγησης, εξυπηρετεί το βέλτιστο συμφέρον του ανηλίκου. Ειδικά όσον αφορά τα ασυνόδευτα ανήλικα, θα πρέπει να διευκρινιστεί ρητά πως απόφαση επιστροφής θα πρέπει να εκδίδεται (κατόπιν απόρριψης της σχετικής αίτησης) μόνο στην περίπτωση που τέτοια ενέργεια δεν θα αντίκειται στην αρχή

¹²⁷ Έκθεση Αναφοράς της ΕΕΔΑ για το Προσφυγικό και το Μεταναστευτικό Ζήτημα (Μέρος Β'), 24.09.2020

¹²⁸ Έκθεση Αναφοράς της ΕΕΔΑ για το Προσφυγικό και το Μεταναστευτικό Ζήτημα (Μέρος Β'), 24.09.2020

της μη επαναπροώθησης και του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού, λαμβανομένων υπόψη των όσων ορίζονται στο ά. 91 του ΣχΝ, καθώς και των ά. 6 και 11 του Ν.5226/2025.¹²⁹ Η ΕΕΔΑ επαναφέρει εκ νέου την ανάγκη για ρητή πρόβλεψη για ακρόαση του παιδιού, παρουσία επιτρόπου και αξιολόγηση εναλλακτικών λύσεων πριν από οποιαδήποτε επιστροφή (π.χ. οικογενειακή επανένωση σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ, πρόγραμμα προστασίας ανηλίκων).¹³⁰ Σε κάθε περίπτωση η απόφαση θα πρέπει να είναι επαρκώς αιτιολογημένη και εμπειριστατωμένη. Δέον δε να υπομνησθεί ότι κατά το ΔΕΕ, το άρθρο 5 της Οδηγίας 2008/115 αποκλείει την έκδοση απόφασης επιστροφής σε βάρος υπηκόου τρίτης χώρας, όταν η απόφαση αυτή αφορά ως χώρα προορισμού κράτος ως προς το οποίο υφίστανται ουσιώδεις λόγοι να θεωρηθεί ότι, σε περίπτωση εκτέλεσής της, ο εν λόγω υπήκοος τρίτης χώρας θα εκτεθεί σε πραγματικό κίνδυνο μεταχείρισης αντίθετης προς το άρθρο 18 ή το άρθρο 19 παρ. 2 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.¹³¹

- *Άρθρο 122 ΣχΝ (Λόγοι απαραδέκτου)*

Με το άρθρο 122 του Σχεδίου Νόμου εισάγονται στο εθνικό δίκαιο όλοι οι λόγοι απαραδέκτου που προβλέπονται στο άρθρο 38 παρ. 1 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1348, παρά το γεγονός ότι ο ενωσιακός νομοθέτης δεν επιβάλλει υποχρεωτικά την υιοθέτησή τους, αλλά παρέχει σχετικό διακριτικό περιθώριο στα κράτη μέλη. Ιδιαίτερη προκαλεί η επιλογή ενσωμάτωσης της περ. ε', σύμφωνα με την οποία αίτηση διεθνούς προστασίας δύναται να απορριφθεί ως απαράδεκτη για τον λόγο και μόνο ότι υποβλήθηκε μετά την πάροδο επτά ημερών από την έκδοση απόφασης επιστροφής. Η ρύθμιση αυτή, ερμηνευόμενη υπό το πρίσμα της πάγιας διοικητικής πρακτικής έκδοσης αποφάσεων επιστροφής κατά την άφιξη νεοεισερχόμενων πολιτών τρίτων χωρών, εγείρει σοβαρές ανησυχίες ως προς την πραγματική δυνατότητα πρόσβασης στη διαδικασία ασύλου.

Ειδικότερα, όπως επισημαίνεται από φορείς της κοινωνίας των πολιτών, η έκδοση απόφασης απομάκρυνσης αποτελεί συχνά την πρώτη διοικητική πράξη σε βάρος των νεοαφιχθέντων, με αποτέλεσμα να εκκινεί αυτομάτως η επταήμερη προθεσμία, ανεξαρτήτως του αν το πρόσωπο είχε ουσιαστική δυνατότητα να εκφράσει τη βούλησή του για υποβολή αίτησης ασύλου. Το πρόβλημα επιτείνεται σε περιβάλλοντα όπως τα Προαναχωρησιακά Κέντρα Κράτησης, όπου η επικοινωνία των κρατούμενων με τις αρμόδιες αρχές και η καταγραφή της βούλησης ασύλου παρουσιάζουν σημαντικές δυσχέρειες και καθυστερήσεις. Στις περιπτώσεις αυτές, η θέσπιση λόγου απαραδέκτου βάσει μιας αυστηρής και σύντομης προθεσμίας οδηγεί στην απόρριψη αιτήσεων χωρίς εξέταση της ουσίας, για λόγους που δεν σχετίζονται με το κατά πόσον ο αιτών χρήζει διεθνούς προστασίας.

¹²⁹ Ν. 5226/2025, *Αναμόρφωση πλαισίου και διαδικασιών επιστροφών πολιτών τρίτων χωρών-Λοιπές ρυθμίσεις του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου*, ΦΕΚ Α 154/08.09.2025, ά. 6 και 11.

¹³⁰ ΕΕΔΑ, *Υπόμνημα για τη συζήτηση και ψήφιση του Σχεδίου Νόμου του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη με τίτλο «Αναμόρφωση πλαισίου και διαδικασιών επιστροφών πολιτών τρίτων χωρών-Λοιπές ρυθμίσεις του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου»*, 29 Αυγούστου, 2025

¹³¹ ΔΕΕ, *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Removal-Medicinal cannabis)*, C-69/21, EU:C:2022:913, 2022, σκ. 56. ΔΕΕ, *Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl*, C-663/21, EU:C:2023:540, 2023, σκ. 50.

Η ανησυχία αυτή ενισχύεται περαιτέρω από το γεγονός ότι, κατά την εφαρμοζόμενη πρακτική, εκδίδονται μαζικά αποφάσεις επιστροφής ακόμη και σε πρόσωπα που εκδηλώνουν πρόθεση υποβολής αίτησης ασύλου, γεγονός που καθιστά τον συγκεκριμένο λόγο απαραδέκτου ιδιαίτερα επιρρεπή σε καταχρηστική εφαρμογή. Η συνέπεια είναι ότι αιτούντες ενδέχεται να στερούνται της δυνατότητας ουσιαστικής εξέτασης των ισχυρισμών τους και, σε συνδυασμό με την απουσία ανασταλτικού αποτελέσματος της προσφυγής στις περιπτώσεις αυτές, να εκτίθενται σε πραγματικό κίνδυνο απομάκρυνσης πριν αξιολογηθεί η ανάγκη τους για προστασία. Υπό το πρίσμα αυτό, η εν λόγω ρύθμιση εγείρει σοβαρά ζητήματα συμβατότητας με την αρχή της μη επαναπροώθησης, καθώς και με την υποχρέωση διασφάλισης αποτελεσματικής πρόσβασης στη διαδικασία ασύλου, δεδομένου ότι πιθανόν να οδηγήσει σε απόρριψη αιτήσεων για καθαρά διαδικαστικούς λόγους, χωρίς προηγούμενη εξέταση της ουσίας τους.

- *Άρθρο 125 ΣχΝ (Σιωπηρή ανάκληση)*

Με το άρθρο 125 του Σχεδίου Νόμου επιχειρείται η μεταφορά του άρθρου 41 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1348 ως προς τις σιωπηρές ανακλήσεις, πλην όμως η εθνική ρύθμιση εμφανίζει αυξημένη αυστηρότητα και περιορισμό των προβλεπόμενων εγγυήσεων. Ειδικότερα, ενώ ο Κανονισμός προβλέπει τη δυνατότητα της αρμόδιας αρχής να αναστείλει τη διαδικασία και να δώσει στον αιτούντα τη δυνατότητα να αιτιολογήσει ή να διορθώσει παραλείψεις πριν την κήρυξη της σιωπηρής ανάκλησης, το άρθρο 125 παρ. 2 του ΣχΝ μετατρέπει τη σχετική πρόβλεψη σε απλή διακριτική ευχέρεια της διοίκησης, χωρίς να διασφαλίζεται ότι ο αιτών θα έχει προηγούμενως πραγματική δυνατότητα συμμόρφωσης.

Παράλληλα, η προβλεπόμενη συνέπεια δεν περιορίζεται στη διαπίστωση της σιωπηρής ανάκλησης, αλλά οδηγεί σε απορριπτική απόφαση της αίτησης, **χωρίς να προβλέπεται μηχανισμός επαναφοράς της διαδικασίας, ενώ η άσκηση προσφυγής ενώπιον της Αρχής Προσφυγών δεν έχει αυτοδίκαιο ανασταλτικό αποτέλεσμα.** Η ρύθμιση αυτή, σε συνδυασμό με το ότι η σιωπηρή ανάκληση μπορεί να βασίζεται σε διαδικαστικές παραλείψεις, όπως η μη εμφάνιση σε συνέντευξη, ενέχει τον κίνδυνο απόρριψης αιτήσεων για καθαρά τεχνικούς λόγους, ακόμη και χωρίς εξέταση της ουσίας ή προηγούμενη παροχή ουσιαστικής δυνατότητας ακρόασης.

Συνεπώς, αν και το άρθρο 125 κινείται κατ' αρχήν στο πλαίσιο του Κανονισμού ως προς τις περιπτώσεις στις οποίες μια αίτηση μπορεί να θεωρηθεί σιωπηρά ανακληθείσα, καθώς και ως προς τη δυνατότητα της αποφαινόμενης αρχής είτε να εξετάσει την αίτηση επί τη βάση των διαθέσιμων στοιχείων είτε να προχωρήσει σε απόφαση σιωπηρής ανάκλησης, η επιλεγείσα διαμόρφωση αποδυναμώνει τις ενωσιακές εγγυήσεις και ενισχύει τον κίνδυνο περιορισμού της αποτελεσματικής πρόσβασης στη διαδικασία ασύλου.

- *Άρθρο 126 ΣχΝ (Ταχεία διαδικασία εξέτασης)*

Ήδη, σύμφωνα με το ά. 88(10) του Ν. 4939/2022, η αίτηση του ασυνόδευτου ανήλικου προσώπου εξετάζονται με την ταχύρρυθμη διαδικασία, σε περίπτωση που συνέτρεχε μία από τις τρεις οριζόμενες στο άρθρο προϋποθέσεις.¹³² Η ενσωμάτωση του ά. 42 του Κανονισμού 2024/ 1348 στο άρθρο 126 ΣχΝ προσθέτει δύο ακόμη λόγους, όταν, δηλαδή, θεωρείται ότι το πρόσωπο που υποβάλλει αίτηση εξαπάτησε σκοπίμως τις αρχές ή είναι υπήκοος τρίτης χώρας για την οποία το ποσοστό των αποφάσεων υπέρ της χορήγησης διεθνούς προστασίας της αποφαινόμενης αρχής ανέρχεται, σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα ετήσια μέσα στοιχεία της Eurostat σε επίπεδο Ένωσης, σε ποσοστό 20 % ή χαμηλότερο. Αρχικά, ενώ κατά το γράμμα του άρθρου του Κανονισμού υπάρχει διακριτική ευχέρεια των κ/μ ως προς την υιοθέτηση και χρήση της ταχείας διαδικασίας στα ασυνόδευτα παιδιά, με το παρόν άρθρο φαίνεται πως υιοθετείται πλήρως η ως άνω διαδικασία. Η ΕΕΔΑ εκφράζει την ανησυχία της ως προς τη θεσμοθέτηση και χρήση ταχύρρυθμων διαδικασιών λόγω των κινδύνων που αυτές ενέχουν για τα θεμελιώδη δικαιώματα. Σύμφωνα με το ECRE, τα ποσοστά αναγνώρισης διεθνούς προστασίας στις ταχύρρυθμες διαδικασίες τείνουν να είναι χαμηλότερα σε σύγκριση με εκείνα των υποθέσεων που εξετάζονται στο πλαίσιο της τακτικής διαδικασίας, λόγω των περιορισμένων, όπως διαπιστώνεται, διαδικαστικών εγγυήσεων, αλλά και των δυσκολιών διασφάλισης δίκαιης διαδικασίας.¹³³ Η αυξημένη ευαλωτότητα της πληθυσμιακής ομάδας των ασυνόδευτων ανηλίκων, όπως αυτή αναγνωρίζεται από το διεθνές και ευρωπαϊκό δίκαιο¹³⁴ αλλά και τη νομολογία,¹³⁵ και ο κίνδυνος να καταστούν θύματα βίας, κακοποίησης ή εμπορίας ανθρώπων, καθιστά τις ειδικές αυτές διαδικασίες ακατάλληλες να εντοπίσουν τις ειδικές ανάγκες υποδοχής και να προσφέρουν δικονομικά εχέγγυα. Επιπλέον, τέτοιες διαδικασίες φαίνεται να προσκρούουν στα ά. 3 και 22 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, τα οποία ορίζουν πως το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού πρέπει να αποτελεί πρωταρχικό κριτήριο σε κάθε διοικητική ή δικαστική απόφαση που το αφορά, ενώ τα κράτη υποχρεούνται να λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα, ώστε τα παιδιά που επιζητούν να αποκτήσουν το νομικό καθεστώς του πρόσφυγα να απολαμβάνουν της κατάλληλης προστασίας και ανθρωπιστικής βοήθειας που θα του επιτρέπουν να απολαμβάνει τα δικαιώματά του. Για τους λόγους αυτούς,

¹³²Ν.4939/2022, ά.88(10): «[...]Αιτήσεις διεθνούς προστασίας ασυνόδευτων ανηλίκων εξετάζονται με την ταχύρρυθμη διαδικασία της παρ. 9 του παρόντος άρθρου μόνον εφόσον: α) ο ασυνόδευτος ανήλικος προέρχεται από χώρα, η οποία περιλαμβάνεται στον κατάλογο ασφαλών χωρών καταγωγής κατά την παρ. 5 του άρθρου 92 του παρόντος Κώδικα ή β) ο ασυνόδευτος ανήλικος έχει υποβάλει μεταγενέστερη αίτηση και η προκαταρκτική εξέταση, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 94 του παρόντος Κώδικα, δεν κατέδειξε την ύπαρξη νέων ουσιωδών στοιχείων ή γ) ο ασυνόδευτος ανήλικος θεωρείται εξαιτίας σοβαρών λόγων επικίνδυνος για την εθνική ασφάλεια ή τη δημόσια τάξη του κράτους μέλους, ή έχει απελαθεί διά της βίας εξαιτίας σοβαρών λόγων εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης.[...]

¹³³ ECRE, [Comments on the Regulation of the European Parliament and of the Council establishing a common procedure for international protection in the Union and repealing Directive 2013/32/EU](#), October 2024, pp. 67-72.

¹³⁴ UN Committee on the Rights of the Child, [General Comment No 6 \(2005\)](#), Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin, 1 September 2005.

¹³⁵ ΕΔΔΑ, [N.H.κατ' Αλλοι κατά Γαλλίας](#), Προσφυγές υπ' αριθ. 28820/13, 75547/13 και 13114/15, 2.07.2020, παρ. 162. ΕΔΔΑ, [W.S. κατά Ελλάδα](#), Προσφυγή υπ' αριθ. 65275/19, 23.05.2024, παρ. 27-28. ΔΕΕ, [A and S v Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie](#), C-550/16, 12.04.2018, EU:C:2018:248, σκ. 11.

η Εθνική Επιτροπή καλεί τις αρχές να μην υιοθετήσουν την εφαρμογή της ταχείας διαδικασίας όσον αφορά ασυνόδευτα ανήλικα πρόσωπα, αλλά ούτε και τη μεταφορά αυτών σε ασφαλείς ζώνες. Αντιθέτως, κρίνεται σκόπιμο οι ανωτέρω διαδικασίες να τίθενται σε εφαρμογή μόνο αν πρόκειται για προδήλως βάσιμες αιτήσεις.

- **Άρθρο 127 ΣχΝ (Διαδικασία ασύλου στα σύνορα)**

Το υπό εξέταση άρθρο δεν κάνει καμία αναφορά σε ασυνόδευτα ανήλικα πρόσωπα. Παρ' όλα αυτά, στο ά. 136(2β), όπως και στο ά. 78 του Σχ/Ν γίνεται λόγος για ασυνόδευτους που υπόκεινται στη διαδικασία στα σύνορα. Σύμφωνα με το ά. 53(1) του Κανονισμού 2024/1348, οι ασυνόδευτοι εξαιρούνται κατ'αρχήν από τη συννοριακή διαδικασία, εκτός αν αποτελούν «κίνδυνο για την εθνική ασφάλεια ή τη δημόσια τάξη του κράτους μέλους, ή ο αιτών είχε απελαθεί αναγκαστικά εξαιτίας σοβαρών λόγων εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης βάσει του εθνικού δικαίου».

Η ΕΕΔΑ διαπιστώνει την έλλειψη συνεκτικού και σαφώς καθορισμένου νομικού πλαισίου, που προκαλεί ανασφάλεια δικαίου και πλήττει την παιδική προστασία.¹³⁶ Υπενθυμίζεται δε πως η Εθνική Επιτροπή είχε εκφράσει τη διαφωνία της για την κατάργηση της υπαγωγής όλων ανεξαιρέτως των ανηλίκων στην κανονική διαδικασία και για την εισαγωγή του ισχύοντος μέχρι σήμερα νομικού πλαισίου [ά. 80(7) Ν. 4939/2022], που προέβλεπε πως οι αιτήσεις ασυνόδευτων ανηλίκων ηλικίας κάτω των δεκαπέντε (15) ετών, καθώς και ανηλίκων που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, βασανισμού, βιασμού ή άλλων σοβαρών μορφών ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας, εξετάζονται πάντα με την κανονική διαδικασία.¹³⁷ Η αντίρρηση συνίσταται, ανάμεσα στα άλλα, στο ότι η παιδική ηλικία πρέπει να προστατεύεται ως έχει, χωρίς διαφοροποιημένη νομική μεταχείριση των ανηλίκων αποκλειστικά βάσει ηλικιακών κριτηρίων και χωρίς να παρέχεται επαρκής αιτιολόγηση εκ μέρους του Έλληνα νομοθέτη.

Επομένως, συστήνεται η προσθήκη διάταξης που θα εξαιρεί ρητά όλα τα ασυνόδευτα ανήλικα άτομα από τη διαδικασία ασύλου στα σύνορα. Το αυτό ισχύει και για τα άρθρα 156(Διαδικασία επιστροφής στα σύνορα) και 157 (Κράτηση) του παρόντος ΣχΝ.¹³⁸ Όπως αποτυπώθηκε και στην ανάλυση του προηγούμενου άρθρου για την ταχεία διαδικασία, η έλλειψη των αυξημένων διαδικαστικών εγγυήσεων και ειδικών συνθηκών υποδοχής που απαιτούνται για την πληθυσμιακή ομάδα των ασυνόδευτων, ο κίνδυνος περιορισμού/κράτησης -και μάλιστα για παρατεταμένα χρονικά διαστήματα- και η εν γένει

¹³⁶ Βλ. επίσης Σχόλια Διαβούλευσης του υπό εξέταση Σχ/Ν: ΜΕΡΟΣ Δ' ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) 2024/1348 ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΚΟΙΝΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2013/32/ΕΕ (άρθρα 94-153), ά. 127.

¹³⁷ Σύμφωνα με το ισχύον πλαίσιο [ά. 80(7) Ν. 4939/2022] οι αιτήσεις ασυνόδευτων ανηλίκων ηλικίας κάτω των δεκαπέντε (15) ετών, καθώς και ανηλίκων που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, βασανισμού, βιασμού ή άλλων σοβαρών μορφών ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας, εξετάζονται πάντα με την κανονική διαδικασία. GNCHR, *Information relevant to the implementation of the Convention on the Rights of the Child Submission to the UN Committee on the Rights of the Child*, January 2020.

¹³⁸ ΜΕΡΟΣ Ε, ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) 2024/1349 ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΣΤΑ ΣΥΝΟΡΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) 2021/1148.

μειωμένη παροχή προστασίας θεμελιωδών δικαιωμάτων, καθιστούν τη διαδικασία ακατάλληλη για κάθε ανήλικο πρόσωπο, ενώ παράλληλα ενέχουν σοβαρό κίνδυνο παραβίασης των δικαιωμάτων τους.¹³⁹

- *Άρθρο 131 παρ. 2 ΣχΝ (Μεταγενέστερες αιτήσεις)*

Το άρθρο 55 παρ. 4 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1348 παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να διενεργούν την προκαταρκτική εξέταση των μεταγενέστερων αιτήσεων σχετικά με το εάν έχουν προκύψει ή έχουν υποβληθεί από τον αιτούντα νέα στοιχεία όχι μόνο βάσει γραπτών παρατηρήσεων αλλά και μέσω προσωπικής συνέντευξης, με την τελευταία να μπορεί να παραλείπεται όταν από τις γραπτές παρατηρήσεις προκύπτει σαφώς ότι δεν υφίστανται νέα στοιχεία. Ωστόσο, το άρθρο 131 παρ. 2 του Σχεδίου Νόμου περιορίζει τη σχετική διαδικασία στην έγγραφη υποβολή στοιχείων, χωρίς να προβλέπει τη δυνατότητα συνέντευξης, ακόμη και σε περιπτώσεις όπου ανακύπτουν νέα ή σύνθετα ζητήματα.

Η επιλογή αυτή αντανακλά την υιοθέτηση μιας από τις αυστηρότερες εκδοχές που επιτρέπει το ενωσιακό πλαίσιο, χωρίς να προκύπτει σαφώς η αιτιολόγηση της μη αξιοποίησης της δυνατότητας προφορικής ακρόασης. Η προσέγγιση αυτή θα μπορούσε να συνδέεται με την επιδίωξη επιτάχυνσης της διαδικασίας και απλούστευσης του προκαταρκτικού ελέγχου, ο οποίος αποβλέπει πρωτίστως στη διαπίστωση της ύπαρξης νέων στοιχείων. Ωστόσο, η αποκλειστική διεξαγωγή της εξέτασης επί τη βάσει γραπτών παρατηρήσεων ενδέχεται, σε ορισμένες περιπτώσεις, να δυσχεραίνει την πληρέστερη αποτύπωση ισχυρισμών που δεν αποδίδονται εύκολα εγγράφως, ιδίως όταν ανακύπτουν ζητήματα αξιοπιστίας, ευαλωτότητας ή μεταβολών στις συνθήκες της χώρας καταγωγής.

Επιπλέον, με το άρθρο 131 παρ. 4 του Σχεδίου Νόμου διατηρείται η πρόβλεψη επιβολής παραβόλου ύψους 300 ευρώ για την υποβολή κάθε μεταγενέστερης αίτησης διεθνούς προστασίας μετά την πρώτη, ρύθμιση η οποία απηχεί το προϋφιστάμενο εθνικό καθεστώς. Ωστόσο, η πρόβλεψη αυτή εγείρει ζήτημα συμβατότητας με το ενωσιακό δίκαιο, καθώς το άρθρο 55 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1348 δεν προβλέπει ρητή δυνατότητα επιβολής οικονομικών επιβαρύνσεων για την άσκηση του σχετικού δικαιώματος. Υπό το πρίσμα αυτό, η θέσπιση παραβόλου, σε συνδυασμό με τον περιορισμό της προκαταρκτικής εξέτασης σε έγγραφη διαδικασία, ενδέχεται να λειτουργήσει σωρευτικά ως παράγοντας αποτροπής από την πρόσβαση στη διαδικασία μεταγενέστερων αιτήσεων, ιδίως σε περιπτώσεις όπου απαιτείται η επανεξέταση της ανάγκης προστασίας βάσει νέων στοιχείων.

- *Άρθρο 147 ΣχΝ (Διακοπή υλικών συνθηκών υποδοχής)*

Σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου, «οι ασυνόδευτοι ανήλικοι άνω των δεκαέξι (16) ετών που διαμένουν σε Κέντρα Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων (Κ.Φ.Α.Α.) δύναται να μετακινούνται στις ασφαλείς ζώνες των Περιφερειακών Υπηρεσιών της Υπηρεσίας Υποδοχής και

¹³⁹ International Commission of Jurists, Save the Children, and Kids in Need of Defense, [Legal considerations around the application of the asylum border procedure to unaccompanied children Interpretation of Article 53\(1\) of the Asylum Procedures Regulation](#), 1 December 2025.

Ταυτοποίησης [...]». Η Εθνική Επιτροπή οφείλει υπογραμμίσει πως η μετακίνηση αυτή συνιστά διακριτική μεταχείριση λόγω ηλικίας εις βάρος των ανηλίκων άνω των δεκαέξι ετών. Συνεπώς, είναι αντίθετη με την αρχή της μη διάκρισης της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού του Ο.Η.Ε. (ά.2), αλλά και του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (ά. 24). Επιπλέον, υπενθυμίζεται ότι τα ανήλικα πρόσωπα μέχρι την ενηλικίωσή τους πρέπει να προστατεύονται ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς στο οποίο υπάγονται και τη μεταναστευτική τους ιδιότητα.

6. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) 2024/1349 ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΣΤΑ ΣΥΝΟΡΑ (ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ - ΜΕΡΟΣ Ε' ΣΧΝ)

Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1349 καθιερώνει ένα κανονιστικό πλαίσιο ειδικά για τη διαδικασία επιστροφής που εφαρμόζεται στα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για υπηκόους τρίτων χωρών και ανιθαγενείς των οποίων οι αιτήσεις διεθνούς προστασίας έχουν απορριφθεί στο πλαίσιο της συνοριακής διαδικασίας ασύλου. Ειδικότερα, ο Κανονισμός περιγράφει τη διαδικασία που πρέπει να εφαρμόζεται σε υπηκόους τρίτων χωρών και ανιθαγενείς, των οποίων οι αιτήσεις έχουν απορριφθεί στο πλαίσιο της συνοριακής διαδικασίας ασύλου· καθορίζει τις προϋποθέσεις για την ενδεχόμενη επιβολή μέτρων περιοριστικών της ελευθερίας, όπως η κράτηση, καθώς και κανόνες για την οικειοθελή αναχώρηση· ορίζει τα μέτρα που μπορούν να λάβουν τα κράτη μέλη της ΕΕ σε καταστάσεις κρίσης, συμπεριλαμβανομένης της παράτασης προθεσμιών και της εφαρμογής ειδικών ρυθμίσεων, με στόχο τη διατήρηση της λειτουργικότητας των συστημάτων ασύλου και επιστροφών σε συνθήκες αυξημένης πίεσης. Σκοπός είναι, μαζί με το σκέλος του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1348 που αφορά τη συνοριακή διαδικασία, να αποτελέσουν ένα πλαίσιο που θα αποθαρρύνει την κατάχρηση του συστήματος ασύλου και τις δευτερογενείς μετακινήσεις στο εσωτερικό της ΕΕ.

Είναι η πρώτη φορά που εισάγεται στο ενωσιακό δίκαιο ένα ξεχωριστό κανονιστικό πλαίσιο επιστροφών που αντιστοιχεί ειδικά στις διαδικασίες στα σύνορα, το οποίο διαφοροποιείται ως προς το προσωπικό πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών. Στο ελληνικό δίκαιο, ομοίως, δεν υπήρχε αντίστοιχη ειδική διαδικασία επιστροφής αιτούντων, η αίτηση των οποίων εξετάστηκε και απορρίφθηκε κατά τη διαδικασία των συνόρων, και οι επιστροφές πολιτών τρίτων χωρών συμπεριλαμβανομένων και απορριφθέντων αιτούντων άσυλο είτε στην κανονική διαδικασία είτε στη διαδικασία συνόρων ρυθμιζόνταν ενιαία από τον Ν. 5226/2025.

• Άρθρα 154 - 155 ΣχΝ (Γενικές Διατάξεις)

Θεσπίζεται ειδική διαδικασία επιστροφών ειδικά για αιτούντες άσυλο η αίτηση των οποίων έχει απορριφθεί κατά τη διαδικασία των συνόρων. Ρητά αναφέρεται στο ΣχΝ ότι η διαδικασία αυτή δεν εφαρμόζεται σε πολίτες τρίτων χωρών που υπόκεινται σε δικαστική απέλαση ή σε διαδικασίες έκδοσης ή απολαμβάνουν το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση σύμφωνα με τον Κώδικα Σένγκεν.

Αρμόδια αρχή για την εκτέλεση της απόφαση επιστροφής κατά τη διαδικασία των συνόρων καθίσταται η Ελληνική Αστυνομία, η οποία δύναται να συνεργάζεται με την Υπηρεσία Ασύλου και την Υπηρεσία Αποδοχής και Ταυτοποίησης του ΥΜΑ καθώς και άλλες εθνικές αρχές και την FRONTEX, όπου απαιτείται.

- **Άρθρα 156-157 ΣχΝ (Διαδικασία Επιστροφής στα Σύνορα)**

Για τους πολίτες τρίτων χωρών που βρίσκονται σε διαδικασίες επιστροφής στα σύνορα εφαρμόζεται το πλάσμα μη εισόδου στη χώρα είτε αυτοί βρίσκονται σε ζώνες διέλευσης είτε σε δομές κοντά στα σύνορα είτε στην ενδοχώρα. Θα πρέπει να γίνει ρητή αναφορά ότι παρά την ισχύ του του πλάσματος μη-εισόδου, οι πολίτες τρίτων χωρών και οι ανιθαγενείς που υπόκεινται στη ρυθμιστική του ισχύ δεν αποστερούνται των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους και ότι οι διεθνείς και ενωσιακές υποχρεώσεις συνεχίζουν να δεσμεύουν τη χώρα.

Περαιτέρω για τη διαδικασία της επιστροφής το ΣχΝ παραπέμπει εξολοκλήρου στο άρθρο 4 του Κανονισμού. Σύμφωνα με αυτό, οι πολίτες τρίτων χωρών θα πρέπει να παραμένουν για διάστημα 12 εβδομάδων σε τοποθεσίες στα εξωτερικά σύνορα ή πλησίον αυτών ή στις ζώνες διέλευσης και σε περίπτωση που το κράτος μέλος δεν μπορεί να στεγάσει τα πρόσωπα αυτά στις εν λόγω τοποθεσίες, μπορεί να καταφύγει στη χρήση άλλων τοποθεσιών εντός του εδάφους του. Στο ΣχΝ καθορίζονται ποιες είναι αυτές οι δομές που θα στεγάζουν τους πολίτες τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς στα εξωτερικά σύνορα ή στις ζώνες διέλευσης και ποιες δομές της ενδοχώρας θα χρησιμοποιηθούν σε περίπτωση αδυναμίας στέγασης στις συνοριακές δομές. Δεν ορίζονται ωστόσο ποια μέτρα πρόκειται να ληφθούν ώστε οι συνθήκες διαβίωσης στις δομές αυτές να είναι ισοδύναμες των συνθηκών στις διαδικασίες υποδοχής.

Η περίοδος των 12 εβδομάδων ξεκινά από την ημερομηνία κατά την οποία ο πολίτης τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής δεν έχει πλέον δικαίωμα παραμονής και δεν επιτρέπεται να παραμείνει. Όταν η διαδικασία επιστροφής στα σύνορα δεν μπορεί να υλοποιηθεί μέσα στην προθεσμία των 12 εβδομάδων τότε συνεχίζεται υπό τους όρους του Μέρους Β' του Ν. 5226/25.

Η αρμοδιότητα του Συνηγόρου του Πολίτη ως εξωτερικού παρατηρητή της διαδικασίας των επιστροφών επεκτείνεται και στην διαδικασία επιστροφών στα σύνορα.

Η σύγκριση μεταξύ της διάταξης του άρθρου 5 §1 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1349 και του άρθρου 157 §1 του Σχεδίου Νόμου αναδεικνύει ουσιώδεις διαφοροποιήσεις ως προς την κανονιστική προσέγγιση της κράτησης. Ειδικότερα, ο Κανονισμός καθιερώνει ρητά την κράτηση ως έσχατο μέτρο, επιτρεπτό μόνο εφόσον διαπιστώνεται, κατόπιν εξατομικευμένης αξιολόγησης, ότι είναι απολύτως αναγκαία και ότι δεν επαρκούν λιγότερο περιοριστικά εναλλακτικά μέτρα. Αντιθέτως, η διατύπωση του άρθρου 157 §1, με τη χρήση της φράσης «επιβάλλεται κράτηση», δημιουργεί την εντύπωση μιας κατά κανόνα εφαρμογής του μέτρου, υποβαθμίζοντας τον εξαιρετικό του χαρακτήρα και μεταθέτοντας τις ουσιαστικές εγγυήσεις σε επίπεδο έμμεσης παραπομπής στον Κανονισμό. Παρότι η εν λόγω παραπομπή επιβάλλει ερμηνευτικά τη συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις του ενωσιακού δικαίου, η εθνική διάταξη στερείται της αναγκαίας σαφήνειας, γεγονός που δύναται να οδηγήσει σε πρακτικές παρερμηνείες ή σε de facto γενίκευση της κράτησης. Για τον λόγο αυτό, κρίνεται σκόπιμη η

αναδιατύπωση του άρθρου 157 §1, ώστε να αποτυπώνεται ρητά ότι η κράτηση επιβάλλεται μόνο κατ' εξαίρεση, ως έσχατο μέτρο, υπό τις προϋποθέσεις της αναγκαιότητας, της εξατομικευμένης κρίσης και της προηγούμενης εξέτασης λιγότερο επαχθών μέτρων, σε πλήρη ευθυγράμμιση με το άρθρο 5 §1 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1349.

- **Άρθρο 158 ΣχΝ (Παρεκκλίσεις σε Καταστάσεις Κρίσης)**

Με το άρθρο 158 του ΣχΝ ρυθμίζεται η εφαρμογή των παρεκκλίσεων όταν η χώρα βρίσκεται αντιμέτωπη με κατάσταση κρίσης ή ανωτέρας βίας στον τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου κατά την έννοια των παρ.4 και 5 του άρθρου 1 του Κανονισμού 2024/1359. Στις περιπτώσεις αυτές ο Υπουργός Μετανάστευσης και Ασύλου δύναται να υποβάλλει αίτημα για την εφαρμογή των παρεκκλίσεων του άρθρου 6 του Κανονισμού 2024/1349. Οι παρεκκλίσεις συνίστανται στην επέκταση της προθεσμίας των 12 εβδομάδων για την ολοκλήρωση της διαδικασίας επιστροφής για άλλες 6 εβδομάδες, ενώ αντίστοιχα παρατείνεται και το ανώτατο όριο της κράτησης σε περίπτωση που έχει επιβληθεί ή πρόκειται να επιβληθεί κράτηση.

Επιπλέον, στο ίδιο πλαίσιο των παρεκκλίσεων λόγω κατάστασης κρίσης ή ανωτέρας βίας ρυθμίζεται και η πρόσβαση οργανώσεων και προσώπων που παρέχουν νομικές συμβουλές και καθοδήγηση σε πολίτες τρίτων χωρών ή ανιθαγενών που βρίσκονται σε εγκαταστάσεις κράτησης κατά τη διαδικασία επιστροφής στα σύνορα.

Η ρύθμιση του άρθρου 6 παρ. 3 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1349 καθιερώνει μια ουσιαστική εγγύηση «πραγματικής πρόσβασης» οργανώσεων και προσώπων που παρέχουν συμβουλές και καθοδήγηση προς αιτούντες σε συνθήκες κράτησης κατά τη διαδικασία επιστροφής στα σύνορα σε καταστάσεις εφαρμογής παρεκκλίσεων, επιτρέποντας περιορισμούς μόνο κατ' εξαίρεση και υπό την προϋπόθεση ότι αυτοί δεν καθιστούν την πρόσβαση υπέρμετρα περιορισμένη ή ανέφικτη. Αν και το άρθρο 158 παρ. 4 του εφαρμοστικού πλαισίου φαίνεται κατ' αρχήν να ευθυγραμμίζεται με το ενωσιακό πρότυπο ως προς τους επιτρεπτούς λόγους περιορισμού, η παραπομπή του στο άρθρο 17 παρ. 4 του Ν. 5226/2025 μεταβάλλει ουσιαστικά το κανονιστικό περιεχόμενο της εγγύησης.

Ειδικότερα, το άρθρο 17 παρ. 4 του Ν. 5226/2025 ρυθμίζει απλώς την πραγματοποίηση επισκέψεων οργανώσεων σε εγκαταστάσεις κράτησης και τις υπάγει σε καθεστώς προηγούμενης αδειοδότησης από την αρμόδια αστυνομική αρχή. Η μεταφορά, μέσω παραπομπής, του ενωσιακού δικαιώματος ουσιαστικής πρόσβασης σε ένα πλαίσιο διοικητικά ελεγχόμενων επισκέψεων δημιουργεί τον κίνδυνο η πρόσβαση να καταστεί εξαρτώμενη από διακριτική ευχέρεια, χωρίς επαρκείς εγγυήσεις ως προς τα κριτήρια, τις προθεσμίες και την αιτιολόγηση. Υπό τις συνθήκες αυτές, η απαίτηση προηγούμενης αδειοδότησης δύναται να επιφέρει καθυστερήσεις ή περιορισμούς που, έστω και έμμεσα, υπονομεύουν την πρακτική αποτελεσματικότητα της πρόσβασης.

Ως εκ τούτου, παρά τη μερική τυπική σύγκλιση, η υιοθετηθείσα κανονιστική τεχνική ενέχει τον κίνδυνο η «πραγματική πρόσβαση» να μετατραπεί, στην πράξη, σε περιορισμένη και διοικητικά ελεγχόμενη δυνατότητα, κατά τρόπο που δεν ανταποκρίνεται πλήρως στις απαιτήσεις του άρθρου 6 παρ. 3 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1349.

Για λόγους σαφήνειας και πλήρους εναρμόνισης, κρίνεται σκόπιμο να προβλεφθεί ρητά στο εφαρμοστικό πλαίσιο ότι η πρόσβαση των οργανώσεων και προσώπων που παρέχουν συμβουλές και καθοδήγηση εξασφαλίζεται άμεσα και αποτελεσματικά, χωρίς να εξαρτάται από προηγούμενη αδειοδότηση παρά μόνο κατ' εξαίρεση και υπό αυστηρά καθορισμένα κριτήρια, με σαφείς προθεσμίες, ειδική αιτιολόγηση και δυνατότητα προσβολής, ώστε να διασφαλίζεται ότι δεν περιορίζεται υπέρμετρα ούτε καθίσταται αδύνατη στην πράξη.

• *Άρθρο 159 ΣχΝ (Κόμβοι Επιστροφής)*

Η προτεινόμενη ρύθμιση του άρθρου 159 για τους «κόμβους επιστροφής» εμφανίζει καταρχάς σοβαρό έλλειμμα σκοπιμότητας και νομοτεχνικής ορθότητας, καθόσον εισάγει στο εθνικό εφαρμοστικό πλαίσιο έναν μηχανισμό που δεν εδράζεται σε ισχύοντα ενωσιακό κανόνα, αλλά σε υπό διαπραγμάτευση πρόταση νέου Κανονισμού Επιστροφών, η οποία, κατά το παρόν στάδιο, δεν έχει οριστικοποιηθεί ούτε παράγει δεσμευτικά αποτελέσματα. Έτσι, προκαταλαμβάνεται το ρυθμιστικό πεδίο με ένα εργαλείο υψηλού ρίσκου για θεμελιώδη δικαιώματα πριν καν καθοριστούν οι τελικές ευρωπαϊκές δικλείδες ασφαλείας και οι ελάχιστες εγγυήσεις εφαρμογής.

Πέραν της θεσμικής προβληματικότητας της «εμπροσθοβαρούς», κατά δήλωση του Υπουργείου, επιλογής, η οποία στοχεύει στη δημιουργία νομικών προηγούμενων για να επηρεαστούν οι εν εξελίξει διαπραγματεύσεις, η ρύθμιση ενέχει και πρακτικούς κινδύνους. Η μεταφορά των επιστρεφόμενων προσώπων σε τρίτες χώρες που λειτουργούν ως «κόμβοι επιστροφής» συνεπάγεται ότι κρίσιμες εγγυήσεις προστασίας, όπως η πρόσβαση σε ένδικα μέσα, η δικαστική και διοικητική εποπτεία και η εφαρμογή του ενωσιακού πλαισίου προστασίας θεμελιωδών δικαιωμάτων, παύουν να ασκούνται εντός του πλήρως δεσμευτικού πλαισίου της Ένωσης και εξαρτώνται πλέον από το περιεχόμενο και την εφαρμογή διμερών ρυθμίσεων με τρίτες χώρες. Στο πλαίσιο αυτό, η δυνατότητα αποτελεσματικού ελέγχου της τήρησης των θεμελιωδών δικαιωμάτων καθίσταται εκ των πραγμάτων δυσχερέστερη, ενώ εντείνεται ο κίνδυνος περιορισμένης εποπτείας, μειωμένης πρόσβασης σε ένδικα μέσα και, τελικώς, υποβάθμισης του επιπέδου προστασίας.

Σε επίπεδο καθαρά νομικής αξιολόγησης, η παράγραφος 1 του άρθρου 159 πάσχει πρωτίστως από έλλειμμα διαδικαστικών εγγυήσεων και κριτηρίων. Προβλέπει ότι η εκτέλεση απόφασης επιστροφής δύναται να υλοποιείται με μεταφορά σε τρίτη χώρα που λειτουργεί ως κόμβος επιστροφής, εφόσον υπάρχει συμφωνία ή ρύθμιση. Ωστόσο, δεν θεσπίζει ούτε σαφή διαδικασία ούτε ρητώς ορίζει το αρμόδιο όργανο, με το οποίο θα κρίνεται σε κάθε ατομική περίπτωση ότι η επιστροφή δεν θα εκτελεστεί προς τη χώρα καταγωγής ή άλλο συνήθη προορισμό επιστροφής, αλλά προς κόμβο επιστροφής. Επιπλέον, δεν αποσαφηνίζει ποια είναι τα ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια που θα δικαιολογούν την επιλογή του κόμβου, και μάλιστα ποιος κόμβος μεταξύ πολλών, όταν ενδέχεται να υπάρχουν πολλαπλές συμφωνίες, γεγονός που δημιουργεί κινδύνους άνισης εφαρμογής, διοικητικής αυθαιρεσίας ή και de facto αυτοματοποίησης της επιλογής του κόμβου επιστροφής ως κανόνα, αντί ενός απολύτως

εξατομικευμένου, αιτιολογημένου και ελέγξιμου για την αναλογικότητά του προσδιορισμού του προορισμού επιστροφής.

Περαιτέρω, η ίδια παράγραφος 1 δεν ενσωματώνει ρητά την αρχή της μη-επαναπροώθησης και, κυρίως, δεν προδιαγράφει την υποχρέωση εξατομικευμένου ελέγχου κινδύνου δίωξης ή σοβαρής βλάβης στη χώρα του κόμβου επιστροφής, ενώ η απαγόρευση απομάκρυνσης ή απέλασης σε χώρα που υπάρχει σοβαρός κίνδυνος επιβολής θανατικής ποινής ή υποβολή σε βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση κατοχυρώνεται ρητά στο άρθρο 19 παρ. 2 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ. Συνεπώς, η σιωπή του εφαρμοστικού άρθρου ως προς μια τόσο κεντρική υποχρέωση δεν συνιστά απλώς νομοτεχνική παράλειψη, αλλά επηρεάζει ουσιωδώς την ασφάλεια δικαίου, καθόσον δεν καθιστά σαφές ούτε για τον διοικούμενο ούτε για τη διοίκηση ποια κριτήρια και ποιες εγγυήσεις οφείλουν να εφαρμοστούν κατά τη λήψη της σχετικής απόφασης.

Επιπλέον, από την παράγραφο 1 απουσιάζει ειδική πρόβλεψη αποτελεσματικού διοικητικού ενδίκου βοηθήματος για την αμφισβήτηση όχι γενικά της επιστροφής, αλλά ειδικά της επιλογής μεταφοράς σε κόμβους επιστροφής ως διακριτής και καθοριστικής παραμέτρου της εκτέλεσης της απόφασης επιστροφής, καθώς και ρητές εγγυήσεις ως προς την πρακτική αποτελεσματικότητα του ενδίκου μέσου. Μια τέτοια παράλειψη εντείνει τον κίνδυνο να υπονομευθεί στην πράξη το δικαίωμα πραγματικής προστασίας, ιδίως σε ένα μοντέλο εξωτερικοποίησης όπου η πρόσβαση σε ένδικα μέσα και η παρακολούθηση των συνθηκών ενδέχεται να είναι εγγενώς δυσχερέστερες.

Ως προς την παράγραφο 2, η πρόβλεψη ότι ο Υπουργός Μετανάστευσης και Άσυλου συνάπτει τις συμφωνίες σύμφωνα με το ενωσιακό δίκαιο και ότι αυτές καθορίζουν ρητώς τις διαδικασίες και τους όρους επιστροφής, είναι ανεπαρκής εφόσον δεν αποσαφηνίζεται ρητά η νομική φύση αυτών των συμφωνιών. Οι συμφωνίες αυτές, που θα αποτελούν το κρίσιμο ρυθμιστικό πλαίσιο οφείλουν, σε κάθε περίπτωση, να είναι δημόσια προσβάσιμες, ώστε να διασφαλίζεται η λογοδοσία, ο κοινοβουλευτικός και δικαστικός έλεγχος και, κυρίως, η δυνατότητα του ενδιαφερομένου να γνωρίζει ex-ante το πραγματικό καθεστώς, στο οποίο θα υπαχθεί.

Τέλος, ως προς την παράγραφο 3, η εξαίρεση μόνο των ασυνόδευτων ανηλίκων, μολονότι αποτελεί ελάχιστη δικλείδα, δεν αρκεί για να καλύψει τις αυξημένες ανάγκες προστασίας που ανακύπτουν σε ένα σχήμα μεταφοράς σε τρίτες χώρες που λειτουργούν ως κόμβοι επιστροφής, όπου οι κίνδυνοι επιτείνονται για ευάλωτες ομάδες. Κατά συνέπεια, θα έπρεπε είτε να προβλεφθεί εξαίρεση όλων των κατηγοριών ευάλωτότητας είτε, τουλάχιστον, να διευρυνθεί ρητά ο κατάλογος πέραν των ασυνόδευτων ανηλίκων και να περιληφθούν, ενδεικτικά, οικογένειες με παιδιά, έγκυες, άτομα με αναπηρία ή σοβαρά προβλήματα υγείας, θύματα βασανιστηρίων ή και θύματα εμπορίας ανθρώπων, με ρητή υποχρέωση εξατομικευμένης εκτίμησης και ειδικής αιτιολόγησης, δεδομένου ότι η ίδια η ευρωπαϊκή συζήτηση για τους κόμβους επιστροφής αναγνωρίζει (έστω και κριτικά) ότι πρόκειται για

μοντέλο με ιδιαίτερες προκλήσεις ως προς την προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων και την παρακολούθηση των συνθηκών εκτός ΕΕ.

Υπό τα ανωτέρω, η ρύθμιση, όπως διατυπώνεται, εμφανίζει σοβαρά κενά ασφάλειας δικαίου και εγγυήσεων και πρέπει να απαλειφθεί εξολοκλήρου ή τουλάχιστον να υποστεί ουσιώδη αναδιατύπωση ώστε να καταστεί σαφές ότι (α) η επιλογή επιστροφής σε κόμβο επιστροφής αποτελεί απολύτως εξατομικευμένη, αιτιολογημένη και ελέγξιμη διοικητική κρίση με ρητά κριτήρια επιλογής του προορισμού, (β) προϋποθέτει ρητή και πλήρη εφαρμογή της αρχής της μη επαναπροώθησης και απαγόρευσης απομάκρυνσης σε περίπτωση σοβαρού κινδύνου κατά το άρθρο 19 παρ. 2 του Χάρτη, (γ) συνοδεύεται από αποτελεσματικό διοικητικό ένδικο βοήθημα για την αμφισβήτηση της μεταφοράς σε κόμβο επιστροφής με ουσιαστικές εγγυήσεις πρακτικής αποτελεσματικότητας, (δ) οι συμφωνίες με τρίτες χώρες που αποτελούν τη νομική βάση του μηχανισμού είναι υποχρεωτικά δημόσια προσβάσιμες, και (ε) οι εξαιρέσεις θα διευρυνθούν ώστε να καλύπτουν όλες ή, κατ' ελάχιστον, περισσότερες κατηγορίες ευάλωτων, πέραν των ασυνόδευτων ανηλίκων, προκειμένου να αποτραπεί δυσανάλογη έκθεση ευάλωτων προσώπων σε αυξημένους κινδύνους σε κόμβους εκτός ΕΕ.

7. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) 2024/1347 ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΥΠΗΚΟΩΝ ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ Η ΑΝΙΘΑΓΕΝΩΝ ΩΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ, ΓΙΑ ΕΝΑ ΕΝΙΑΙΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ Η ΓΙΑ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥΝΤΑΙ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ (ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ - ΜΕΡΟΣ ΣΤ' ΣχΝ)

• *Άρθρο 168 ΣχΝ (Άδειες διαμονής)*

Η διάρκεια ισχύος των αδειών διαμονής σε τρία έτη, αν και συνάδει με τα ελάχιστα χρονικά πλαίσια που τίθενται από το ά. 24(4) του Κανονισμού 2024/1347, πρόκειται να δημιουργήσει σημαντικές επιπτώσεις στον ήδη επιβαρυνμένο διοικητικό φόρτο, καθώς και ουσιώδεις επιβαρύνσεις στους δικαιούχους λόγω της αναμονής που τους αφήνει σε ένα νομικό κενό. Σε κάθε περίπτωση, η ΕΕΔΑ οφείλει να επαναλάβει τη σύστασή της για επαναφορά της ειδικής κατηγορίας άδειας διαμονής 10ετούς διάρκειας.¹⁴⁰ Σύμφωνα με το ά. 38 του Ν. 5275/2026, **καταργήθηκε η δυνατότητα χορήγησης άδειας διαμονής σε πολίτες τρίτων χωρών, οι οποίοι είχαν εισέλθει στην Ελλάδα ως ασυνόδευτοι ανήλικοι και ολοκλήρωσαν επιτυχώς τουλάχιστον τρεις (3) τάξεις δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του ελληνικού σχολείου στην Ελλάδα πριν από τη συμπλήρωση του εικοστού τρίτου έτους της**

¹⁴⁰ ΕΕΔΑ, Παρατηρήσεις στη νομοθετική πρωτοβουλία του Υπουργείου Μετανάστευσης και Άσυλου με τίτλο: «Προώθηση πολιτικών νόμιμης μετανάστευσης, ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1233 σχετικά με ενιαία διαδικασία υποβολής αίτησης για τη χορήγηση στους υπηκόους τρίτων χωρών, ενιαίας άδειας διαμονής και εργασίας στην επικράτεια κράτους μέλους και σχετικά με κοινό σύνολο δικαιωμάτων για τους εργαζόμενους από τρίτες χώρες που διαμένουν νομίμως σε κράτος μέλος, τροποποιήσεις του Κώδικα Μετανάστευσης και άλλες διατάξεις», 21.01.2026, σελ. 19-20.

ηλικίας τους. Υπενθυμίζεται ότι η σχετική ρύθμιση εισήχθη στον Κώδικα Μετανάστευσης το 2023, σε συνέχεια πρωτοβουλιών της ελληνικής Πολιτείας για την αποτελεσματικότερη προστασία της παιδικής ηλικίας και της ευάλωτης κατηγορίας των ασυνόδευτων ανήλικων, **οι οποίοι μέσω της αδιάλειπτης 3ετους σχολικής φοίτησης έχουν κατά τεκμήριο ενταχθεί στην ελληνική κοινωνία.** Η ΕΕΔΑ κρίνει ότι η εν λόγω διάταξη πρέπει να τεθεί εκ νέου σε ισχύ και να ενισχυθεί η δυνατότητα πρόσβασης των ασυνόδευτων ανηλίκων στην τυπική εκπαίδευση και η υποστήριξη αυτών κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους ώστε να καταφέρνουν να ολοκληρώσουν επιτυχώς 3 τάξεις της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Παράλληλα, η ΕΕΔΑ επαναφέρει την πρότασή της για **θέσπιση ειδικής κατηγορίας άδειας διαμονής για τους ασυνόδευτους ανηλίκους στην Ελλάδα, η οποία να διασφαλίζει την πλήρη άσκηση των δικαιωμάτων τους και για την προστασία αυτών, επί τη βάση της ανηλικότητας και ανεξαρτήτως της έκβασης της διαδικασίας διεθνούς προστασίας ή άλλης διαδικασίας εξέτασης καθεστώτος παραμονής ή άλλως, τη νομοθετική πρόβλεψη ειδικής κατηγορίας άδειας διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους, η οποία να χορηγείται στους ασυνόδευτους ανηλίκους, χωρίς να συναρτάται με άλλους πρόσθετους παράγοντες.**¹⁴¹ Εξάλλου, η Εθνική Στρατηγική για την Προστασία των Ασυνόδευτων Ανηλίκων περιλαμβάνει ως ξεχωριστό στόχο την «εξασφάλιση αποτελεσματικής πρόσβασης σε διαδικασίες καθορισμού νομικού καθεστώτος» στον Πυλώνα 2. Αυτές είναι οι διαδικασίες διεθνούς προστασίας και η άδεια διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους. Προτείνεται δε η θέσπιση ενός επιπλέον καθεστώτος, αυτό της «υπό ανοχή» παραμονής για τους ασυνόδευτους ανηλίκους που δεν δικαιούνται άλλο τίτλο διαμονής, ωστόσο η επιστροφή τους αναβάλλεται, σύμφωνα με το βέλτιστο συμφέρον του ανηλίκου, μέχρι την ενηλικίωσή τους.

- *Άρθρο 170 ΣχΝ (Ελεύθερη κυκλοφορία)*

Η προθεσμία που τίθεται από το άρθρο είναι εξαιρετικά ανελαστική και θέτει δυσανάλογα βάρη στους δικαιούχους διεθνούς προστασίας, παραβιάζοντας την αρχή της αναλογικότητας και της αναγκαιότητας. Ιδιαίτερα επιβαρυντική δε κρίνεται για τα νέα ενήλικα πρόσωπα που εισήλθαν στη χώρα ως ασυνόδευτα παιδιά και βρίσκονται μετά την ενηλικίωση χωρίς το απαραίτητο υποστηρικτικό πλαίσιο, με αποτέλεσμα να οδηγούνται στην αστεγία. Συνεπώς, η Εθνική Επιτροπή συστήνει τη διαγραφή της προθεσμίας και της πρόβλεψης για επιβολή διοικητικού προστίμου.¹⁴²

¹⁴¹ ΕΕΔΑ, Έκθεση Αναφοράς για το Προσφυγικό και το Μεταναστευτικό Ζήτημα – Μέρος Β', Σεπτέμβριος 2020. ΕΕΔΑ, Παρατηρήσεις στη νομοθετική πρωτοβουλία του Υπουργείου Μετανάστευσης και Άσυλου υπό τον τίτλο «Κώδικας Μετανάστευσης», Μάρτιος 2023, σελ. 16.

¹⁴² Βλ. επίσης, Σχόλια της ΚτΠ στη Διαβούλευση: ΜΕΡΟΣ ΣΤ' ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) 2024/1347 ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΥΠΗΚΩΩΝ ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ Η ΑΝΙΘΑΓΕΝΩΝ ΩΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ, ΓΙΑ ΕΝΑ ΕΝΙΑΙΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ Η ΓΙΑ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥΝΤΑΙ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ, ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2003/109/ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2011/95/ΕΕ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ (άρθρα 160-180).

8. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ, ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ, ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑ EURODAC (ΒΙΒΛΙΟ ΤΡΙΤΟ ΣχΝ)

Το υπό διαβούλευση σχέδιο νόμου ενσωματώνει και εξειδικεύει βασικά στοιχεία του νέου Συμφώνου για το Άσυλο και τη Μετανάστευση της ΕΕ, ιδίως του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2024/1351 για τη διαχείριση του ασύλου και της μετανάστευσης \(Asylum and Migration Management Regulation – AMMR\)](#), ο οποίος αντικαθιστά τον Κανονισμό Δουβλίνου ΙΙΙ. Ο νέος κανονισμός διατηρεί τον πυρήνα του συστήματος ευθύνης του Δουβλίνου, αλλά επιχειρεί να τον συνδυάσει με έναν μηχανισμό «υποχρεωτικής αλληλεγγύης» μεταξύ κρατών μελών.

Η βασική κριτική μπορεί να εστιάσει στο ότι το νέο σύστημα εξακολουθεί να επιβαρύνει δυσανάλογα τα κράτη πρώτης εισόδου, ενισχύει τις υποχρεώσεις καταγραφής και ελέγχου στα εξωτερικά σύνορα και εισάγει αυστηρότερους κανόνες μεταφοράς και ανάληψης ευθύνης, χωρίς να δημιουργεί πραγματικό μηχανισμό ισότιμης κατανομής της ευθύνης μεταξύ κρατών μελών. Η διατήρηση του κριτηρίου πρώτης εισόδου: αυξάνει την πίεση στα συστήματα υποδοχής, ενισχύει τον υπερπληθυσμό δομών, δημιουργεί κίνητρα αποφυγής καταγραφής, οδηγεί σε αυξημένη κράτηση και συνοριακές διαδικασίες, υπονομεύει την πραγματική πρόσβαση στην προστασία.

Παράλληλα, υπάρχουν ορισμένα θετικά στοιχεία σε σχέση με το προηγούμενο καθεστώς του Δουβλίνου η καθιέρωση υποχρεωτικού, αν και ευέλικτου, μηχανισμού αλληλεγγύης, η δυνατότητα μετεγκαταστάσεων και χρηματοδοτικών συνεισφορών, η τυπική ενσωμάτωση της αρχής της αλληλεγγύης του άρθρου 80 ΣΛΕΕ, η πρόβλεψη πιο οργανωμένων διαδικασιών διαχείρισης πίεσης στα κράτη πρώτης γραμμής. Ωστόσο, η αλληλεγγύη παραμένει υπερβολικά ευέλικτη, με αποτέλεσμα να υπάρχει κίνδυνος περιορισμένης πρακτικής αποτελεσματικότητας, υπονόμησης της λειτουργικότητας του συστήματος αλληλεγγύης στη βάση του τρόπου που θα εφαρμοστεί και συνέχισης των δευτερογενών μετακινήσεων.

Το νέο πλαίσιο συνδέεται στενά με τον Κανονισμό Διαλογής και τον Κανονισμό Διαδικασίας Ασύλου. Αυτή η σύνδεση συνεπάγεται εκτεταμένους συνοριακούς ελέγχους, επιτάχυνση διαδικασιών απόρριψης, κινδύνους περιορισμού δικαιωμάτων. Χρειάζεται να επισημανθεί ότι υπάρχει κίνδυνος de facto κράτησης μεγάλου αριθμού αιτούντων άσυλο στα σύνορα.

Το σχέδιο νόμου πρέπει να αξιολογηθεί υπό το πρίσμα: της Σύμβασης της Γενεύης, του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, της ΕΣΔΑ, της νομολογίας ΔΕΕ και ΕΔΔΑ, της αρχής της αναλογικότητας, της απαγόρευσης επαναπροώθησης, της ανάγκης πραγματικής πρόσβασης στη διαδικασία ασύλου. Σε κάθε περίπτωση θα μπορούσε να προβλεφθεί ρητά στο Σχέδιο Νόμου ότι η εφαρμογή του Κανονισμού τελεί υπό την επιφύλαξη της αρχής μη επαναπροώθησης και ότι οι διαδικασίες εφαρμόζονται σύμφωνα με τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

- *Άρθρο 213 ΣχΝ (Αρμόδιες αρχές)*

Χρειάζεται να υπάρχει σχέδιο επιχειρησιακής ετοιμότητας για τη λειτουργία των αρμόδιων αρχών με βάση τις αρμοδιότητές τους στο πλαίσιο του άρθρου 213 (Τμήμα Εθνικής Μονάδας Δουβλίνου, Ελληνική Αστυνομία, κ.ά.), να υπάρχει διαθέσιμο προσωπικό για την ποιοτική διαχείριση των υποθέσεων υπό τον νέο κανονισμό και να έχει εκπαιδευτεί επαρκώς για την αντιμετώπιση των νέων διατάξεων σε επιχειρησιακό επίπεδο. Η πολυδιάσπαση αρμοδιοτήτων έχει οδηγήσει στο παρελθόν σε καθυστερήσεις και ελλιπή λογοδοσία.

- *Άρθρο 214 ΣχΝ (Εθνική Στρατηγική για τη Διαχείριση του Ασύλου και της Μετανάστευσης)*

Με σκοπό την πληρέστερη ανάλυση και την αποτελεσματικότητα της Εθνικής Στρατηγικής για τη Διαχείριση του Ασύλου και της Μετανάστευσης και ειδικότερα στο πλαίσιο της συνεργασίας του Υπουργείου με τα με τα συναρμόδια Υπουργεία, τις εθνικές αρχές, και τους οργανισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με τις αρμοδιότητές τους, σύμφωνα με το άρθρο 214 παρ. 3, η ΕΕΔΑ, οφείλει να είναι μία από τις αρχές, με τις οποίες το Υπουργείο πρέπει να συνεργαστεί, καθώς μπορεί να εισφέρει την προσέγγιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και, ειδικότερα, των δικαιωμάτων προσφύγων, μεταναστών και αιτούντων άσυλο.

- *Άρθρο 216 ΣχΝ (Πρόσβαση στη διαδικασία εξέτασης αίτησης διεθνούς προστασίας)*

Η προθεσμία των 5 ημερών της παραγράφου 1 του άρθρου 216 («Πρόσβαση στη διαδικασία εξέτασης αίτησης διεθνούς προστασίας») είναι αυστηρή και ενδεχομένως δύσκολα εφαρμόσιμη για τα εν λόγω ζητήματα για τα οποία έχει τεθεί.

Στο άρθρο 216 αναφέρεται ότι «2. Εάν έχει ήδη διενεργηθεί έλεγχος ασφαλείας κατά τον έλεγχο διαλογής βάσει του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1356, αλλά **υφίστανται περαιτέρω στοιχεία ή ενδείξεις** που δικαιολογούν πρόσθετη εξέταση, η Ελληνική Αστυνομία δύναται να διενεργήσει συμπληρωματικό έλεγχο ασφαλείας (...)».

Στο άρθρο 16 παρ. 4 του Κανονισμού αναφέρεται ότι: «Αν έχει διεξαχθεί ο έλεγχος ασφαλείας που ορίζεται στο άρθρο 15 του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1356, αλλά το πρώτο κράτος μέλος στο οποίο καταχωρίστηκε η αίτηση διεθνούς προστασίας **έχει αιτιολογημένους λόγους** να εξετάσει αν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι να θεωρηθεί ότι ο αιτών συνιστά απειλή για την εσωτερική ασφάλεια, το συγκεκριμένο κράτος μέλος διεξάγει την εξέταση αυτή το συντομότερο δυνατόν μετά την καταχώριση της αίτησης (...)».

Η διάταξη του άρθρου 216 οφείλει να ακολουθήσει την ορολογία του Κανονισμού για να μην ανακύψουν προβλήματα ερμηνείας και πρακτικά ζητήματα σε επιχειρησιακό επίπεδο.

- *Άρθρο 217 ΣχΝ (Υποχρεώσεις του αιτούντος και συνέπειες μη συμμόρφωσης)*

Η παράγραφος 2 του άρθρου εισάγει ως επιπλέον κύρωση για τη μη τήρηση των υποχρεώσεων του άρθρου 17 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1351 από τον αιτούντα, τη σιωπηρή ανάκληση της αίτησης σύμφωνα με το άρθρο 41 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1348 και το

άρθρο 125 του παρόντος, το οποίο δεν προκύπτει από τον Κανονισμό 2024/1351. Συνεπώς, χρειάζεται να απαλειφθεί η συγκεκριμένη φράση, αφού αυστηριοποιεί αρκετά το πλαίσιο του Κανονισμού, απομακρύνοντας την εθνική νομοθεσία από το γράμμα της διάταξης του Κανονισμού και θα δυσχεράνει σημαντικά τη μεταχείριση των εν λόγω υποθέσεων ειδικά όταν αφορούν ευάλωτες ομάδες. Σε κάθε περίπτωση, σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο του Κανονισμού, «το πρώτο εδάφιο δεν αποκλείει την ανάγκη να διασφαλίζεται το βιοτικό επίπεδο σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης, και συγκεκριμένα τον Χάρτη, καθώς και με τις διεθνείς της υποχρεώσεις», το οποίο χρειάζεται να ληφθεί υπόψη στην εφαρμογή του άρθρου του Σχεδίου Νόμου.

Σύμφωνα με την παράγραφο 3 επιβάλλεται περιορισμός της ελεύθερης κυκλοφορίας σύμφωνα με το άρθρο 23 ή κράτηση σύμφωνα με το άρθρο 24 του παρόντος. Σύμφωνα με το άρθρο 44 του Κανονισμού, η κράτηση είναι εξαιρετικό μέτρο και εφαρμόζεται όταν υπάρχει κίνδυνος διαφυγής ή όταν απαιτείται για την προστασία της εθνικής ασφάλειας ή της δημόσιας τάξης, ενώ στη διαταγή κράτησης αναφέρονται οι πραγματικοί και νομικοί λόγοι στους οποίους βασίζεται.

- *Άρθρο 222 ΣχΝ (Διαδικασία για τα αιτήματα αναδοχής στη συνοριακή διαδικασία)*

Η διατύπωση της παραγράφου 1 ως προς τις προθεσμίες χρειάζεται να γίνει πιο σαφής. Εν προκειμένω η παραπομπή στον Κανονισμό δεν μπορεί να υποστηρίξει τη σαφήνεια και την νομοτεχνική αρτιότητα που χρειάζεται να έχει ένα τέτοιο κείμενο ώστε να εφαρμοστεί αποτελεσματικά: « (...) τότε, σύμφωνα με το άρθρο 38 του Κανονισμού (ΕΕ)2024/1351, το Τμήμα της Εθνικής Μονάδας Δουβλίνου απευθύνει σε αυτό κατά προτεραιότητα αίτημα αναδοχής εντός δύο (2) εβδομάδων από την καταχώριση της αίτησης διεθνούς προστασίας και σε κάθε περίπτωση εντός των προθεσμιών της παρ. 1 του άρθρου 39 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1351».

- *Άρθρο 223 ΣχΝ (Επίδοση της απόφασης μεταφοράς)*

Η αναφορά του τελευταίου εδαφίου της πρώτης παραγράφου: «Στην ίδια απόφαση αναφέρεται ότι οι σχετικές συνθήκες υποδοχής του αιτούντος ανακαλούνται σύμφωνα με το άρθρο 35 του παρόντος» συνδέει άμεσα την απόφαση μεταφοράς με την ανάκληση των συνθηκών υποδοχής, το οποίο δεν εμφανίζεται στο άρθρο 42 του Κανονισμού. Χρειάζεται να ληφθούν υπόψη οι κίνδυνοι για ευάλωτες ομάδες και ειδικά ο κίνδυνος αστεγίας και μη ένταξη στις συνθήκες υποδοχής που τις χρειάζεται ο αιτών/η αιτούσα για το χρονικό διάστημα μέχρι τη μεταφορά.

Η ΕΕΔΑ συστήνει την τροποποίηση του άρθρου ώστε να μη συνδέεται με αυτό τον τρόπο η απόφαση μεταφοράς με την ανάκληση των συνθηκών υποδοχής στην ίδια απόφαση, καθώς έχει τονίσει στο παρελθόν τον κίνδυνο αστεγίας¹⁴³.

¹⁴³ ΕΕΔΑ, Δήλωση ΕΕΔΑ: Παύση κοινωνικής φροντίδας στους δικαιούχους διεθνούς προστασίας. Άμεσος κίνδυνος αστεγίας για χιλιάδες αναγνωρισμένους πρόσφυγες, Ιούνιος 2020.

- *Άρθρο 224 ΣχΝ (Προσφυγές)*

Στο Σχέδιο Νόμου εντάσσεται το κατώτερο όριο της προθεσμίας που θα μπορούσε να υιοθετηθεί με βάση τον Κανονισμό, ήτοι επτά ημέρες, ενώ υπάρχει και η δυνατότητα των τριών εβδομάδων: «2. Τα κράτη μέλη παρέχουν στο ενδιαφερόμενο πρόσωπο χρονικό διάστημα τουλάχιστον μίας εβδομάδας και το πολύ τριών εβδομάδων από την κοινοποίηση της απόφασης μεταφοράς εντός του οποίου μπορεί να ασκήσει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής του σύμφωνα με την παράγραφο 1». Η αυστηρότερη προσέγγιση καθιστά την προσφυγή λιγότερο ευέλικτο μέσο άσκησης δικαιωμάτων, το οποίο εγείρει ζητήματα συμβατότητας με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και το πλαίσιο της αποτελεσματικής άσκησης της συγκεκριμένης προστασίας, το οποίο ενδεχομένως εμφανίσει και πρακτικά προβλήματα κατά την πρακτική εφαρμογή της νομοθεσίας σε επιχειρησιακό επίπεδο. Εντάσσεται δε στο ευρύτερο αυστηριοποιημένο πλαίσιο επιλογής των πιο σύντομων προθεσμιών στο εύρος που υπάρχει από τον Κανονισμό, γεγονός το οποίο διαμορφώνει μια τάση που ενδεχομένως θα καταστήσει τις συγκεκριμένες διατάξεις ανεφάρμοστες στην πράξη με επακόλουθο σημαντικές καθυστερήσεις. Παρόμοια ζητήματα εμφανίζονται και στα άρθρα 220 και 223.

Η ΕΕΔΑ συστήνει να τροποποιηθούν τα σχετικά άρθρα ώστε να περιλαμβάνουν τις προθεσμίες που παρέχουν την ευελιξία στα άτομα να ασκούν τα δικαιώματά τους αποτελεσματικά.

- *Άρθρα 226 - 228 ΣχΝ (Μηχανισμός αλληλεγγύης, Έλεγχος ασφαλείας στο πλαίσιο της διαδικασίας μετεγκατάστασης, Διαδικασία μετεγκατάστασης)*

Στο πλαίσιο του Κανονισμού 2024/1351 για τη διαχείριση του ασύλου και της μετανάστευσης χρειάζεται να παρουσιαστεί το επιχειρησιακό πλάνο που έχει εκπονήσει το Υπουργείο στη βάση της [Εκτελεστικής Απόφασης \(ΕΕ\) 2025/2323 της Επιτροπής της 11ης Νοεμβρίου 2025 σύμφωνα με το άρθρο 11 του κανονισμού \(ΕΕ\) 2024/1351 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου](#), σύμφωνα με την οποία η Ελλάδα έχει θεωρηθεί κράτος που υφίσταται μεταναστευτική πίεση και στη βάση της [Εκτελεστικής Απόφασης \(ΕΕ\) 2025/2642 του Συμβουλίου της 19ης Δεκεμβρίου 2025 για τη δημιουργία της ετήσιας δεξαμενής αλληλεγγύης για το 2026](#), σύμφωνα με την οποία η Ελλάδα έχει ένα δίκαιο μερίδιο 1,8585% και εναλλακτικά μέτρα αλληλεγγύης αξίας 7.800.000 ευρώ.

Στην τελευταία απόφαση αναφέρεται ότι κατά τη μεταβατική περίοδο πριν από την πλήρη εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1351, υπήρξαν πολλές μη επιτρεπόμενες μετακινήσεις αιτούντων άσυλο μεταξύ κρατών-μελών, γεγονός που επηρεάζει τη δημιουργία του πρώτου μηχανισμού αλληλεγγύης για το 2026. Για τον λόγο αυτό, προβλέπεται ότι τα κράτη-μέλη μπορούν να συμβάλουν όχι μόνο μέσω μετεγκαταστάσεων αλλά και μέσω άλλων μορφών

στήριξης που θα συμφωνούνται διμερώς, ώστε να επιτευχθεί πιο δίκαιη κατανομή ευθυνών και αποτελεσματικότερη εφαρμογή της αλληλεγγύης¹⁴⁴.

Χρειάζεται να παρουσιαστεί εάν η Ελλάδα έχει προβεί σε κάποιες τέτοιες συμφωνίες και τι ακριβώς έχει συμφωνηθεί, ως μέρος της αρχής της χρηστής διοίκησης, η οποία υποχρεώνει το Κράτος να λειτουργεί με διαφάνεια, αντικειμενικότητα, καλή πίστη και σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα. Στόχος είναι η εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος αλλά χωρίς την άσκηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, η πρακτική εφαρμογή της νομοθεσίας θα καταστεί αναποτελεσματική και θα καταλήξει σε παραβιάσεις των δικαιωμάτων.

Εξάλλου, σύμφωνα με το [Κοινό σχέδιο εφαρμογής του συμφώνου για τη μετανάστευση και το άσυλο](#), για την επιτυχή μετάβαση από το σύστημα Δουβλίνο III στα νομικά και επιχειρησιακά πρότυπα του κανονισμού για τη διαχείριση του ασύλου και της μετανάστευσης, θα πρέπει να ληφθούν ορισμένα μέτρα. Ένα από τα μέτρα είναι ότι τα κράτη μέλη θα πρέπει να επανεξετάσουν και να προσαρμόσουν τη δομή και τη λειτουργία των εθνικών μονάδων του Δουβλίνου. Η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει την επανεξέταση των μεθόδων εργασίας των μονάδων του Δουβλίνου και την επικαιροποίηση των τυποποιημένων διαδικασιών λειτουργίας με στόχο την εφαρμογή των νέων διαδικασιών. Οι εν λόγω διατάξεις χρειάζεται να ακολουθούνται από ένα επιχειρησιακό πλάνο το οποίο να εμπεριέχει την εκπαίδευση των υπαλλήλων, οι οποίοι είναι και οι πρώτοι που θα εφαρμόσουν τις διατάξεις και δη σε ένα αυστηροποιημένο πλαίσιο εφαρμογής του Κανονισμού (βλ. σχόλια για επιλογή πιο σύντομων προθεσμιών), χωρίς να έχουν ληφθεί τα εχέγγυα αποτελεσματικότητας εφαρμογής με αυτό τον τρόπο. Επίσης, η στελέχωση της ως άνω υπηρεσίας είναι σημαντική. Η ορθή οργάνωση του επιχειρησιακού πλαισίου είναι ζητούμενο για τις εν λόγω διατάξεις λαμβάνοντας υπόψη και το άρθρο 60 του Κανονισμού. Χρειάζεται να παρουσιαστεί στους φορείς πως έχει προσαρμοστεί το Υπουργείο στις εν λόγω προκλήσεις.

¹⁴⁴ Η πλήρης αναφορά της απόφασης είναι η ακόλουθη: Υπήρξε υψηλός αριθμός μη επιτρεπόμενων μετακινήσεων που καταγράφονται στην Ένωση κατά την περίοδο από την 1η Ιουλίου 2024 έως την 30ή Ιουνίου 2025 και κατά τη μεταβατική φάση μέχρι την πλήρη εφαρμογή των νέων κανόνων ευθύνης. Χρειάζεται επομένως να ληφθεί υπόψη αυτή η κατάσταση που επικρατεί στα κράτη μέλη, ώστε να υποστηριχθεί η αποτελεσματική δημιουργία της ετήσιας δεξαμενής αλληλεγγύης για το 2026 ως της πρώτης ετήσιας δεξαμενής αλληλεγγύης. Κατά την εν λόγω αρχική μεταβατική φάση, η οποία αντιστοιχεί στις περιόδους αναφοράς που δεν έλαβαν υπόψη τη μεταναστευτική κατάσταση όπως θα διαμορφωθεί μετά τη θέση σε πλήρη εφαρμογή των ουσιαστών κανόνων που θεσπίζονται στον κανονισμό (ΕΕ) 2024/1351, υπάρχουν πολλές δυνατότητες να επιτευχθούν συνολική αλληλεγγύη και δίκαιη κατανομή ευθυνών μέσω της δέουσας αναγνώρισης και καταγραφής αιτούντων διεθνή προστασία οι οποίοι, κατά την περίοδο αναφοράς από την 1η Ιουλίου 2024 έως την 30ή Ιουνίου 2025, μετακινήθηκαν από τα επωφελούμενα κράτη μέλη προς τα συνεισφέροντα κράτη μέλη και αιτήθηκαν διεθνή προστασία στα τελευταία. Προς τούτο, θα πρέπει να είναι δυνατό επίσης για όλα τα συνεισφέροντα κράτη μέλη να συνεισφέρουν στην αλληλεγγύη μέσω άλλων μορφών στήριξης αλληλεγγύης, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που συνεπάγονται την ευθύνη των συνεισφερόντων κρατών μελών κατά την εν λόγω περίοδο αναφοράς. Τέτοιες άλλες μορφές στήριξης αλληλεγγύης θα πρέπει να συμφωνηθούν διμερώς από τα συνεισφέροντα και τα επωφελούμενα κράτη μέλη και θα πρέπει να συνυπολογιστούν κατά την εφαρμογή της παρούσας απόφαση, ώστε να αντικατοπτριστεί το υποχρεωτικό δίκαιο μερίδιο των συνεισφερόντων κρατών μελών, με την παράλληλη διασφάλιση ότι, βάσει συναφών περιπτώσεων, όλα τα κράτη μέλη μπορούν να υλοποιήσουν άλλες μορφές στήριξης αλληλεγγύης με δίκαιο και αποτελεσματικό τρόπο, ενώ ο συντονιστής αλληλεγγύης της ΕΕ θα διευκολύνει την αλληλεπίδραση και τη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών με στόχο την επίτευξη ισόρροπης και αποτελεσματικής υλοποίησης αυτών.

Η ΕΕΔΑ συστήνει να προκριθεί ένα λιγότερο αυστηριοποιημένο πλαίσιο και να παρουσιαστεί το πλάνο εφαρμογής για τα ως άνω σημεία, τα οποία απορρέουν από τις συγκεκριμένες διατάξεις. Η δε εθνική στρατηγική χρειάζεται να ακολουθήσει το ενωσιακό και διεθνές δίκαιο και τη νομολογία των Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων.

- *Άρθρο 232 ΣχΝ (Ενεργοποίηση των μέτρων αλληλεγγύης και στήριξης και παρεκκλίσεις)*

Ακολουθως, ο μηχανισμός αλληλεγγύης θα εφαρμόζεται επίσης στα ειδικά καθεστώτα που ορίζονται στον Κανονισμό (ΕΕ) 2024/1359 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14^{ης} Μαΐου 2024 για την αντιμετώπιση καταστάσεων κρίσης και ανωτέρας βίας στον τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1147, ωστόσο οι κανόνες αλληλεγγύης προσαρμόζονται σε κάθε περίπτωση. Έτσι, μπορεί να θεωρηθεί ότι υπάρχουν μια κανονική κατάσταση και ορισμένα εξαιρετικά καθεστώτα στο πλαίσιο του μεταρρυθμισμένου συστήματος (εξαιρετική κατάσταση μαζικών αφίξεων, ανωτέρα βία, εργαλειοποίηση), τα οποία μπορούν να ισχύουν ταυτόχρονα.

Αποδεχόμενα την «ευέλικτη» αλληλεγγύη, τα κράτη μέλη στα εξωτερικά σύνορα, τα οποία είναι πιο πιθανό να αντιμετωπίσουν καταστάσεις που ορίζονται ως «μεταναστευτική πίεση», εγκατέλειψαν οικειοθελώς τα αιτήματά τους για «υποχρεωτικές μετεγκαταστάσεις», πιθανώς σε αντάλλαγμα για μεγαλύτερο βαθμό διακριτικής ευχέρειας στην εφαρμογή του κεκτημένου περί ασύλου μέσω των παρεκκλίσεων που προβλέπονται στον κανονισμό για τις κρίσεις και την ανωτέρα βία¹⁴⁵.

Σύμφωνα με το άρθρο 232 του Σχεδίου Νόμου (Ενεργοποίηση των μέτρων αλληλεγγύης και στήριξης και παρεκκλίσεις: «1. Με απόφαση του Υπουργού Μετανάστευσης και Ασύλου, μετά την έκδοση της εκτελεστικής απόφασης του Συμβουλίου της παρ. 3 του άρθρου 4 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1359, τίθενται σε εφαρμογή, κατά περίπτωση και κατά το μέρος που προβλέπονται στην ως άνω εκτελεστική απόφαση, τα μέτρα αλληλεγγύης και στήριξης του άρθρου 8 του εν λόγω Κανονισμού καθώς και οι παρεκκλίσεις των άρθρων 10 έως 13 του εν λόγω Κανονισμού, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος Μέρους. 2. Οι καθ' ύλην αρμόδιες Υπηρεσίες του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου υποχρεούνται, κατά την εφαρμογή των μέτρων αλληλεγγύης και στήριξης και των παρεκκλίσεων της παρ. 1, να ενεργούν σύμφωνα με τις αρχές της αναγκαιότητας και αναλογικότητας και μόνο σύμφωνα με τους όρους στους οποίους υπόκεινται τα εν λόγω μέτρα, όπως προβλέπεται στη σχετική εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου και την απόφαση της παρ. 1.

Χρειάζεται να διευκρινιστεί πως θα εφαρμοστεί από την Ελλάδα η παραπάνω σχέση των δύο Κανονισμών στο πλαίσιο του εν λόγω άρθρου, όταν ταυτόχρονα επιζητά την αλληλεγγύη για την εφαρμογή του ως άνω μηχανισμού αλληλεγγύης με όρους ευελιξίας αλλά από την άλλη

¹⁴⁵ ECRE, [Comments on the Regulation of the European Parliament and of the Council on Asylum and Migration Management, amending Regulations \(EU\) 2021/1147 and \(EU\) 2021/1060 and repealing Regulation \(EU\) No 604/2013](#), May 2024.

είναι ένα από τα κράτη τα οποία βρίσκονται και ενδεχομένως θα βρίσκονται στο μέλλον υπό «μεταναστευτική πίεση».

- **Άρθρα 242-257 ΣχΝ**

Η συλλογή βιομετρικών δεδομένων πρέπει να περιορίζεται στο απολύτως αναγκαίο μέτρο, να διενεργείται με σαφείς εγγυήσεις ενημέρωσης, πρόσβασης και διόρθωσης δεδομένων και να μην οδηγεί σε πρακτικές εξαναγκασμού ή de facto ποινικοποίησης των αιτούντων διεθνή προστασία.

Το Σχέδιο Νόμου χρειάζεται να συμπεριλάβει δικλίδες ασφαλείας σχετικά με την αυτοματοποιημένη κατηγοριοποίηση των αιτούντων/αιτουσών άσυλο, τον αυξημένο κίνδυνο profiling, την περιορισμένη διαφάνεια ως προς την πρόσβαση και χρήση προσωπικών δεδομένων. Οι αρχές δε των άρθρων **245 (Αρχή ελέγχου για αιτήματα πρόσβασης στο Eurodac για σκοπούς επιβολής του νόμου) - 246 (Αρμόδιες αρχές και οργανικές μονάδες για σκοπούς εφαρμογής του Eurodac)** χρειάζεται να έχουν ευθύνη και κατάλληλη επιχειρησιακή ετοιμότητα και στο πλαίσιο του προσωπικού αλλά και των ψηφιακών συστημάτων (**άρθρο 256 - Ασφάλεια δεδομένων**) που εμπεριέχουν προσωπικά δεδομένα και δη βιομετρικά δεδομένα.

Η επεξεργασία δεδομένων στο πλαίσιο EURODAC και των διαλειτουργικών συστημάτων της ΕΕ πρέπει να συμμορφώνεται πλήρως με τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων, τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, την αρχή περιορισμού σκοπού, την αρχή ελαχιστοποίησης δεδομένων, την αρχή αναλογικότητας. Ως προς τα άρθρα περί ευάλωτων προσώπων και παιδιών, η συλλογή βιομετρικών δεδομένων ανηλίκων πρέπει να αποτελεί έσχατο μέτρο και να συνοδεύεται από ειδικές εγγυήσεις παιδικής προστασίας, λαμβάνοντας υπόψη το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Η διεύρυνση της συλλογής και αποθήκευσης βιομετρικών δεδομένων, ιδίως για παιδιά (**άρθρο 248 - Ειδικές διατάξεις για ανηλίκους**), εγείρει σοβαρά ζητήματα συμβατότητας με την αρχή της αναλογικότητας και το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού κατά το άρθρο 24 ΧΘΔΕΕ και τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Η διεύρυνση της συλλογής βιομετρικών δεδομένων, συμπεριλαμβανομένων εικόνων προσώπου και δεδομένων παιδιών από την ηλικία των 6 ετών (βλ. και άρθρα 14, 18 και αιτιολογική σκέψη 46 Κανονισμού 2024/1358), σε συνδυασμό με τη διαλειτουργικότητα ευρωπαϊκών βάσεων δεδομένων, μετατοπίζει το σύστημα από εργαλείο εξέτασης αιτημάτων ασύλου σε ευρύτερο μηχανισμό επιτήρησης και ελέγχου. Συνεπώς, απαιτούνται ισχυρότερες εγγυήσεις διαφάνειας, δικαστικού ελέγχου, περιορισμού σκοπού και προστασίας ευάλωτων προσώπων, ώστε η εφαρμογή του νέου πλαισίου να παραμείνει συμβατή με τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, την ΕΣΔΑ και τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Στο **άρθρο 250 (Παρέκκλιση από τις προθεσμίες λόγω αιφνίδιας εισροής)** χρειάζεται να προστεθούν διαδικαστικές εγγυήσεις για την ενημέρωση και πρόσβαση σε υπηρεσίες προστασίας εν γένει για τα δικαιώματα των ενδιαφερομένων ατόμων και ειδικά για την προστασία των προσωπικών δεδομένων.